

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**BİR GRUP ÜSTÜN ZEKÂLI ÇOCUĞUN SOSYAL
UYUMLARININ İNCELENMESİ**

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ayşe Elif ÖĞRETİCİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ahmet Ertan TEZCAN

İSTANBUL – 2017

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Ayşe Elif ÖĞRETİCİ
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Bir Grup Üstün Zekâlı Çocuğun Sosyal Uyumlarının İncelenmesi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Psikoloji
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 06.10.2017
- SAYFA SAYISI** : 97
- TEZ DANIŞMANLARI** : 1. Prof.Dr. Ahmet Ertan Tezcan
- DİZİN TERİMLERİ** : 5
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu araştırmada, üstün zekâlı öğrencilerin gündelik hayattaki sosyal uyum durumları incelenmiştir. Gündelik hayatta birçok uyaranla mücadele eden üstün zekâlı çocukların sosyal uyumlarının zayıf olduğuna dair genel bir görüş gelişmiştir. Bu çalışma bu bilginin doğruluğunu ve yanlışlığını araştırmaktadır. Araştırmadan mantıklı bir sonuç çıkabilmesi için normal olarak nitelendirilen çocuklardan kontrol grubu oluşturulmuştur. Toplamda üstün zekâlı çocuklardan 20 si erkek, 26sı kız, normal çocuklardan da 20 si erkek, 26 kız toplamda 92 çocuğa, Hacettepe Üniversitesinin geliştirmiş olduğu Kişilik Envanterinin (HKE) bir alt ölçeği olan Sosyal Uyum testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda, üstün zekâlı çocukların genel anlamda sosyal uyumlarında herhangi bir düşüklüğe rastlanmamıştır.
- Anahtar Kelimeler:** Zekâ, Üstün Zekâ, Üstün Yetenek, Sosyal Uyum/Adaptasyon

DAĞITIM LİSTESİ

- : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Ayşe Elif ÖĞRETİCİ

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**BİR GRUP ÜSTÜN ZEKÂLI ÇOCUĞUN SOSYAL
UYUMLARININ İNCELENMESİ**

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ayşe Elif ÖĞRETİCİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ahmet Ertan TEZCAN

İSTANBUL – 2017

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan kuralların verilerde herhangi tahrifat yapılmadığı, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez/proje olarak sunulmadığını beyan ederim.

AYŞE ELİF ÖĞRETİCİ

.../.../2017

ÖZET

Bu araştırmada, üstün zekâlı öğrencilerin gündelik hayattaki sosyal uyum durumları incelenmiştir. Gündelik hayatta birçok uyararla mücadele eden üstün zekâlı çocukların sosyal uyumlarının zayıf olduğuna dair genel bir görüş gelişmiştir. Bu çalışma bu bilginin doğruluğunu ve yanlışlığını araştırmaktadır. Araştırmadan mantıklı bir sonuç çıkabilmesi için normal olarak nitelendirilen çocuklardan kontrol grubu oluşturulmuştur. Toplamda üstün zekâlı çocuklardan 20 si erkek, 26sı kız, normal çocuklardan da 20 si erkek, 26 kız toplamda 92 çocuğa, Hacettepe Üniversitesinin geliştirmiş olduğu Kişilik Envanterinin (HKE) bir alt ölçeği olan Sosyal Uyum testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonunda, üstün zekâlı çocukların genel anlamda sosyal uyumlarında herhangi bir düşüklüğe rastlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Zekâ, Üstün Zekâ, Üstün Yetenek, Sosyal Uyum/Adaptasyon

SUMMARY

This study examined the social adaptation skills of gifted and talented children in daily life. There is a general point of view that gifted and talented children have weak social adaptation skills because these children struggle too many stimula in their lives. This study aims to seek the accuracy or falsity of this assumption. A control group consisting of normal children was formed in order to make reasonable result from the study. Total participants of this study are 92 children. Gifted children participants were 20 male and 26 female. Control group participants were 20 male 26 female. All these children took the Social Adaptation Skills Scale which is a subtest of Hacattepe Personality Inventory developed by Hacattepe Universty. At the end of the study, it is not found weak social adaptation skills among gifted and talented children.

Key Words: Gifted children, talent, Social adaptation, intelligence

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
EKLER LİSTESİ.....	ix
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ.....	1
I.KISIM: TEMEL BİLGİLER.....	5
1. BÖLÜM: TANIMLAR.....	5
1.1. Zekâ Nedir?	5
1.2. Zekâ Gerilikleri.....	6
1.3. Zekâ Teorileri.....	7
1.3.1. İki Faktör Teorisi	7
1.3.2. Thorndike Çok Faktör Kuramı	8
1.3.3. Renzulli'nin Üçlü Çember Modeli	8
1.3.4. Çoklu Zekâ.....	9
1.3.5. Stenberg'in Üçlü Saç ayağı Kuramı.....	9
1.3.6. Dabrowski'nin Aşırı Duyarlılık Alanları.....	10
1.4. Zekâ Testleri	11
1.4.1. Stanford Binet Zekâ Testi.....	11
1.4.2. Wechsler Zekâ Testi (Wisc-r).....	11
2. BÖLÜM	13
ÜSTÜN ZEKÂLI BİREYLERİN ÖZELLİKLERİ ve EĞİTİM.....	13
2.1. Sınıfsal Ayrım	13
2.2. Özellikler	13

2.3.	Üstün Yeteneklilere Göre Eğitim Modelleri.....	16
2.3.1.	Özel Okul Eğitim Modeli	16
2.3.2.	Özel Sınıflarda Eğitim Modeli	17
2.3.3.	Okula Erken Başlatma Modeli	17
2.3.4.	Hızlandırılmış Eğitim Modeli	17
2.3.5.	Türdeş Eğitim Modeli	17
2.3.6.	Program Zenginleştirme Modeli	17
2.3.7.	Bireysel eğitim modeli.....	18
2.4.	Yabancı Ülkelerde Üstün Zekâlı ve Yetenekli Eğitimi.....	18
2.5.	ABD ve Kanada	19
2.6.	Avrupa.....	19
2.7.	Avustralya ve Yeni Zelanda.....	20
2.8.	Türkiye	20
2.8.1.	Bilsem.....	21
3.	BÖLÜM.....	23
	ÜSTÜN ZEKÂLILARIN SOSYAL UYUMU VE GENEL SORUNLARI	23
3.1.	Uyum Nedir?	23
3.2.	Sosyal Uyum/Adaptasyon.....	24
3.3.	Üstün Zekâlı Çocuklar ve Genel Sorunlar	27
3.4.	Aile ve Akran Açısından Karşılaşılan Güçlükler	29
	II.KISIM: ARAŞTIRMA	32
4.	BÖLÜM: HİPOTEZLER VE YÖNTEM	32
4.1.	Hipotezler.....	32
4.2.	Araştırmanın Örneklemi	32
4.3.	Araştırmanın Önemi.....	33
4.4.	Denekler	33
4.5.	Uygulama.....	33
4.6.	Verilerin Toplama Aracı.....	34
4.6.1.	Demografik Veriler	34
4.6.2.	Hacettepe Kişilik Envanteri.....	34

4.6.2.1.	Sosyal Uyum Alt Ölçeği.....	35
4.6.2.2.	Değerlendirme Kriterleri	36
4.7.	Verilerin İstatistiksel Analizi	37
5.	BÖLÜM: BULGULAR.....	38
	TARTIŞMA ve SONUÇ	62
	Araştırmanın Sınırlılıkları.....	68
	Öneriler	69
	KAYNAKÇA.....	70

KISALTMALAR LİSTESİ

Ü.Z.Y.	: ÜSTÜN ZEKÂ LILAR/YETENEKLİLER
BİLSEM	: BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ
HKE	: HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ
MEB	: MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
RAM	: REHBERLİK ARAŞTIRMA MERKEZİ
SPSS	: STATİSTİCAL PACKAGE FOR SOCIAL SCIENCES
Aİ	: AİLE İLİŞKİLERİ
Sİ	: SOSYAL İLİŞKİLER
SN	: SOSYAL NORMLAR
AE	: ANTİSOSYAL EĞİLİMLER

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: HKE'nin Yüzdelik Normlarının Ham Puan Karşılıkları	36
Tablo 2: Gruplara göre cinsiyet dağılımı	38
Tablo 3: Sosyal Uyum Puanlarının Gruplara Göre Ortalamaları	39
Tablo 4: Sosyal Uyum Durumları İle Zekâ Düzeyi Arasında Korelasyon Analizi	40
Tablo 5: Davranışlar ile Zekâ Düzeyi Arasında Korelasyon Analizi	42
Tablo 6: Aile İlişkileri İle İlgili Sosyal Uyum Durumlarının Gruplara Göre Dağılımı	44
Tablo 7: Sosyal İlişkiler Ve Sosyal Uyum Durumlarının Gruplara Göre Dağılımı	48
Tablo 8: Sosyal Normalar İle İlgili Sosyal Uyum Durumlarının Gruplara Göre Dağılımı	52
Tablo 9: Anti Sosyal Eğilimler İle İlgili Sosyal Uyum Durumlarının Gruplara Göre Dağılımı	56
Tablo 10: Üstün Zekâlılarda Sosyal Uyum Puanlarının Cinsiyete Göre Ortalamaları	60
Tablo 11: Normal Çocuklarda Sosyal Uyum Puanlarının Cinsiyete Göre Ortalamaları	61

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1: Sosyal Uyum Puanlarının Gruplara Göre Ortalamalarına İlişkin Diyagram	39

EKLER LİSTESİ

- EK A:** Hacettepe Kişilik Envanteri Sosyal Uyum Ölçeği
EK B: Hacettepe Kişilik Envanteri Sosyal Uyum Ölçeği Cevap Anahtarı

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, üstün zekâlı çocukların sosyal uyum durumları araştırılmıştır. Normal akranları ile de bir kontrol grubu oluşturularak karşılaştırılma yapılmıştır.

Öncelikle tez konusunu belirlerken ve tüm araştırma sürecinde desteğini esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Ahmet Ertan TEZCAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın saha çalışmasına destek sağlayan TÜZDEV ailesine ve Nurullah Demir'e, desteklerini esirgemeyen Özel Erdem Koleji öğretmenlerine teşekkürlerimi sunarım.

Bu ve diğer tüm çalışmalarım boyunca her an desteklerini hissettiğim arkadaşlarıma, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, hep yanımda olan aileme sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Üstün Zekâlı Çocukların Sosyal Adaptasyon/ Uyum Durumları

Giriş

Yaşanılan zaman diliminde, toplumların gelişebilmesi insani değerlerin, niteliklerin çoğalması ve iyiye gitmesi ile mümkün hale gelmektedir. Bu iyileşme durumu kaliteli ve yüksek derecede eğitim almış bireylerin sayısının artması ile gerçekleşmektedir. Günümüz modern hayatında farklı alanlarda yetişmiş, nitelikli insan gücünün oluşması için bireylerin sahip oldukları yetenekleri en üst seviyeye ulaştırmaları gerekmektedir. Modern hayatta insan gücüne dayalı işlerde başarıya ulaşabilmek, keşfedilen yeteneklerin en üst duruma ulaştırılması ile mümkün olmaktadır. Bu bağlamdan bakılacak olunursa, bireylerde var olan yeteneklere üstün sıfatını ekleyecek özelliklerin neler olduğunun bilinmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Böylece bu bilgilere ulaşıldığında gereken ve ihtiyaç duyulan eğitimin verilmesine olanak sağlanacaktır.

İnsanların üstün oldukları durumları belirlemek, onların sosyalleştikleri, aynı eğitim ya da çalışma alanında bulunan, kimseler ile karşılaştırıldığında bir değişkenin ortaya çıkması ve bu değişkenin geliştirilmesiyle mümkün olur¹. Üstün kavramı hakkında yapılan genel tanımlamalar terime soyut anlamlar yüklemektedir ve bu durum her yeni çalışma ile şekil değiştirerek yeni unsurlar kazanmaktadır. Dolayısıyla üstün olma durumuna ait özelliklerin neler olabileceği ya da farkların nasıl anlaşılıp ölçülebileceği öznel bir durumdur².

Modern zamanda, üstün yetenek kavramına dair elde edilen bilgileri algılayabilmek için öncelikle tarihsel arka planını incelemek gerekmektedir. Kavram ilk olarak eski Yunan'da (M.Ö. 6.y.y.) ortaya çıkmıştır³. Eski Yunan'da üstün yeteneklilik kavramı, erkek çocukların savaşma becerileriyle birlikte anlam kazanmıştır. Daha sonraki zaman diliminde M.S. Çin imparatorluğunda üstün özelliklere sahip bireylere özel önem verildiği ortaya çıkmıştır. Çin'de üstün yetenekli çocuk ve gençler dört farklı alanda incelemeye alınmaktadır. İlk olarak; çoklu zekâ kavramının temelini oluşturan, çoklu yetenek kavramıdır. Bu türde bireyler fiziksel, mental, edebiyat vs. gibi farklı birçok alanda yetenek gösterebilirler. Yetenek alanı

---

¹ Rosemary Callard-Szulgit, *Perfectionism and Gifted Children*, Scarecrow Education, Lanham, 2003. s. 13-40

² İbrahim Budak, "Üstün Yeteneklilik Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci", *Kafkas Üniversitesi Dergisi*, 2008, Sayı:22.s.164-172

³ Budak, a.g.e., s. 164-172

belirlendikten sonra ikinci olarak izlenen yol; görülen özelliğin gerçekten yetenek olduğu ya da potansiyel boyutunda olduğunun algılanmasıdır. Üçüncü olarak; en yüksek yeteneğe sahip bireylerin dahi muhakkak özel bir eğitime tabii tutulması gerektiği anlayışı vardır. Son olarak dördüncü prensipte; tüm sınıflara ait çocukların, ayırt edilmeksizin ihtiyaç duydukları eğitimi alması gerektiği anlayışıdır⁴. Avrupa Rönesans dönemi boyunca üstün özellikleri ile adından söz ettiren birçok yeteneğe sahiptir.

Üstün yetenek ile ilgili bilimsel çalışmalar XIX.yüzyılda Sir Francis Galton ile başlamıştır. Zekanın psikolojik dürtülerin bir ürünü olduğunu savunan Galton, yüksek mental yeteneğin, düşük düzeydeki zihinsel aktiviteler sayesinde ortaya çıktığını savunmuştur. Bu bağlamda araştırmalarında refleks, temas hassasiyeti, görme düzeyi, işitme duyarlılığı ile ilgili testler kullanmıştır. Böylelikle, yeteneğin kalıtımsal olduğu teorisini güçlendirmiştir. Bugün birçok araştırmacı yeteneğin, büyük bir bölümünün kalıtımsal (%80), az bir bölümünün de çevresel (%20) faktörlerle elde edildiği görüşünü savunmaktadır⁵.

Galton, üstün yetenek terimini çok geniş bir çerçevede ele almıştır. Öyle ki, sporcular, müzisyenler, politikacılar, bilim insanları gibi farklı birçok alanda başarılı faaliyet gösteren herkes üstün yetenekli olarak tanımlanmıştır. Galton üstün yeteneği 3 maddede ele almıştır.

1. Yetenek, kapasite
2. İstek, irade
3. Zor bir işi başarma gücü⁶

Alfred Binet ve Simon zekâ ile psikolojiyi birleştiren diğer önemli isimlerin başında gelmektedir. Başlangıçta Binet ve Simon, Fransız eğitim sisteminde, öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilere yönelik bir çalışma yapmışlar, diğer çocuklardan farklı bir eğitime tabii tutulmaları gerektiğine inandıkları bu çocukları değerlendirebilmeleri için öncelikle bir test geliştirmişlerdi. Geliştirdikleri test çocuklar arasındaki algı düzeyi, dikkat, hafıza gibi yetenekleri açığa çıkarmıştır, farklı zekâ düzeyinde olan çocuklar birbirinden ayrılmaya başlanmıştır⁷. Simon ve Binet'in bilimsel olarak katkılarının en önemlisi zekâ yaşı terimidir. Zekâ testleri geliştirerek

---

⁴ Gary Davis ve Sylvia Rimm, *Education of The Gifted and Talented*, Allyn&Bacon, Massachusetts, 1998, s 146-179

⁵ Davis ve Rimm, a.g.e., s.70-85

⁶ İbrahim Budak, "Üstün Yeteneklilik Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci", *Kafkas Üniversitesi Dergisi*, 2008, Sayı:22. S.164-172

⁷ Jean Khalfa, *What is Intelligence?*, Cambridge University Press, Cambridge, 1991, s.1-12

çocukların takvim yaşları ile zekâ yaşları arasında karşılaştırma yapmışlardır. Ancak, zihinsel yaş ile takvim yaşı arasında, fark çıkan çocukların karşılaştırılmasında sorun yaşamışlardır.

Yirminci yüzyıla gelindiğinde üstün yetenek kavramı, Lewis Terman'ın çalışmaları ile yeniden şekillenerek IQ ifadesi ile tanımlanmaya başlanmıştır. Terman, Binet'in testini tekrar geliştirerek, Stanford-Binet Zekâ ölçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu test, matematiksel işlemleri, kelime bilgisini, zihinsel işlemleri, özlü sözleri (soyut anlam) anlayıp, çözebilme yeteneklerini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca Lewis, çalışmalarında zekâyı standart bir kavramla tanımlamıştır⁸.

Standart bir ölçüyü ifade eden IQ zihin yaşının, takvim yaşına bölünüp, 100 ile çarpılması sonucu elde edilmektedir.

$$IQ = \frac{\text{Zihinsel Yaş}}{\text{Takvim Yaşı}} \times 100$$

Takvim Yaşı

Yirmi birinci yüzyılda uzmanlar genel olarak üstün yetenek kavramını altı farklı alanda ele almaktadırlar.

- Özel bir alanda akademik başarı
- Psikomotor beceriler
- Zihinsel yetenek
- Liderlik
- Sanatsal yetenek
- Üretken beceriler

Bu beceriler üstün yetenekli olarak tanımlanan bir kişide bir arada ya da tek tek görülebilmektedir⁹.

Üstün yeteneğin, altı kategoride kabul görmesine zemin hazırlayan unsur, 1978 yılında Amerika Eğitim Ofisinin yayınlamış olduğu üstün yetenek tanımıdır.

“Zihinsel, üretken, özel branş akademik yetenek, liderlik kabiliyeti, sanatsal becerileri icra edebilen, okul öncesi ya da lise eğitiminde olan, potansiyellerin açığa çıkarmış bireyler, üstün yetenekli çocuklardır. Bu çocuklar için sıradan olmayan eğitim anlayışının var olması gerekmektedir”¹⁰. Şimdiye kadar anlatılanlara bakıldığında üstün yetenekli tanımlamaları zamana ve yapılan çalışmalara göre değişkenlik göstermektedir.

---

⁸ İbrahim Budak, “Üstün Yeteneklilik Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci”, *Kafkas Üniversitesi Dergisi*, 2008, Sayı:22. S.164-172

⁹ Peggy House, *Providing Opportunities for The Mathematically Gifted K-12*, National Council of Teachers of Mathematics, Virginia, 1991, s.5-86

¹⁰ Pat O'Connell Ross, National Excellence: A Case for Developing American's Talent, *U.S. Dept. Of Education: Office of Educational Research and Improvement*, Washington D.C., 1993, S.54-57

Değişen zamanla beraber, toplumların ihtiyaç duydukları insan prototipinde de ciddi değişiklikler meydana gelmektedir. Üstün yetenekli bireylerin algılanma durumu da bu ihtiyaçlara göre anlam kazanmaktadır. Yirmi birinci yüzyıla yaklaşırken psikologlara zekanın tanımı yeniden sorulmuştur. Uzmanlar sorunun cevabını biliş ötesi olarak cevaplandırmıştır. Biliş ötesi, iki farklı tema içermektedir. Bunlar; bilgi ve onun işlenişidir. Yani, birey karşılaştığı bir sorunda kendisinin zayıf ve güçlü taraflarını belirler ve sorunun çözülmesinde gerekli olan neyse onu yapmayı seçmektedir¹¹. Kısacası biliş ötesi, bireyin karşılaştığı sorunlara karşı kendi sezgilerini adapte etmesidir.

Araştırmanın birinci kısmını oluşturan ilk üç bölümü, temel bilgilere ayrılacaktır. İlk bölümde, zekâ tanımlamalarına ve teorilere yer verilecektir. İkinci bölümde, üstün zekâlı bireyler hakkında tanımlamalar ve eğitim konusu anlatılacaktır. Üçüncü bölümde, sosyal adaptasyon/uyum durumları ve genel sorunlara değinilecektir. Araştırmanın ikinci kısmını oluşturan bölümlerde ise araştırmaya dair bilgiler yer alacaktır. Dördüncü bölümde, araştırmanın amacı, yöntemi ve hipotezleri gibi bilgiler anlatılacaktır. Beşinci bölümde, araştırmanın saha bilgilerine ve sonuçlarına yer verilecektir. Çalışma tartışma bölümü ile son bulacaktır.

---

¹¹ Maribeth Cassidy Schmitt ve Timothy J. Newby, Metacognition: Relevance to Instructional Design, *Journal of Instructional Development*, Cilt:9, No:1, 1986, s. 29-33

I.KISIM: TEMEL BİLGİLER

1. BÖLÜM: TANIMLAR

1.1. Zekâ Nedir?

Zekâ kavramı, kelime olarak Arapça kökenlidir ve zihin pırıltısı, keskin kavrama yeteneği olarak tanımlanmaktadır¹². Ancak, kelimenin anlamından ziyade kavramın tam açıklamasını yapmak hayli zor bir durumdur. Çünkü kavram, bireyde kendisini direk göstermemektedir, bir eylem, bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Zekânın ne olduğunu anlamak için zekânın belirtisi olan işaretlerin, neler olduğu sorusu akıllara düşmektedir. Ancak bu sorunun cevabı sorunun kime, nasıl bir ortamda, ne zaman sorulduğu, kimin sorduğu ile bağlantılı olmaktadır¹³. Zekâ işaretleri olarak bahsedilen durum, bireysel farklılıklara, kültüre, zamana göre değişimler göstermektedir. Bütün farklılıklar dikkate alındığında, zekâ bireyin tecrübelerini iyi değerlendirmesi, bilgi toplayabilmesi, problem çözebilmesi, yeni durumlara adapte olabilmesi olarak tanımlanabilir¹⁴.

Uzun yıllardır, psikologlar zekânın ne olduğu ile ilgili tartışmaktadırlar. En saf tanımı ile zekâ, matematiksel soruları kolaylıkla çözebilme yeteneğidir¹⁵. Yirminci yüzyılın başında uzmanlar kesinlik belirtmek amacıyla, zekânın tanımlamasını, zekâ testlerin ölçtüğü bir şeydir olarak ifade etmişlerdir¹⁶. Yirminci yüzyılın ortalarında araştırmacılar, zekâyı iki alt başlıkta açıklamaya başladılar: Tecrübelerle öğrenmek ve kişinin içinde bulunduğu çevreye adapte olabilmeye yeteneği. Sternberg yaptığı çalışmalarla zekâyı, sözel yetenek, sosyal yetenek ve problem çözme yeteneği ile ifade etmiştir¹⁷.

Zekânın tanımlanması süreci zamana, mekâna, kültüre göre değişim göstermektedir. Ancak geçmişten günümüze kadar yapılan tanımlamaların ortak yönü şudur ki; zekâ, topluma adapte olabilmeye, problem çözme, zihinsel işlemler yapabilme

---

¹² EtimolojiTürkçe, Zekâ Kelime Kökeni, **EtimolojiTürkçe**, <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/zek%C3%A2>, (Erişim tarihi:17.08.2017)

¹³ Robert Sternberg ve James Kaufman, Human Abilities, Annual Review of Psychology, Illinois, 1998, No:49, s. 479-502

¹⁴ Kemal Sayar ve Mehmet Dinç, Psikolojiye Giriş, Dem Yayınları, İstanbul, 2016, s. 85-94

¹⁵ Anthony Giddens, **Sociology**, Polity Press, Cambridge, 2006, s. 723-734

¹⁶ İbrahim Budak, "Üstün Yeteneklilik Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci", **Kafkas Üniversitesi Dergisi**, 2008, Sayı:22. S.164-172

¹⁷ Robert Sternberg ve Talia Ben-zeev, **Complex Cognition**, Oxford University Press, New York, 2001, s.310-325

olarak ifade edilmiştir.

Üstün yeteneklilik ve zekâ iç içe geçen kavramlar olarak dikkat çekmektedir. Üstün yetenekli olmanın en temel gereksinimi zekâ dır. Ancak yetenek kavramı, zekâ haricinde farklı dinamiklere de ihtiyaç duymaktadır. Yeteneğin diğer dinamikleri de zekâ teorileri ve modelleri içerisinde anlatılmaktadır.

1.2. Zekâ Gerilikleri

Zekâ Puanlarının kullanıldığı alanlardan bir diğeri, zekâ gerilikleridir. Binet'in asıl çalışma alanı da bu konudur. Zekâ geriliği, bireyin fonksiyonlarının, zekâ ortalamalarının altında olması durumudur. Başlangıcı 18 yaştan önce olan, iletişim zorluğu, sosyal anlamda becerinin düşük olması, kendine bakabilme, ev hayatı, güvenlik gibi alanlarda kısıtlanmış olma durumudur¹⁸.

Zekâ geriliğinin belirlenmesi IQ testleri ile sağlanmaktadır. Ancak, psikologlar zekâ geriliğinin tespitinde sadece testlere göre hareket edilmemesini vurgulamaktadırlar. Çünkü, bir çocuğun farklı bir eğitime tabii tutulmasına karar verilmeden önce, test puanının dışında, olaylara, durumlara nasıl tepki gösterdiğinin de incelenmesi gerekmektedir. IQ testleri genel olarak, bireyin sosyal hayatı, iletişim becerileri, ev hayatı, uyum durumları gibi birden fazla etmenle birlikte dikkate alınmaktadır. Böylelikle daha doğru sonuçlara ulaşılmaktadır.

Kullanılan IQ testleri ile üç farklı zekâ geriliği tespit edilmiştir. Bunlardan ilki; Sınır zekâ, 50-75 arasında değişmektedir. Toplum içinde kendilerine yetebilen bireyler haline gelebilirler. İkincisi; orta düzey zekâ geriliği, 35-50 arasında değişim göstermektedir. Aile ortamında yardım alarak ve özel eğitimle kendilerine yetebilirler. Üçüncü; ağır zekâ geriliği, 20-40 arasında değişmektedir. Özel eğitimle kişisel ihtiyaçlarını görebilirler. Ancak iletişim becerilerinin çok düşük olmaları nedeniyle hep birilerine ihtiyaç duymaktadırlar¹⁹.

DSM IV 'e göre bireysel olarak uygulanan testten, 70 veya altında puan elde edilen bireylerde zekâ geriliği görülmektedir. Dört kategoriye ayrılmıştır.

- * Hafif Derecede zekâ geriliği: IQ düzeyi 50–55 ilâ 70 arasındadır.
- * Orta Derecede zekâ geriliği: IQ düzeyi 35–40 ilâ 50–55 arasındadır.
- * Ağır Derecede zekâ geriliği: IQ düzeyi 20–25 ilâ 35–40 arasındadır.
- * İleri Derecede zekâ geriliği: IQ düzeyi 20-25'in altındadır²⁰.

---

¹⁸ Rod Plotnik, **Psikolojiye Giriş**, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2009, s.281-299

¹⁹ Plotnik, a.g.e., s.281-299

²⁰ **DSM IV. Tanı Ölçütleri**, Çev. Ertuğrul Köroğlu, Amerikan Psikiyatri Birliği, 2014

Zekâ geriliğinde son yıllarda yaygın olan nitelendirme sıralaması şu şekildedir:

- * Sınırdaki zekâ geriliği: 68-83
- * Hafif zekâ geriliği: 52-67
- * Orta düzeyde zekâ geriliği: 56-51
- * Şiddetli zekâ geriliği: 19-35
- * Ağır zekâ geriliği: 19 altı²¹.

Zekâ geriliğine sebep olan iki tip durum söz konusudur: Kültürel ve organik sebepler. Organik zekâ geriliği, genetik ya da beyinde oluşan bir hasardan ötürü meydana gelmektedir. Kültürel zekâ geriliği ise, fakirleştirilmiş bir ortamdan kaynaklanmaktadır. Tam olarak genetik yahut herhangi bir hasardan ötürü gerçekleştiği söylenememektedir²².

1.3. Zekâ Teorileri

1.3.1. İki Faktör Teorisi

Charles Spearman zekânın genel bir yapı olduğunu söylemiştir. Ayrıca bir alanda parlak olan bir insanın, genel olarak da parlak bir zekâ ya sahip olduğunu ifade etmektedir. Spearman ilk olarak “general ability” adını verdiği “g” faktörünü yani genel zekâ kavramını geliştirmiştir. Spearman yapmış olduğu çalışmada birçok testi incelemiş ve hepsinin aynı şeyleri ölçtüğü kanaatine ulaşmıştır. Spearman’a göre tüm testler ortak bir pozitif korelasyonu işaret etmektedir²³. Spearman geliştirdiği teoride zekâyı iki farklı şekilde tanımlamıştır. İki faktör teorisi, bilişsel yeteneklerin ölçülerek geçerli olabilecek bir zekâ ölçümü elde edilebileceği gerçeğine dayanılarak geliştirilmiştir. Bu teoriye göre zekâ, genel bir yetenek ve bu genel yeteneğe bağlı olan özel yeteneklerden oluşmaktadır. Yani Spearman, ortak olan yetenek algısına ‘g’, belirli zihinsel becerilere de ‘f’ demiştir. Bugün teoride ‘g’ faktörü bireyler arasındaki bilişsel beceri performansına göre tanımlanıp ölçülmektedir²⁴.

‘g’faktörü: genel zihinsel beceriler

‘f’faktörü: belirli beceriler (sözel, sayısal, uygulama vs. becerileri)

---

²¹ Bee Helen ve Boyd Denise, **Çocuk Gelişim Psikolojisi**, Kaknüs Psikoloji, İstanbul, 2009, s.841-844

²²Rod Plotnik, **Psikolojiye Giriş**, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2009, s.281-299

²³ Gökaydın, Beria, (2017). “Zekâ İle İlgili Bazı Kuramlar”, <http://docs.neu.edu.tr/staff/beria.gokaydin/2.>

Zekâ ile İlgili Zekâ Kuramları_5.pdf (Erişim tarihi: 05. 03. 2017)

²⁴ Gülen, Tuncay, “Zekâ Kuramları”, **TavsiyeEdiyorum.com**,

http://www.tavsiyeediyorum.com/makale_6669.html (Erişim tarihi: 16.04.2017)

1.3.2. Thorndike Çok Faktör Kuramı

Spearman'ın araştırmaları üzerinden çalışmalara başlayan Thorndike, zekânın sadece tek bir kavramla anlatılamayacağı sonucuna ulaşmıştır. Ona göre zekâ, tek bir faktörle ifade edilemez, zihinsel süreçlerin işlemesinde birçok unsur bulunmaktadır. Thorndike'e göre u farklı zekâ türü bulunmaktadır.

- Soyut ve sözlü zekâ: bireyin sembol kullanarak düşünme yetisi geliştirmesidir. Yani düşünceleri resimle, müzikle, matematik gibi farklı alanlarda ifade etmek olarak tanımlamıştır.
- Pratik zekâ: bu zekâ modeli, kişinin bir şeyler üretmesi ile ifade edilmektedir. Bozulan bir şeyin tamir edilmesi, bulmaca zebilemek gibi hızlı ve uygulayıcı bir kavrayış gerekmektedir.
- Toplumsal zekâ: bireyin genel anlamdaki zekâsını ifade etmekle birlikte aslında sosyal olarak da ilişkilerini tanımlayan zekâ türüdür.²⁵

1.3.3. Renzulli'nin l ember Modeli

Renzulli çalışmalarında başarı göstermiş, yetişkin üstün zekâlı bireyleri incelemiştir. Üstün olma halinin birçok kavramla i içe geçerek, yüksek performansın ortaya çıktığını savunmuştur. Bu yüzden zekâyı yetenek olarak algılamış ve bunun üç alanda olduğunu ifade etmiştir. Bunlar: Normalin üzerinde yetenek, yaratıcılık, içe sarılma" olarak kategori haline getirmiştir.²⁶

Yetenek boyutu kendi içinde iki alt başlığa sahiptir. Bunlardan ilki olan genel yetenek; mantıklı akıl yürütme, sözel ve sayısal zekâ, kuvvetli hafıza, yeni bilgilerin hızla işlenmesi, soyut düşüncenin gelişmesi gibi özellikleri içermektedir. İkinci olarak da özel yetenek kavramı; müzik, matematik, dil vs. gibi alanlarda kişinin üstün performans sergilemesi olarak ifade edilmiştir.

- Yaratıcılık boyutu; kişinin yeni şeyler üretebilmesi için zihninin her türlü uyarana ve uyarıcıya açık olması, estetik değerlere sahip olunması olarak tanımlanmıştır.
- İçe sarılma boyutu; kişinin bir duruma ayak uydurmasını sağlayacak motivasyonu

---

²⁵ İsmet Kırkpınar, **Genç Psikiyatristin El Kitabı: Psikiyatrik Muayene ve Semiyoloji**, Timaş Yayınları, İstanbul2013, s.106-109

²⁶ Füsun Akarsu, **Yetişemediğimiz ocuklar: Üstün Yetenekli ocuklar ve Sorunları**, Eduser Yayınları, Ankara, 2001, s. 54-63

yakalamasıdır. Bireyin bir işin üstesinden gelebileceğine olan inancını içermektedir²⁷.

1.3.4. Çoklu Zekâ

Günümüzde zekânın çeşitli alt başlıkları söz konusudur. Zekânın bireyin içinde bulunduğu pek çok durumdan etkilenecek geliştiğini ve çok sayıda yetenekten oluştuğu savunulmaktadır. Çoklu zekâ kuramını ortaya çıkaran Gardner²⁸ yeteneklerin tek tek incelenmesi gerektiğini savunur ve zekânın "kültürel anlamda değerli olan bir ürün üretebilmek ya da problemleri iyi çözebilme yetisi" olarak tanımlar²⁹.

Gardner'in geliştirdiği dokuz zekâ türü bulunmaktadır.³⁰ Bunlar; dil zekâsı (dili kullanabilme kabiliyeti), matematik zekâsı (mantıklı düşünme ve problem çözebilme kabiliyeti), mekan zekâsı (nesnelerin konumlarını imgeleme kabiliyeti), kişilerarası zekâ (diğer insanlarla anlaşabilme kabiliyeti), bedensel zekâ (vücudu kontrol etme yeteneği), varoluşçu zekâ (yaşam hakkında sorular üretebilme yeteneği, hayatı sorgulama) , içsel zekâ (duygu ve düşünceleri yönlendirebilme yeteneği), doğa zekâsı (doğayı algılayabilme kabiliyeti), müzik zekâsı (beste vs. yapabilme yeteneği)'dir³¹.

1.3.5. Stenberg'in Üçlü Saç ayağı Kuramı

Zekâ ile ilgili araştırmalar yapan Stenberg, geçerli olan zekâ ölçüm testlerinin gerçek zekâyı ölçmede yetersiz kaldığını ifade etmiştir. Ona göre bu tür testler sadece belli alanlarda başarılı olan kişiler için hazırlanmış testlerdir ve bu testlerden sadece çok kitap okuyanlar ya da akademik anlamda başarılı olanlar yüksek skor elde edebilmektedirler. Bu yüzden Stenberg birbirleri ile etkileşim içerisinde olan üç farklı zekâ türünden bahsetmektedir.

---

²⁷ Joseph Renzulli, What is This Thing Called Giftedness, and How Do We Develop It? A Twenty-Five Year Perspective, *Journal for The Education of The Gifted*, Cilt:23, No:1, 1999, s.3-54

²⁸ Howard Gardner, *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*, Basic Books, New York, 1993, s. 9-25

²⁹ Hulusi Akkanat, *Üstün veya Özel Yetenekliler*. Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004, s.169-191

³⁰ Gardner, a.g.e., s. 9-25

³¹ Kemal Sayar ve Mehmet Dinç, *Psikolojiye Giriş*, Dem Yayınları, İstanbul, 2016, s. 85-94

- Analitik zekâ: Mantık ile hareket etmektir. Bu zekâ türü geçerli olan zekâ ölçüm testleri tarafından belirlenebilmektir. Bireyin öğrenme sürecini ve bilgiler arasında karşılaştırma yapabilme durumunu göstermektedir.
- Sentezci zekâ: Her duruma uyum sağlayabilme yeteneğidir. Yeni ve alışagelmedik durumlara uyum sağlama, farklı düşünce tarzları geliştirmek gibi anlamlarla tanımlanmaktadır. Bu zekâ türünün testlerle ölçülmesi mümkün değildir. Çünkü kişinin her zaman birden fazla cevap oluşturabilme olasılığı vardır. Bu zekâ türüne yaratıcı zekâ da denilmektedir.
- Pratik zekâ: Analitik ve sentezci zekâ türleri ile günlük hayatla baş edebilme yeteneği olarak tanımlanmıştır. Bireyin var olan fikirleri hayata geçirebilmesi pratik yöntemler bulabilmesi, olumsuz durumlardan kurtulabilmek için yeni yollar oluşturabilmesi, doğru zamanda ve doğru yerde, doğru şeylerin yapılabilmesi kişinin pratik zekâ sına işaret etmektedir.³²

1.3.6. Dabrowski'nin Aşırı Duyarlılık Alanları

Birey gelişim durumuna göre içerden veya dışardan gelen uyarıcılara farklı şiddetlerde hassasiyet göstermektedir. Dabrowski yapmış olduğu çalışmalarla bu hassasiyet alanlarını beş başlık altında incelemiştir.

- Psiko-motor duyarlılık; uzun süreli hareket edebilme durumudur. Bireyin devamlı eylemde bulunma potansiyeli vardır.
- Duyularla ilgili aşırı duyarlılık; haz alma, duyularla ilgili her türlü eğilimi içinde barındırmaktadır.
- İmgeleme gücü; zengin hayal etme kabiliyetini ifade eder. Güçlü hayal gücü bir şeyleri üretme imkanını da beraberinde getirir. Bu da kişisel beceriyi artırır.
- Zihinsel aşırı duyarlılık; her daim bilgiye öğrenmeye açık olma durumudur. Bireyin merakının her dem var olduğu ve sorular sorup cevap arayışına girmesi durumudur.
- Duyusal aşırı duyarlılık; yaşama biçimi, insanın bağı olduğu nesne, şahıs vs olarak tanımlanmaktadır. İnsani duyguların açığa çıktığı, merhamet, şefkat, ölüm korkusu, depresyon gibi duygu durumlarının açığa çıkmasıdır³³

---

³² İbrahim Budak, "Üstün Yeteneklilik Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci", *Kafkas Üniversitesi Dergisi*, 2008, Sayı:22. S.164-172

³³ Füsün Akarsu, *Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları*, Eduser Yayınları, Ankara, 2001, s. 54-63

1.4. Zekâ Testleri

1.4.1. Stanford Binet Zekâ Testi

Binet ve Simon'nun farklı yaş gruplarının zekâ seviyelerini ölçmek amaçlı geliştirdikleri test, zorluk derecelerine 30 sorudan oluşmaktadır. Testin standardize edilmesini sağlayan Lewis Terman, zekâ testinden alınan puanları rakamlara dönüştürmüştür. Böylece zekâ katsayısı anlamına gelen IQ'yu (Intelligence quotient) geliştirmişlerdir. Testin 15 farklı alt testi bulunmaktadır ve bunlar zekânın işaretleri olarak kabul edilen dört farklı yeteneği ölçmektedir: Kısa süreli bellek, sözel yargılama, görsel-soyut yargılama ve niceliksel yargılamadır³⁴.

1.4.2. Wechsler Zekâ Testi (Wisc-r)

Amerikalı psikolog David Wechsler tarafından oluşturulmuştur. İlk olarak yetişkinler (WAIS) için hazırlanmış olan test, sözel ve performans olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır. Sözel bölüm birden fazla ölçek içerir. Bunlar; yargılama soruları, bilgi soruları ve basit aritmetik sorulardır. Performans bölümü de birden fazla ölçeğe sahiptir. Bunlar; bazı şekilleri çizmek, resimlerde eksik olanı bulmak, birkaç resimden hikaye oluşturmaktır. Bu test, Stanford Binet zekâ testine göre daha gelişmiş bir testtir ve puanlaması Binetten daha farklıdır. Denekler ayrı ayrı hem sözel hem performans puanı almaktadırlar. Ayrıca, bazı testlerde verdikleri yanıtla göre bir ya da iki puan fazla alabilme imkanları vardır. Ek olarak da bazı sorularda cevabın hızla yanıtlanması ve doğruluğu alınan puana yansımaktadır. Deneklerin aldıkları puanın haricinde birde genel ZB'de elde edilmektedir³⁵.

İlerleyen yıllarda testin çocuklara yönelik versiyonu (WISC-R) hazırlanmıştır. Test 6-16 yaş aralığına hitap etmektedir ve uygulaması deneğe bağlı olarak bir, bir buçuk saat arasında değişmektedir. Test bireysel olarak yapılır ve her bir soru testör tarafından çocuğa tek tek sorularak cevaplanması beklenir. Bu testte kendi içinde 2 ana kategoriye ayrılmıştır: Sözel bölüm ve performans bölümü.

Sözel bölüm, kendi içinde altı alt ölçek barındırır. Genel bilgi, benzerlikler, aritmetik, dözcük dağırcığı, yargılama, ek test olarak sayı dizisidir.

---

³⁴ Kemal Sayar ve Mehmet Dinç, **Psikolojiye Giriş**, Dem Yayınları, İstanbul, 2016, s. 85-94

³⁵ Sayar ve Dinç, a.g.e., s.85-94

Performans bölümünde de altı alt ölçek vardır. Resim tamamlama, resim düzenleme, küplerle desen, parça birleştirme, şifre, ek test olarak labirentlerdir.

Ek testler, çocuğa uygulanmak zorunda değildir. Ancak, sayı dizisi testi çocuğun kısa-sürelî belleğini ölçmede etkili bir test olduğundan uygulanması tavsiye edilir. Bu testin sağladığı en önemli etki çocuğun kendi yaşlıları arasındaki durumunu algılayabilmektir.

2. BÖLÜM

ÜSTÜN ZEKÂLI BİREYLERİN ÖZELLİKLERİ ve EĞİTİM

2.1. Sınıfsal Ayrım

Bireyler arasında fark oluşturan üstün olma durumu bugün sadece zekâ olarak değil aynı zamanda yetenek olarak da ifade edilmektedir. Uzmanlar artık üstün zekâlı olma durumunu üstün yeteneklilik tanımlamalarının alt kavramlarından biri olarak görmektedirler.

Üstün yetenekliler genel veya özel yetenekleri ile yaşitlarından yüksek oranda performans gösterdiklerinden dolayı uzmanlar tarafından tespit edilmiş kimselerdir. Bu yüzden uzmanlar yeteneklerin daha iyi gelişebilmesi için bu tür çocukların kendi alanları doğrultusunda “özel eğitime tabii tutulmaları gereken sınıf” şeklinde tanımlamışlardır.³⁶ Üstün olarak tanımlanan yetenekler hangi alanlarda ortaya çıkmaktadır? Sorusuna cevaben Marland raporu üstün yetenekleri belli alanlarda başarı ve yüksek performans ortaya koyabilme olarak ifade etmektedir.³⁷ Tanımlanan başarı alanları şu şekildedir: Genel zihinsel yetenek, akademik yetenek, yaratıcı/üretici düşünebilme, lider olabilme özelliği, görsel ve gösteri alanlarında yetenek, psiko-motor yetenektir.

2.2. Özellikler

Uzmanlar geçmişten günümüze bakıldığında üstün olma durumunu genetik geçişe bağlarken, şu anda üstün zekânın bireylerin yaşadıkları hayata, içinde buldukları topluma göre şekillendiğini söylemektedir. Üstün yetenek, genetik ve çevresel faktörlerin bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Ayrıca aile, arkadaş, toplumsal deneyimler gibi dış etkenler, çocuklardaki yeteneklerin gelişmesinde ve şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır.

---

³⁶T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası, “Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanımlama Kılavuzu”, 2016,
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/11093901_bilim_ve_sanat_merkezleri_20162017_kilavuzu.pdf (Erişim tarihi: 17.05.2017).

³⁷Marland J., “Education of the gifted and talented”, *Report to the Congress of the United*, 1972, Cilt:1, Washington: U.S., Government Printing Office

Üstün yetenekli çocuklar doğdukları andan itibaren gelişimlerini diğer çocuklara göre daha hızlı sağlayabilirler. Fakat bu hızlanma onların daha çok yetenekli oldukları alanlarda kendisini göstermektedir. Dolayısıyla bu tür çocuklardan tüm gelişim alanları içinde aynı hızı beklemek doğru bir yaklaşım olmaz. Demek istenilen şu ki akademik yeteneği olan bir çocuktan diğer yetenek alanları içinde aynı kabiliyeti göstermesi beklenmemelidir. Aynı şekilde sosyal anlamda başarılı olan bir çocuğun, hayatın her evresinde/aşamasında başarı göstermesi beklenmemelidir. İnsanın sahip oldukları yetenek ya da yetenekler her alanda kendini gösterme eğilimi oluşturmaz.

Genel olarak üstün yeteneğe sahip olan bireylerin genel özellikleri şunlardır: Genel Zihinsel Yetenek: Uygulanan zekâ testlerinden genel olarak 130 puan ve üzeri alan kimselerdir. “Erken yaşta okumaya ilgi (2-3 yaş) buna bağlı olarak da geniş sözcük dağarcığı gelişmesi, bağımsız okuma, genel olarak yetişkin kitapları tercih etmek. Hızlı öğrenme ve bilgileri kolay hatırlayıp kavrayabilmek. Neden sonuç ilişkilerinde ileri başarı düzeyi görebilmek. Merak, devamlı olarak neden, niçin, nedir sorularını sormak. Daha çok yetişkinlerle arkadaş olma eğiliminde olmak. Akranları üzerinde kontrol sahibi olma ve baskın olma eğilimine sahiplik. İleriye yönelik planlama yapmak. Ahlak, din, politika ve sosyal olaylara karşı yüksek sorumluluk sahibi olmak. Sözlü ve yazılı ifadelerde farklı tanımlama ve süslemeler yapabilmek. Daha az dış kontrole ihtiyaç duymak. Benzerlik ve farklı olanları çabuk kavrama, hızla genelleme yapabilmek. Rutin olandan sıkılma, bağımsız olmak” genel ayırt edici özellikler arasında yer almaktadır.³⁸

Bilinmesi ve unutulmaması gereken en önemli bilgilerden birisi de; her üstün zekâlı çocuğun bu özelliklerin hepsine sahip olmayabileceğidir. Bu sonuçlar, gözlemlenerek ve gerekli araştırmalar yapılarak elde edilmiş genel bulgulardır.

Özel Akademik Yetenek: Özel bir akademik alanda “matematik, dil, edebiyat vs.” bireyin yetenek göstermesidir. İlgili alanda uzun süre etkin olabilmek ve buna bağlı olarak da ilgili terminolojiye hâkim olabilmek. Kavramları her alana uygulama isteği, her an daha iyi olma motivasyonuna sahip olmak. Yetenekli olduğu alanda başkalarını yetenekleri doğrultusunda yargılamak.³⁹

Yaratıcı/Üretici Düşünme: Bağımsız ve farklı olan kavramları, olayları, materyalleri bir araya getirerek yeni düşünce ve şekiller üreten kimselerdir. Aşırı

---

³⁸Neslihan Avcı, *Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekliler.*, Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004, s.195-208

³⁹Avcı, a.g.e., s.195-208

merak ve yeniliklere açık olma. Yalnız bir şekilde çalışma isteği ve aktif hayal gücü. Yeni fikirler üretme, bağımsız olaylar hakkında yeni fikirler ortaya koyma. Aşırı estetik duyarlılık, ayrıntıdan kaçınma, ezberden kaçma. Akıllı ve ukala cevaplar vermek, kendi kararı dışında otorite kabul etmeme, kendi fikirlerini ne olursa olsun koruma. Risk almak ve ilgili alanlarda yüksek enerjiyle çalışma kabiliyeti.

Lider Olabilme Özelliği: Böyle bir yeteneği olan bireyler içinde buldukları grubu hızlı ve rahat bir şekilde yönlendirirler ve zorlukları kolayca aşabilirler. İlişki kurma ve geliştirme potansiyelleri yüksektir. Empati kurarak insanların ne hissettiklerini ve grupların nasıl işler başarabildiklerini anlama yetisi. Sorumluluklarını yerine getirme ve grup ruhu oluşturma yeteneği. Yaşlıları ve yetişkinler arasında aranan kişi olma, kendinden emin olma. Objektif olabilme, üretkenlik için başkalarını teşvik edebilme.⁴⁰

Görsel ve Gösteri Alanlarında Yetenek: Resim, müzik, drama, tiyatro vs. gibi alanların birinde ya da birkaçında özel yetenek gösterirler. İlgili oldukları alanda ekstra vakit geçirmeleri. Melodik olan her türlü şeye karşı dikkatli olma. Vücut dilini iyi kullanabilme “drama vs.” Duygu ve deneyimleri sanat ile ifade etme. İlgili oldukları alanda farklı materyal kullanma becerisi, iyi bir gözlem, dinleme, uygulama kabiliyetine sahip olma.

Psikomotor Yetenek: Bu alanda yetenek vücudun tümü ya da belirli bir bölümündeki kasların yüksek performans göstermesi durumudur. Koşma, denge, koordinasyon, kuvvet, yüzme vs. gibi alanlarda başarılı olma ile tanımlanabilir. Atletik olma, ritmi hissedebilme, enerjik olma, vücudun geliştirilmeye elverişli olması, fiziksel etkinliklerde dengeli ve güçlü olma psikomotor özellikler olarak sayılabilir.⁴¹

Geliştirilmiş çok sayıda zekâ testi olduğu için her testin zekâ puanlaması farklılık göstermektedir. En yaygın olarak kullanılan puanlamalar ve testlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Stanford zekâ testi puanları: 145-160: Çok Üstün Zekâlı, 130-144: Üstün Zekâlı, 120-129: Üstün, 110-119: Yüksek Zekâlı, 90- 109: Orta Zekâ, 80- 89: Düşük Zekâ, 70 – 79: Sınır Zekâ, 55 – 69: Hafif Engelli Zekâ, 40 – 54: Gerilemiş Zekâ.⁴²

---

⁴⁰Neslihan Avcı, *Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekliler*, Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004, s.195-208

⁴¹Avcı, a.g.e., s.195-208

⁴²SBZT., “Stanford Binet Zekâ Testi Puanlama”, *Yakaza Psikoloji*, <http://stanfordbinetzekâtesti.com/stanford-binnet-zekâ-testi-puanlama.html> (Erişim tarihi: 17.04.2017)

Wisc-r Zekâ Testi puanları: 140 – üstü: Dahî ve Üstün zekâ, 130 – 139: Çok Üstün zekâlı, 120 – 129: Üstün, 110- 119: Parlak zekâ, 90 – 109: Normal zekâ, 80 – 89: Donuk Normal, 70 – 79: Sınır zekâ, 69 – altı: Zekâ geriliği.⁴³

2.3. Üstün Yeteneklilere Göre Eğitim Modelleri

Eğitim, hayat boyunca öncelik verilmesi gereken bir alandır. Özellikle toplumda normalin dışında kalan ‘zekâ düzeyi geri olan ve ileri olan’ bireyler için, eğitim öncelik verilmesi ve dikkatli olunması gerekli bir alandır. Tüm dünyada uygulanan mevcut eğitim sistemi temel bir amaca dayanmaktadır, genel popülasyona uyum sağlamak. Otoritelerin arzusu, öğrenim çağındaki bireylerin mevcut imkânlar kullanılarak neredeyse birbirinin aynısı olan bir anlayışla hayata hazırlamaktır.⁴⁴ Bu bağlamda öğrenilmesi gereken bilgi, mevcut eğitim sistemi üstün zekâlı çocuklar için kısıtlayıcı bir sistem olduğudur.

Üstün zekâlı olarak adlandırılan bireylerin kendilerini hayata en iyi şekilde hazırlayabilmeleri için uygun eğitim ve programdan geçmeleri gerekmektedir. Bu sebeple var olan eğitim modelleri incelenmelidir.

2.3.1. Özel Okul Eğitim Modeli

Üstün zekâlıların eğitiminde ilk olarak kullanılan model olarak bilinmektedir. Genel olarak ZB (Zekâ Belirleme) puanı 130 ve üzeri olanların gittikleri okul eğitim modelidir. Alanında uzman olan eğitimciler, zengin materyaller, öğrenciye göre hareket edebilen eğitim sistemine ve iyi rehberlik hizmetine sahip olan okullardır. Ancak, öğrencilerin akranları ile olan diyalogunun azalmasına, sosyalleşmenin azalmasına, üstün özelliklerin körelmesine, sorumluluk duygularının azalmasına ve toplum için değil bireysel olarak kendileri için hareket etmeye başlamaları gibi olumsuz özelliklerin oluştuğu görülmüştür.

---

⁴³Wisc-r, “Wisc-r Testi Puan Aralıkları”, *Yakaza Psikoloji*, <http://wisc-rtesti.com/wisc-r-testi-puan-aralıkları.html> (Erişim tarihi: 17.04.2017)

⁴⁴Ahmet Emre Bilgili, “Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Sorunu”, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2000 No:12, s. 59-74.

2.3.2. Özel Sınıflarda Eğitim Modeli

Oldukça homojen bir yapılanma olarak ortaya çıkmıştır. Öğrenciye bireysel olarak çalışma imkanı sunar. Öğrenme gereksinimlerinin en iyi şekilde giderilmesine olanak tanır. Fakat, kendi normal olan yaşlıları ile ilgili sosyalleşme sorunu yaşarlar. İletişim kurma becerisinde azalma meydana gelir. Sağlıklı bir kişilik yapısı oluşturmada sorun yaşayabilirler ve bunu hayatları boyunca değiştiremeyebilirler.

2.3.3. Okula Erken Başlatma Modeli

Üstün zekâlı olduğu tespit edilen çocukların yaşına bakılmadan erken yaşta eğitime başlaması olarak ifade edilmektedir. Bu eğitim modelinde çocuk erken başladığı için fiziksel olarak her faaliyette bulunamayabilir. Bu durum okuldan soğumaya neden olabildiği gibi çocuğun kendisine karşıda bir güvensizlik duymasına sebep olabilmektedir.

2.3.4. Hızlandırılmış Eğitim Modeli

Bu eğitim modeli çocuğun zekâ gelişimine bakılarak üst sınıflara aktarılmasıdır. Yalnız sınıf atlatılan çocukların bedensel, duygusal gelişimlerinin de zekâlarıyla orantılı gelişmesi gerekmektedir. Aksi takdirde çocuğun kendisine ve çevresine olan güveni sarsılabilir.

2.3.5. Türdeş Eğitim Modeli

Bu model iki farklı yetenek gruplaması ile oluşmaktadır. Aynı zekâ düzeyine sahip olanlarla, temel yetenek ve başarıları dayanak olan türdeş gruplama yapılmaktadır. Bu modelde öğrenciler zorlanmadan kendi zekâ düzeylerindekiyle çalışabilir. Farklı birçok alanda kaliteli faaliyet gösterebilir. Bu gruplardaki çocuklar bencil duygulara kapılıp, diğer akranlarını küçük görme eğilimi gösterebilirler. Normal akranları ile iletişim sorunu yaşayabilirler.

2.3.6. Program Zenginleştirme Modeli

Ders programının üstün zekâlılara göre zenginleştirilmesi olarak tanımlanabilir. En olumlu yanı üstün zekâlı çocukların akranlarıyla aynı mekânda eğitim almalarından

dolayı bütünleşmenin sağlanmasıdır. Zenginleştirilmeyle çocuklarda doyum meydana gelebilmektedir. Normal bir şekilde sosyal uyum geliştirebilirler.

2.3.7. Bireysel eğitim modeli

Zekâ belirleme puanları 170-180'in üzerinde olan öğrenciler için uygulanan modeldir. Çocuklara yetenekli ve ilgili oldukları alanlara yönelik teke tek eğitim verilmektedir.⁴⁵ Ülke olarak hatta dünya olarak kalkınma sağlayabilmenin en önemli yolu üstün zekâlı çocuklara yönelik politika ve eğitim programı geliştirip iyi birer öncü insan yetiştirmektir. Uygulanan programlar maalesef bugün kaliteli bireylerin çıkmasına pek olanak tanımamaktadır. Çünkü, geliştirilen programlar öğrencilerin bir yerden kazanırken diğer taraftan kaybetmesine neden olacak şekilde geliştirilmiş bir sistem olarak ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla bu programların hatalarının en aza indirilerek yeniden, ulaşılması kolay olan ama aynı zamanda kaliteli olabilecek bir programın geliştirilmesi gerekmektedir.

2.4. Yabancı Ülkelerde Üstün Zekâlı ve Yetenekli Eğitimi

Üstün zekâlı bireylerin dünyada nasıl bir eğitime tabii tutulduklarını öğrenebilmek için farklı ülkelerin eğitim uygulamalarına bakmak gerekmektedir. Literatür incelemesine bakıldığında, eğitim anlayışının farklılığı ilk göze çarpan unsurdur. Eğitim alanındaki bu farklılıkların sebebi, toplumun kalkınmak için sadece devlet otoritesinden faydalanması değil aynı zamanda kendi ihtiyaçlarına yönelik uygulamalar geliştirme çabası içerisine girmeleridir. Genel olarak üstün yetenekliler için eğitim; uygulamalar merkezi, yerel eğitim otoriteleri, bağımsız okul ve merkezler, özel kuruluşlar, vakıflar ya da ebeveynler ile eğitimcilerin ortak kurduğu dernekler tarafından sağlanmaktadır.⁴⁶

---

⁴⁵Doğan Çağlar, *Üstün Zekâlı Çocukların Eğitim Modelleri*, Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004. S. 317-334.

⁴⁶Fusun Akarsu, *Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları*, Eduser Yayınları, Ankara, 2001, s. 54-70.

2.5. ABD ve Kanada

Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada üstün zekâlılara yönelik araştırmaların en çok yapıldığı ülkeler olarak bilinmektedir. Gerçekleştirilen ilk uygulamalar hızlandırma ve zenginleştirme programları olmuştur. Okula erken başlama, sınıf atlama ya da üst sınıflardan ders alma, orta öğretime erken başlama, sadece sınava girerek kredili ders olanakları, lisede okurken üniversiteden ders alma, uzaktan öğretimle üniversite erken başlama gibi uygulamalar hayata geçirilmektedir.⁴⁷ Üstün çocuklarda hızlandırma ve zenginleştirme programları sonrasında bazı özellikler ortaya çıkmaktadır. Bunlar: Okul başarılarının artarak çocuklarda kendine güvenin gelişmesi, mesleki eğitimin erken yaşta tamamlanması ve üniversite maliyetlerinin azalması gibi sonuçlar oluşturmaktadır.⁴⁸

Aynı zamanda sadece hızlandırma ve zenginleştirme çalışmalarının yanı sıra ülkenin bazı bölgelerinde üstün yeteneklilere yönelik alan okulları açılmış olmakta ve oralarda çocukların her türlü gelişimlerinin sağlanabilmesi için imkanlar sunulmuştur. Ayrıca üstün çocuklara yönelik hazırlanan ve yaygınlaşan farklı bir eğitim anlayışı da bulunmaktadır ki buda üç başlık altında ele alınmaktadır:

1. Tam zamanlı homojen gruplar: Sadece üstün zekâlılara yönelik olan sınıflardan ve programlardan oluşmaktadır.
2. Tam zamanlı heterojen gruplar: Normal çocuklarla üstün çocukların birleştiği sınıflar ve programlardır.
3. Yarı zamanlı ya da geçici gruplar: Üstün zekâlılara yönelik özel programlar.⁴⁹

2.6. Avrupa

Avrupa ülkelerinde üstün zekâlı çocuklara yönelik özel uygulamalar çok fazla oluşturulmamaktadır. Bunun sebebi ülkelerin normal eğitime yüksek oranda maliyet ayırmalarından kaynaklanmaktadır. Danimarka, İsveç, Norveç gibi ülkeler özel hiçbir programa sahip değildir. Genel eğitim programının kaliteli olmasından dolayı üstün zekâlı öğrencilerde mağdur olmadan gerekli ve yeterli eğitimi alabilmektedirler.

---

⁴⁷Gary Davis vd., *Education of the Gifted and Talented*, Allyn&Bacon, Massachusetts, 1998, s.475-509.

⁴⁸Joyce Vantassel-baska and Gail Fischer Hubbard, "Classroom-Based Strategies for Advanced Learners in Rural Settings", *Journal of Advanced Academics*, 2016, Cilt:27, Sayı:4, , s. 285-310.

⁴⁹Gary Davis vd., *Education of the Gifted and Talented*, Allyn&Bacon, Massachusetts, 1998, s.240

Fransa, İspanya, Portekiz, İtalya gibi kalabalık ülkelerde üstün zekâlılara yönelik çalışmalar çok az bulunmaktadır. Fizik, kimya, matematik vs. alanlarında Doğu Avrupa ülkelerinde özel üstün yetenekli okullar faaliyet göstermektedir. İngiltere’de ünlü ve geleneksel okullar üstün yetenekli öğrencilerini seçerek almakta ve onlara hızlandırma ve zenginleştirme programları uygulamaktadır.⁵⁰ Almanya ve Hollanda da üstün yeteneklilere yönelik aktif faaliyet gösteren merkezler bulunmaktadır.

2.7. Avustralya ve Yeni Zelanda

Üstün zekâlılar için yapılan faaliyetlerin ciddi olarak ve artarak ortaya çıktığı ülkelerden arasında yer alan Avustralya ve Yeni Zelanda eyalet düzeyinde kurulan üstün zekâlılar okulları, dernekleri, vakıfları, araştırma merkezleri, üniversiteleri vs. olması ile ön plana çıkmaktadır. Üniversiteler üstün zekâlılara yönelik özel öğretmenler yetiştirmekte ve onlara doktora programları açmakta aynı zamanda sertifika programları da sunmaktadır.

2.8. Türkiye

Tarihsel olarak bakıldığında üstün zekâlılara ilk eğitim veren kurumlardan biri Enderun’dur. II. Murat tarafından kurulan ve diğer padişahların zamanında da devamlılığı sağlanan kurum, Osmanlının seçtiği çocukların yönetimde yüksek mevkilere gelmesi için oluşturulmuş eğitim merkezidir. Enderun’un eğitim sistemi şu şekilde ifade edilebilir: “Türk Padişahların ülkeye lider olarak kazandırabileceği üstün yeteneğe sahip gençleri bulup yetiştirmek.”⁵¹

1960’lı yıllarda Türkiye’de üstün zekâlılara yönelik çalışmalar başlamıştır. İlk olarak Ankara’da türdeş ve özel sınıflar oluşturulmuştur. Özel sınıflara, zamanın zekâ testlerinden 125 ve üzeri puan alanlar katılmış ve bu sınıflarda zenginleştirilmiş eğitim modeli uygulanmıştır. Ancak zamanın bürokratları çocuklarını bu okullara göndermek istemelerinden ötürü, proje yarıda kesilmiş olup oradaki öğrenciler Maarif kolejine aktarılmıştır.⁵²

---

⁵⁰Fusun Akarsu, *Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları*, Ankara Eduser Yayınları, 2001, s. 90.

⁵¹Barnett Miller, *The Palace School of The Muhammed The Congueror*, Cambridge, Harvard University, 1941, s. 55-56.

⁵²Ümit Davaslıgil, *Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklara İlişkin Alt Komisyonu*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000, s. 24

Ülkemizde 1990 yılında kurulan bir vakıf, maddi imkansızlıklara sahip olan üstün yetenekli çocukları okutmak için kurulmuştur. Vakıf kendi bünyesinde ABD'nin öncü kuruluşlarından biriyle çalışmış ve Türk bilim insanlarından da yararlanarak müfredat oluşturulmuş ve Öğrenme Köyü kurulmuştur. Her yıl 30-32 öğrenci alma kapasitesi olan okul, İngilizce bir eğitim vererek ilkokulu ve lise eğitimini bitirenler arasından seçim yapmışlardır. Ancak o dönemdeki mevcut Millî Eğitim Bakanlığı programı onaylamamış ve okulu Anadolu Lisesi kategorisine indirmiştir.

1991-92 yıllarında İstanbul'da açılan bir okul üstün zekâya ve yeteneğe sahip bireyler için kaliteli bir eğitimi hedefleyen okul olarak MEB tarafından özel eğitim statüsü verilmiştir. 1993 yılında Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı bilinçli anne babalar ve bilim insanları tarafından kurulmuştur. Vakıf okul dışı etkinlikleri arttırarak zenginleştirme programları sunmaktadır.⁵³ Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM), Türkiye'de açılan üstün zekâlı çocuklara gereken eğitimi verebilmek amacıyla açılmış olup, çocukların akranlarıyla birlikte zenginleştirilmiş ve hızlandırılmış bir eğitim alma imkânı sunmaktadır.

2.8.1. Bilsem

Bilsem, üstün zekâlı çocukların devlet tarafından eğitime tabi tutuldukları okul haricindeki bir programdır. MEB'in Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne açılmış olan Türkiye genelinde ilkokul, ortaokul ve lise çağındaki üstün zekâlı çocuklara ek eğitim hizmeti veren bir merkezdir.

Bilsem, üstün zekâlı öğrencilerin resim, müzik ve genel zihinsel yetenek gibi sahip oldukları ayrıştırıcı özelliklerini, okullardaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin farkına varmalarını amaçlar. Sahip olunan yetenekleri kullanarak, çocukların kapasitelerinin artmasına olanak tanıyan, gelişmiş özelliklerini en ileri düzeyde kullanabilmelerini sağlamak amacıyla açılmış olan özel eğitim kurumlarıdır. Bu merkezlerde öğrenciler uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme ve proje üretimi/yönetimi alanlarında düzenlenmiş eğitim

---

⁵³Hulusi Akkanat, "Türkiye'de Özel Yetenekli Çocuklar İçin Ne Yapılıyor?", World Council For Gifted And Talented Children Tarafından Düzenlenen "**Gifted And Talented: A Challenge For The New Millenium**" Başlıklı 13. Dünya Konferansına Sunulan Bildiri. İstanbul: 2-6 Ağustos, 1999.

programlarına alınırlar.⁵⁴ "Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrencilerin, okul dışı saatlerde yetenekleri doğrultusunda proje ve etkinlik tabanlı eğitim aldığını, bu eğitimlerin disiplinler arası ders içerikleriyle sunulduğunu, öğrencilerin ilgi alanları ve okul müfredatları göz önünde bulundurularak güzel sanatlar, edebiyat, drama, yazılım, yabancı dil, liderlik, mekatronik, astronomi ve uzay bilimleri, yenilenebilir ve sürdürülebilir enerji, havacılık, akıl ve zekâ oyunları, düşünce eğitimi, arkeoloji, şehir kültürü ve benzeri alanlarla ilişkilendirerek zenginleştirilmiş eğitim programının uygulandığı" belirtilmektedir.⁵⁵

---

⁵⁴T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası, "Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanımlama Kılavuzu", 2016,
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/11093901_bilim_ve_sanat_merkezleri_20162017_kilavuzu.pdf (Erişim tarihi: 17.05.2017).

⁵⁵BİLSEM, "Üstün Yetenekli Çocukların Tanınması ve Eğitimi", **Bilsem Nedir?**,
<http://www.bilsemnedir.com/> (Erişim tarihi: 21.03.2017)

3. BÖLÜM

ÜSTÜN ZEKÂLILARIN SOSYAL UYUMU VE GENEL SORUNLARI

3.1. Uyum Nedir?

İnsanın doğduğu andan öldüğü ana kadar içsel ve dışsal olaylara gösterdiği tepkiler uyum olarak adlandırılmaktadır. Bireyin hareketlerinin anlam kazanabilmesi için dikkatle incelenmesi gereken bazı durumlar söz konusudur. Bunlardan birincisi, bireyin davranışının ortaya çıkmadan önce gerçekleşen olaylar, ikincisi davranışın stili, genel özellikleri ve üçüncüsü de meydana gelen davranışın sebep olduğu diğer olaylardır.⁵⁶

Yukarıdaki tanımlamaya göre bir davranışın ortaya çıkmasında önceden yaşanan olaylar olduğu ve oluşan davranışların da başka olaylara sebep olacağı ifade edilmektedir. Araştırmalarda “herhangi bir eylemin gerçekleşmediği bir ortamda meydana gelen en ufak bir hareket, değişim olayı olarak tanımlanmaktadır”, demiştir. Yani, değişen ortamın şartlarına uygun hareketleri oluşturmak bireyin üstüne düşen bir görev olarak ortaya çıkmaktadır.⁵⁷

Aslında uyum kavramıyla anlatılmak istenen, insanın yaşadığı, nefes aldığı ortamda gerçekleşen en ufak değişimleri algılayarak, duruma uygun bir davranış geliştirmesidir. Değişen ortamla ortaya çıkan talepler, bireylerin o talepleri algılaması ve buna uygun reaksiyon göstermesi ile sonuçlanmaktadır. Bireyin vermiş olduğu reaksiyon kendisi ve ortamda bulunan diğer kişilerce değerlendirilmektedir. Bunun sonucunda farklı reaksiyonlar birbirini takip etmekte ve süreç bu şekilde işlemeye devam etmektedir.⁵⁸

Birey içinde yaşadığı, ait olduğu toplumdan ayrı olarak kendi kimliğini oluşturma çabasına girmektedir. Ancak içinde yaşanılan toplumun kuralları bireye bazı davranışları gerçekleştirmesi için taleplerde bulunmaktadır. Bu taleplerin sağlıklı olarak yerine getirilmesi, gündelik hayatının sorunsuz devam etmesine olanak

---

⁵⁶David L. Watson and Roland G. Tarp, *Self-directed Behavior. Self Modification for Personal Adjustment*, Brooks/Cole, Pacific Grove, 1993, s. 1-76.

⁵⁷Faruk Gençöz, “Uyum Psikolojisi”, *Kriz Dergisi*, 1998, Cilt:6, Sayı:2, s. 1-7.

⁵⁸Gençöz, a.g.e., s. 1-7

taniyacak ve farklı düşünme mekanizmaları geliştirerek sosyalleşmesine katkı sağlayacaktır. Böylece kişi, sağlıklı bir sosyal uyum geliştirebilmiş olur.

3.2. Sosyal Uyum/Adaptasyon

Uyum kelimesi genel anlamı itibariyle, “bir bütünün parçaları arasında bulunan uygunluk, ahenk ya da toplumsal çevreye veya bir duruma uyma, uyum sağlama, intibak, entegrasyon” demektir.⁵⁹ Bir canlının içinde yaşadığı topluma uygun davranarak, kurallarına uyması kişinin sosyal uyumunu ortaya çıkarmaktadır. Toplumsal uyum, “bireyin, hayatı boyunca değişen şartlar ve durumlarda, sosyal çevrenin baskısına rağmen durumunu sabitlemek veya geliştirmek amacıyla yaptığı etkileşimlerin tümüdür.”⁶⁰ Burada anlatılmak istenen sosyal uyum, bireyin çevresiyle diğer bir deyişle dış dünyayla ilişkisinin niteliğini tanımlamaktadır.⁶¹

Sosyal uyum, “bireyin sosyal ilişkilerinde rahat ve mutlu bir görünüme sahip olması, etkileşim kurmaktan korkmadan sosyal uyaranlara cevap verebilmesi, çevrenin kabul edeceği tutumları sergileyebilmesi, gruplar içinde esnek davranabilmesi, kendi benliğini kaybetmeden sosyal normlara uygun hareket edebilmesi” olarak da tanımlanmaktadır.⁶²

Sosyalleşme toplumun her bireyi için en önemli ihtiyaçlardan birisidir. Yetişkinlerin ve çocukların arkadaşlık ilişkileri sosyalleşmenin gerekli normlarından. Çocukların eğitim hayatı arkadaşların varlığıyla ya da yokluğuyla şekillenir. Çocukların arkadaşlık durumları yaş gruplarına göre değişim göstermektedir. Çocuklar küçüklükten itibaren

---

⁵⁹TDK., “Genel Türkçe Sözlük”, **Türk Dil Kurumu**,

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58fe262b8072f4.89634904 (Erişim tarihi: 24.04.2017)

⁶⁰NNDSözlük, “Toplumsal Uyum”, **Nedir Ne Demek**, <http://www.nedirnedemek.com/toplumsal-uyum-nedir-toplumsal-uyum-ne-demek> (Erişim tarihi: 24.04.2017)

⁶¹Sultan Seçkin, Ergenlerde Ebeveynlerden Algılanan İlgililik/kabul ile Ergenin Sosyal Uyumu ve Dürtü Kontrol Düzeyi Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2015, s.1-62 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

⁶²Özgüven, İ. E., **Hacettepe Kişilik Envanteri**.(2.Revizyon), (1992).

meb12.meb.gov.tr/meb.../20113404_24011235_hacettepekisilikenvanteri.docx (Erişim tarihi:4.7. 2017)

arkadaşlık ilişkilerini, ilk olarak paylaşımcı olup olmamakla ifade ederken, ilerleyen yaşlarda bu ilişkilerin adı saygı, sevgi haline gelmektedir.⁶³

Psikanalitik kuram temel olarak, bireyin benlik ve dış dünya arasındaki ayrımın bilincinde olmasıyla başlayan ruhsal yapıyı açıklamayı amaçlamaktadır.⁶⁴ Ancak kuramda tam olarak sosyal uyumun karşılığını bulmak mümkün değildir. Sosyal uyum hakkında var olan bilgilere, daha çok bireyin ailesi, çevresi, akranları, yaşadığı toplumdaki normlar gibi genel yapılarla kurulan ilişkiler üzerinden erişmek mümkün olmaktadır.

Bireysel ve sosyal psikolojinin birbirlerinden ne kadar farklı ve ne kadar benzer olduklarını Freud, yapmış olduğu Psikanalitik deneylerle ortaya çıkarmıştır. Deney, birey için oluşturulmuş olan Psikanalitik kuramını grubun tamamına uygulamıştır ve çıkan sonuçta birbirinden farklı gibi görünen tekil ve çoğul grupların aslında ne kadar içiçe geçmiş olduklarını ortaya çıkarmıştır.⁶⁵

Bireyin toplumsallaşma sürecinde etkili olan birçok faktör vardır ki bunların aileden sonra gelen en önemli diğer unsuru okul hayatıdır. Anna Freud, çocuğun toplumsal yaşama katılmasında en önemli rolün eğitim hayatı olduğunu savunmaktadır. Çocukta oluşması gereken üst benliğin oluşumu içerden ve dışardan birçok uyaranla mümkün olmaktadır. Ailenin varlığı, desteği çocuğun büyümesi içsel destek olmaktadır. Eğitim hayatı ise çocuğun dışsal etkililerini oluşturmaktadır. Bu etkiler, bireyin içine doğduğu topluma, kültürel normlarına göre değişiklik göstermektedir. Okul içindeki otorite ile aile içindeki otorite uyum içerisinde olursa çocuğun aile ile okul arasındaki uyum durumu sorunsuz gerçekleşir. Bu uyumun gerçekleşmesi aslında bireyin ileriki yaşamında karşılaşacağı bütün yeni gruplara ve otoritelere karşı aynı etkide olacaktır.⁶⁶

Bireyin uyum süreçleri çok katmanlıdır. İnsanın karşılaştığı durumlarda oluşturduğu tepkiler bireyin uyum durumunu ortaya çıkarmaktadır. Yani, karşılaşılan iç ve dış uyaranlara hazmederek oluşturulan tepkiler ortalama bir uyumu ifade etmektedir. Bu bağlamda insandan oluşturması beklenen en gerekli uyumun

---

⁶³Üzeyir Oğurlu, "Üstün Zekâ lı ve Yeteneklilerde Sosyal Uyum ve Arkadaşlık İlişkileri: Literatür Taraması", **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2010, Cilt:3, s. 90-99.

⁶⁴Sultan Seçkin, Ergenlerde Ebeveynlerden Algılanan İlgililik/kabul ile Ergenin Sosyal Uyumunu ve Dürtü Kontrol Düzeyi Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2015, s.1-62 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**).

⁶⁵Sigmund Freud, **Totem ve Tabu**, Çev: N. Berkes, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1971, s.30-50.

⁶⁶Anna Freud, **Çocuklukta normallik ve Patoloji: Gelişim Değerlendirilmesi**, Çev., A. N. Babaoğlu, Metis Yayıncılık, İstanbul, 1965, s. 15-30.

toplumsal uyum olduğu belirtilmektedir. Bu sağlanması beklenen uyum bireyin aktif olarak yer alacağı bir yapılanmanın ürünüdür.⁶⁷Toplumun genel yapısı ve kuralları insanın sergileyeceği uyumunun davranış biçimlerini oluşturmaktadır. Çocuklarında eğitim hayatı sosyal uyumun yaşanmasında en önemli dış etken olduğundan, okullarda verilen eğitim toplumsal normların en doğru ve düzgün bir şekilde çocuğa aktarılmasını sağlamaktadır. Böylece çocukta, toplumsal ve sosyal uyumun sağlanma şansı oluşmaktadır. Aynı zamanda eğitim süreci çocukların sahip oldukları bireysel uyumsuzluk durumlarını da ortadan kaldırarak, durumun düzelmesini amaçlar. Araştırma konusu olan üstün zekâlı çocukların sosyal uyumları genellikle gerçek kabul edilen bir varsayım üzerine kurulmuştur. Üstün vasfını taşıyan çocuklar düşük arkadaşlık ilişkilerine sahiptir gibi genel bir kanaat söz konusudur. Bu durumun doğruluğu ya da yanlışlığı araştırmanın sonunda ortaya çıkacaktır ancak bilinen bir olgu vardır, o da üstün zekâlı çocukların yaş farkları ne olursa olsun zihinsel akranları ile beraber vakit geçirmek istemeleridir.⁶⁸

Geçmişten bugüne üstün zekâlılarla yapılan araştırmalar büyük farklar içermektedir. Önceleri yapılan araştırmalar üstün zekâlılarla ilgili genel olarak olumsuz özelliklerden oluşmaktaydı. Üstün zekâlı çocukların sosyal olarak uyumsuz ve dışlanan bireyler olarak tanımlayan araştırma sonuçları ortaya çıkmıştı. Ancak 1980 sonrasında itibaren yapılan çalışmaların çoğu tam tersi sonuçlar olduğunu ortaya koymuştur. Buna bağlı olarak üstün zekâlı çocukların diğer çocuklar gibi hatta onlardan daha uyumlu çocuklar olduğuna dair yeni tanılamalar gerçekleşmiştir.⁶⁹

Yukarıda da değinildiği gibi, uyum; çevrenin beklentilerine en iyi şekilde cevap verebilme yetisi olarak tanımlanmaktadır. Pozitif uyumlu bireyler yaşamın getirileriyle iyi bir şekilde baş edebilirken, negatif uyuma sahip bireyler, stresle beraber verimli ya da verimsiz baş etme planlaması yapmaktadırlar. Üstün zekâlı çocukların normal çocuklara göre daha fazla uyaran ile baş ettikleri için unutulmaması gereken stresli ve sıkıntılı zamanlar geçirebilmekte olduklarıdır.

---

⁶⁷Heinz Hartmann, *Ben Psikolojisi ve Uyum Sorunu*, Çev. B. Büyükkal, Metis Yayınları, İstanbul, 2004, s. 30-50.

⁶⁸Laurence Coleman and Tracy Cross, *Being Gifted in School: an Introduction to Development Guidance and Teaching*, Prufrock Press, WACO, TX, , 2001, s. 146-167.

⁶⁹Üzeyir Oğurlu, "Üstün Zekâ lı ve Yeteneklilerde Sosyal Uyum ve Arkadaşlık İlişkileri: Literatür Taraması", *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2010, Cilt:3, , s. 90-99.

3.3. Üstün Zekâlı Çocuklar ve Genel Sorunlar

Üstün olma durumu; çocuğun gelişimsel olarak akranlarından farklı özellikler barındırması; dil, duygusal, sosyal, mantık, fiziksel gelişim alanlarında yaşlılarından farklı dengesizliklere yol açan asenkronik bir gelişimdir.⁷⁰ Üstün zekâlı çocukların kendi yaşlılarının haricinde “yetişkinlerle yaşlılarıymış gibi konuşmaları ya da kendilerinden yaşça küçük hal, hareket ve tavır içerisinde girmeleri” aslında onların uyumsuzluğuna işaret eden durumlar olarak dikkat çekmektedir.⁷¹

Birey doğduğu andan itibaren bir yere ait olma ihtiyacı içerisinde. Bir toplumun üyesi olmayı, sevgi ihtiyacı, topluluk üyelerinden kabul görme, dostluk kurmak Maslov'un beş temel (insani) ihtiyaçlar listesinde yer almaktadır.⁷² Bireyin toplum içerisinde kabul görmesi sonucunda yalnızlaşması durumu, insanın eğitim hayatında yaşadığı ciddi bir travmadır. Zira, arkadaş edinmek sadece okulda gerçekleştirilmesi gereken bir eylem değildir. Ancak insanın arkadaşlık kurmayı öğrenebileceği en önemli yerdir. Eğitim hayatında şekillenen arkadaşlık kavramı, insanın tüm yaşantısına etki edecek bir zafiyettir. Çocuklukta bu konuda yaşanan herhangi bir sıkıntı, bireyin ilerideki yaşantısında her daim karşılaşılabilecek bir sorun olarak karşısına çıkacaktır. Üstün zekâlı çocukların keyif aldıkları oyunlar, yüksek dil becerileri, zaman harcadıkları faaliyetlerin akranlarında farklı olması, çevreleriyle aralarında ciddi bir engel oluşturmaktadır.⁷³ Bu sebeple üstün zekâlı çocuklar kendilerini çevrelerine yabancı hissetmektedirler. Bundan ötürü, arkadaş edinme sıkıntılarını baş göstermektedir.⁷⁴ Bazı çocuklar bu tür uyumsuzluk sorununu, kendi özelliklerini gizleyerek gruba katılmaya çalışırken, bazıları da yalnız kalmaya devam etmektedir.⁷⁵ Mükemmeliyetçilik üstün zekâlı çocuklarda, bireylerde en çok dikkat çeken özellik olarak bilinmektedir. Bu özellik onların dış dünya ile uyumu yakalamalarına engel olan

---

⁷⁰Patricia A. Haensly, “The Young Gifted Child: Potential and Promise, an Anthology”, **Roepert Review**, 2000, Cilt: 23, Sayı: 1, s. 48.

⁷¹Çağla Gür, “Do Gifted Children Have Similar Characteristics?: Observation of Three Gifted Children”, **International Conference on Education and Educational Psychology (ICEEPSY)**, Girne, KKTC, 2010.

⁷²Figen N. Sağlam, “Maslov ve İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı”, **Psikoloji**, <https://www.aymavisi.org/psikoloji/maslow%20ihtiyaclar%20hiyerarsisi.html>

⁷³Franklin Joan Smutny, **Stand Up for Your Gifted Child**, Free Split Publishing, Minneapolis, 2001, s. 35-60.

⁷⁴Ellen Winner, **Gifted Children**. New York, Basic Books, 1996, s. 40-90.

⁷⁵ Smutny, a.g.e., s. 35-60

önemli bir faktördür. Bir işi en iyi şekilde, kusursuz yapma ve tamamlama olarak ifade edilebilen bu kavram çocuklarda/bireylerde takıntı haline gelebilmektedir. Bu da ciddi olarak rahatsız edici düşüncelere ve sıkıntılara sebep olmaktadır.⁷⁶ Üstün zekâlı çocukların normalden fazla becerikli olmaları, onları mükemmel olmaya meylettirmektedir. Bir nevi kendilerini mükemmel olmak için mecbur hissedebilmektedirler. Bu durum, çocukların baskı altında hissetmelerine sebep olmakta ve bu da genel olarak başarılarının zayıflamasıyla neticelenmektedir.

Her şeyin en iyisinin yapılması gerektiğine inanmış bir çocuk, başarılarının takdir görmesini arzu etmektedir.⁷⁷ Çocukların bu eğilimleri, onların gündelik yaşamlarını da yakından etkilemektedir. Çocuklar kendilerini hazır ve yeterli hissetmedikleri durumlarda toplumdaki kaçma eğilimi ortaya çıkmaktadır ya da kendilerine olan güven duygularını yitirmektedirler. Bu durumun sürekliliğinde ailelerin ve çocukların uzman yardımı alması gerekmektedir.⁷⁸ Aksi takdirde yalnız baş etmeleri mümkün olmamaktadır.

Üstün zekâlı olmanın getirisi olarak birçok uyarana karşı karşıya kalmaları birçok olumsuz duruma sebebiyet vermektedir. Üstün zekâlı öğrencileri diğer normal olan öğrencilerden farklı kılan bazı ayırt edici özellikler söz konusudur ki bu farklılar üstün olan çocukların kendi akranlarına, ailelerine yabancılaşmasına neden olabilen özellikler olarak kendilerini gösterebilmektedir. Uzmanlar bu durumun ortaya çıkış sebebi olarak üstün zekâlı çocukların dış ve iç kaynaklı sebeplerin var olduğundan etkilenmelerine bağlamaktadırlar.⁷⁹

Üstün zekâlı çocuklar düşünce ve duygu dünyalarında bazı problemler yaşamaktadır. Bu sorunlar, onların karakteristik özellikleri olarak da tanımlanmıştır:

---

⁷⁶Çağla Gür, "Üstün Yetenekli çocukların Karşılaştığı Sosyal ve Duygusal Problemler ve Bu Problemlerin Çözümüne İlişkin Öneriler: Arkadaş Edinme Sorunu, Alay Edilme, Anksiyete-Endişeler ve Aşırı Mükemmeliyetçilik Üzerine Bir Çalışma", *International Conference on New Trends in Education on Their Implications*, Antalya, Siyasal Kitabevi, 2011, s. 1319-1325

⁷⁷Franklin Joan Smutny, *Stand Up for Your Gifted Child*, Minneapolis, Free Split Publishing, 2001, s. 35-60.

⁷⁸Micheal Martin and Cynthia W. Greenwood, *Çocuğunuzun Okulla İlgili Sorunlarını Çözebilirsiniz*. Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2000, s. 95-150.

⁷⁹Fazilet Karakuş, "Üstün Yetenekli Çocukların Anne Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2010, Cilt:6, Sayı:1, 2010, s. 127-144.

aşırı kişisel eleştiri, mükemmeliyetçilik, çok potansiyellilik. Başlıca sayılabilecek problemlerdir.

Zihinsel gelişmelerle fiziksel gelişim aynı orantıda ilerlemeyince çocuklar düşündüklerini uygulamada sorun yaşamaktadırlar. Bu durum onların kendilerine olan güvenleri için sarsıcı etki oluşturabilmektedir. Bu soruna en çok, okul öncesi çağındaki, çocuklarda rastlanmaktadır. Çocukların yapabilecekleri şeyleri öngörebilmeleri ama psiko-motor becerilerinin yetersiz kalması nedeniyle başarısız olmaları aşırı kişisel eleştirilere neden olmaktadır.⁸⁰ Üstün zekâlı çocuklar etkinliklerdeki olası sorunları öngörebilme becerilerine sahiptirler. Ancak bu durum onların risk almaktan kaçınmasına neden olabilir ve bu durumda başarısızlığı getirebilir.⁸¹ Ayrıca üstün zekâlı çocuklar görsel, işitsel alanlarda sorun yaşıyor olabilirler ya da öğrenme güçlüğü çekebilirler ve bu durumda onların başarısızlıkları ile sonuçlanabilir. Bu sonuçlar, çocukların kendilerine yönelik değerlendirme içerisine girmelerine neden olabilmektedir.⁸²

Üstün olan çocukları etkileyen dış kaynaklı sorunların başlıcaları:

- ✓ Okul kültürü ve kuralları
- ✓ Akran ilişkileri
- ✓ Diğerlerinin beklentileri

Üstün zekâlı çocukları diğer çocuklardan ayıran en temel fark bilişsel gelişimdir. Bu yüzden farklı programlara ihtiyaç duyarlar. Aynı zamanda bu çocuklar gelişen duygu, düşünce ve algılarına göre farklı yaş grupları ile iletişim içerisinde olma ihtiyacı hissetmektedirler. Bu durum onların genellikle kendi yaş gruplarından uzaklaşmasına ve bir zaman sonra diyalogun kesilerek üstün olan çocukların yalnızlaşmasına neden olmaktadır.

3.4. Aile ve Akran Açısından Karşılaşılan Güçlükler

Üstün zekâlı çocuklarla ilgili bir diğer önemli hususta ebeveynlerdir. Üstün zekâlı çocukların sağlıklı gelişebilmeleri, mutlu ve dengeli bireyler olabilmeleri için aile

---

⁸⁰Miriam Adderholt-Elliot, *Perfectionism: What's So Bad About Being Good?*, Free Spirit, Minneapolis, 1989, s. 10-70.

⁸¹Joanne Whitmore, *Giftedness, conflict and underachievement*, Allyn&Bacon, Boston, 1980, s. 28-40.

⁸²Joanna R. Whitmore and June C. Maker, *Intellectual giftedness in disable person*, MO:Apsen, Rockville, 1985, s. 403-411.

içi ilişkiler ve ebeveyn tutumları önemli rol oynamaktadır.⁸³ Özellikle yaşlılarından farklı olan üstün çocuklara sahip aileler olası sorunları önleyebilmek için ve çocukların eğitimi için daha fazla yardıma ihtiyaç duymaktadırlar.⁸⁴ Üstün zekâlı çocuklara sahip ebeveynlerin karşılaştığı sorunlar başlıca şu şekildedir:

Soru sorma ile ilgili yaşanan güçlükler, genellikle ailelerin kendilerini yetersiz hissetmesine ve çocuklarında tatminsizlik gibi duygular içerisine girmesine sebep olmaktadır. Her çocuğun öğrenme aşamasında kafalarında birçok soru, sorular oluşmaktadır. Ancak üstün zekâlı çocukların kafalarında şekillenen sorular ebeveynlerin korkularını açığı çıkarabilmektedir. Bir çocuğun sorduğu “insanlar ölmeden hemen önce, doğmadan hemen önce hissettikleri gibi mi hissederler” sorusu ailenin panik yapmasına neden olabilir.⁸⁵ Çünkü henüz cevabı bilinmeyen bir sorunun sorulması ve oluşan beklentiler ebeveynlerin kendilerini yetersiz hissetmelerine sebep olabilmektedir.

İletişim sorunları, çocukların daha çok kendilerini çevrelerinden, akranlarından, kardeşlerinden uzaklaştırmasına neden olan ciddi bir sorun olarak ifade edilir. Kısacası iletişim sorunu üstün çocukların kendilerini beğenerek diğerleri ile uyumsuzluk yaşamaları olarak tanımlanabilir. Üstün zekâlı çocuklar genellikle kendilerinden yaşça daha büyük insanlarla iletişim kurma eğilimindedirler. Bunun sebebi kim olduklarını ya da bilgi sahibi oldukları bir konuyu nereden öğrendiklerini paylaşma gereği duymadıklarından kaynaklanmaktadır.⁸⁶ Bu durumda onların yaşlılarıyla iletişim sorunu yaşamalarına sebep olmaktadır.

Eğitim sorunu, üstün çocukların hızlı öğrenerek diğerleri ile aralarında fark oluşması ile öğretmenlerin, arkadaşlarının, diğer velilerin tepkisini kazanması açısından önemli bir diğer sorundur. Farklı bir program ya da düzen ihtiyacı söz konusudur. Küreselleşen dünyada eğitimde temel kalıplar doğrultusunda şekillenmiş olmakta ve her çocuğun aynı tipte, seviyede bir öğrenci profili oluşturması beklenmektedir. Ancak üstün özelliklere sahip olan çocukların ihtiyaçları görmezden gelinmekte ve onların yetenekleri köreltilmektedir. Bu da başlı başına ciddi bir eğitim sorunu olmaktadır. Bilinen pek çok araştırma verileri gösteriyor ki üstün zekâlı

---

⁸³Fazilet Karakuş, “Üstün Yetenekli Çocukların Anne Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler”, **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2010, Cilt:6, Sayı:1, s. 127-144.

⁸⁴Ümit Davaslıgil, **Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklara İlişkin Alt Komisyonu**, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000, s. 16-54.

⁸⁵James R. Delisle, **Üstün Yetenekli Çocuklara Ebeveynlik**, Referans Çeviri ve Yayıncılık Ltd., İstanbul, 2006, s. 3-90.

⁸⁶Delisle, a.g.e., s. 3-90.

çocukların eğitim hayatında başarısız olmalarının altında yatan en önemli sebep, onların kendileri ile alakası olmayan bir müfredata körü körüne uymalarını beklemekten kaynaklanmaktadır.⁸⁷ Dolayısıyla çocuklardan beklenen akademik performans düşük olmaktadır.

Farklı istekler sorunu, çocukların farklı aktivitelere katılmak istemeleri, yüksek beklenti içerisine girmeleri, sonu gelmeyen isteklerin oluşması olarak kendisini göstermektedir. Bu durum onların şımarık ve bencil gibi görünmelerine sebep olmaktadır. Ancak, üstün zekâ potansiyelleri daha meraklı ve ilgili bir tutum içerisinde olmalarına neden olur. Bu bağlamda gündelik hayatın getirisi olan şeyler her zaman onların istek ve arzusuna denk düşmemektedir. Bu durumda da kendilerine göre daha ilgi çekici ve meraklarını giderici alanlara meyl etmektedirler.

Aileden kaynaklı güçlükler ise, ekonomik zorluklar, ebeveynlerin zaman ayıramaması, destek alamama, akranları ile birlikte olmasını sağlayamama, sosyal yaşamı kısıtlamak gibi sorunlar olarak ortaya çıkmaktadır.⁸⁸ Üstün zekâlı bir çocuk sahibi olmak ebeveynlerin genellikle baş edemedikleri bir durum olarak görülmektedir. Ebeveynler genellikle çocuklardan çok şey yapmalarını, başarmalarını beklemektedir. Bu durum çocuklar üzerinde ciddi zararlar oluşturmakta ve onların sorumluluklarını arttırmaktadır. Dolayısıyla çocuklar ebeveynlerin hırsları ve beklentileri ile baş edemediklerinde kendilerini dış dünyaya kapatma eğilimi göstermektedirler.

Tüm bu durumlar üstün olarak nitelendirilen çocukların özellikle akranları, kardeşleri ve ebeveynleri ile ilgili sorunların oluşmasına neden olan niteliklerdir. Bu özel durumlar sebebiyle çocuklar kendilerini diğer akranları tarafından dışlanmış hissetmekte ve dolayısıyla yalnızlık çekmelerine sebep olmaktadır.

---

⁸⁷James R. Delisle, *Üstün Yetenekli Çocuklara Ebeveynlik*, Referans Çeviri ve Yayıncılık Ltd., İstanbul, 2006, s. 3-90.

⁸⁸Fazilet Karakuş, "Üstün Yetenekli Çocukların Anne Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2010, Cilt:6, Sayı:1, s. 127-144.

II.KISIM: ARAŞTIRMA

4. BÖLÜM: HİPOTEZLER VE YÖNTEM

4.1. Hipotezler

Birinci kısımda genel olarak üstün zekâlı çocuklar ve uyum hakkında genel literatür bilgisi verilmiştir. Bu bölümde incelenecek hipotezlere yer verilmiştir. Hipotezler şu şekildedir.

1. Sosyal uyum boyutları ile zekâ düzeyleri arasında bir ilişki vardır.
2. Zekâ düzeyi ile sosyal uyum davranışları arasında bir ilişki vardır.
3. Üstün zekâlı ve normal zekâlı çocukların davranışları arasında fark vardır.

4.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemleri kız-erkek karışık 92 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Üstün zekâlı çocuklar (46) TÜZDEV'den, tanılanmış çocuklardır. Araştırmanın yapıldığı kurumlarla önceden görüşmeler yapılmış ve izinler alınmıştır. Öğrencilerin hiçbir şekilde kimlikleri açık edilmemek üzere ortak kanaat oluşturulmuştur. Öğrencilerin, gönüllülük esasına dayalı katılımı sağlanmış ve ebeveyn izinleri alınmıştır.

Üstün zekâlı çocukların katılımının olduğu TÜZDEV, Türkiye'de üstün zekâlı çocuklara yönelik hizmet veren öncü kurumların başında gelmektedir. Kurum, ilgilendiği öğrencileri Stanford-Binet ve Wisc-r IQ testlerine tabii tutmaktadırlar. Testlerin sonucuna göre üstün kategorisine ait puanlamalar sonucunda öğrencileri programlarına dahil etmektedirler. İlk okul seviyesinden başlamak üzere, liseye kadar farklı yaş gruplarından çocuklara yönelik atölyeler ve çalışmalar yürütmektedirler.

Üstün zekâlı çocukların örneklem grubunun (46) oluşmasında bazı ölçütler göz önünde bulundurulmuştur. Bunlar:

- a. Katılımcıların 10-15 yaş arası olmaları
- b. Üstün zekâlı tanısı almaları
- c. Gönüllü olarak çalışmaya katkıda bulunması

Normal çocukların örneklem grubu olarak İstanbul'da Özel Erdem Koleji ortaokul öğrencileri ile çalışılmıştır. Erdem Koleji, TÜZDEV ile beraber çalışan bir

okuldur. Dolayısıyla üstün zekâlı çocuklar ve potansiyel sahibi olan çocuklar Tüzdev'e yönlendirilmektedir. Araştırma ölçeğini uygulayan çocuklar, uzmanlar eşliğinde normal zekâdaki çocuklardır. Testin uygulanması esnasında, benzer ölçütler göz önünde bulundurularak katılımcılar seçilmiştir. Bunlar:

- a. Katılımcıların 10-15 yaş arası olmaları
- b. Normal zekâlı çocuklar olması
- c. Gönüllü olarak çalışmaya katkıda bulunması
- d. Benzer demografik özelliklere sahip olması (yaş, cinsiyet vs.)

4.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye'de üstün zekâlı hakkında yapılan araştırmaların büyük çoğunluğu eğitim alanında yer almaktadır. Üstün zekâlı çocuklar hakkında yapılan çalışmalar bu nedenle kısır kalmakta ve bu konuda ilerleme kaydedilememektedir. Psikoloji alanında yapılan çalışmalar da genellikle bu özellikteki çocukların karakteristik özellikleri üzerinden gerçekleştiğinden, tam manasıyla bu çocukları anlatacak psikoloji literatürüne rastlanamamaktadır.

Bu bağlamlardan bakıldığında araştırma, psikoloji alanında üstün zekâlı çocukların sosyal anlamda anlaşılmasını sağlayacak bir alan çalışmasıdır. Geçmişten günümüze gelen üstün zekâlı çocuklar sosyal anlamda yetersizdir gibi kalıp bilgilerin önüne geçmeyi amaçlayan ve bu bilginin doğruluğunu araştıran, psikolojinin ilk çalışmalardan birisi olması bakımından büyük önem taşımaktadır.

4.4. Denekler

Araştırmaya katılan öğrenci sayısı ilk olarak 108'dir. Ancak bunlardan 18 öğrencinin ölçeklerindeki karşılaşılan eksiklikler testlerinin iptal edilmesine neden olmuştur. Böylece kullanılan net ölçek sayısı toplamda 92 kişiye aittir. Araştırmada analiz edilen veriler bu 92 öğrencinin bilgilerinden oluşmaktadır.

4.5. Uygulama

Araştırmanın yapılması için kurumlarla ve okullarla önceden görüşmeler yapılmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra ilk olarak üstün zekâlı çocuklara ve normal

zekâlı çocuklara sosyal uyum ölçeği uygulanmıştır. Daha sonra da normal öğrenciler okullarındaki rehberlik öğretmenleri eşliğinde sınıflarında teste tabii tutulmuşlardır.

Her iki kurumda da çocuklara öğretmenleri tarafından uygun olarak belirlenen zamanlarda, katılmaya gönüllü olan öğrencilere Hacettepe Kişilik Envanterinin alt ölçeği olan Sosyal Uyum ölçeği verilmiştir. Ölçeğin uygulanması en fazla 35 dakika sürmüştür. Tüm bu alan çalışmaları 10 günlük bir süre içerisinde yapılmıştır.

4.6. Verilerin Toplama Aracı

4.6.1. Demografik Veriler

Araştırmaya katılan öğrenciler kişisel bilgilerinin gizli kalması şartıyla çalışmaya yardımcı olmaya karar vermişlerdir. Bu nedenle katılımcıların demografik bilgileri sadece cinsiyet temelli olmuştur.

4.6.2. Hacettepe Kişilik Envanteri

Üstün zekâlı ve normal öğrencilerin sosyal uyum durumlarının ölçülebilmesi için Hacettepe Kişilik Envanterinden (HKE) yararlanılmıştır. HKE “takım A” ilk olarak 1976 yılında deneme takımı olarak tek bir bütün halinde hazırlanmıştır. Daha sonraki yıllarda ilk revizyonu 1978’de yapılmış olup, 1982 yılında tekrar revizyona girerek bugünkü form oluşturulmuştur.

Ölçek kendi içinde kişisel uyum ve sosyal uyum olarak iki alt gruba ayrılmıştır. Her iki alt grubunda kendi içinde dörder alt ölçekten oluşmaktadır. Kişisel uyumun alt ölçekleri; kendini gerçekleştirme, duygusal kararlılık, nevrotik eğilimler, psikotik belirtilerdir. Sosyal uyum alt ölçekleri; aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, sosyal normlar, antisosyal eğilimlerdir. Böylece tüm alt ölçeklerle beraber testin toplam soru sayısı 168 maddeden oluşmaktadır. Alt ölçeklerin her birinde toplam yirmişer soru bulunmaktadır. Ölçekteki sekiz madde geğerlilik puanını belirlemektedir.⁸⁹

---

⁸⁹İbrahim E. Özgüven, **Hacettepe Kişilik Envanteri**.(2.Revizyon), (1992).
mebk12.meb.gov.tr/meb.../20113404_24011235_hacettepekisilikenvanteri.docx
(Erişim tarihi:4.7. 2017).

4.6.2.1. Sosyal Uyum Alt Ölçeği

Araştırmanın ana hattını oluşturan sosyal uyum ölçeğinin alt ölçeklerinin neler olduğuna kısaca değinmek gerekmektedir. Böylece, testi çözen kişilerin sosyal uyumlarının hangi ölçüde, kimlerle, nasıl ilişkiler kurabildiklerini anlaşılmasına olanak tanınmasını sağlayacaktır.

Aile ilişkileri (Aİ): Bu ölçekten elde edilen puanlar çocukların aileleriyle olan ilişkilerini ifade etmektedir. Çıkan puanın yüksek olması kişinin aile ilişkilerinin iyi durumda olduğunu ve zamanlarının büyük çoğunluğunu birlikte geçirdiklerini ya da geçirme eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır. Ancak küçük de bir oranda kendi başlarına hareket etme hakkını, bu kişiler kendilerine tanımaktadırlar. Puanın düşük olması ise aile ilişkilerinde sorunlar yaşandığına işaret etmektedir. Anne babalarıyla sorun yaşayan kişiler, aile içinde otorite sorunu yaşamaktadırlar ve evden kaçma eğilimi göstermektedirler.

Sosyal İlişkiler (Sİ): Sosyal ilişkiler puanının yüksek olması, kişinin diğer insanlarla olan uyumunun kaliteli olduğunu ifade etmektedir. Bu ölçekte yüksek puan alanlar genel olarak arkadaş ortamında rahat, sohbet etmeyi seven bireyler olarak gözlemlenirler ve topluluklar tarafından da aranan kimseler olarak dikkat çekmektedir. Puanın düşük olması ise kişinin sosyal anlamda başarısız bir dönemde olduğunu ya da ilişkilerinde hep pasif bir tavır sergilediğini ortaya koymaktadır. Dışarıdan gelen uyarıcılara karşı isteksiz bir tavır sergilemektedirler.

Sosyal Normlar (SN): Bu ölçek toplumda uyulması gereken genel kurallarına kişiler tarafından uyum sağlanıp, sağlanmadığına bakmaktadır. Puanın yüksek çıkması kişinin toplumun norm ve kurallarına hâkim olduğunu ve gerektiği gibi davranabildiklerini ifade etmektedir.

AntiSosyal Eğilimler (AE): Anti sosyal eğilimler genel olarak bireyin gündelik hayatta agresif, kavgacı, başkalarına zarar verme meyli içinde olduğuna işaret etmektedir. Bu ölçek puanının yüksek çıkması, bireyin belli durumlarda bu tür özellikler sergilemediğine işaret etmektedir. Ancak puanın düşük çıkması, kontrol altında tutulması gereken eğilimlerin var olduğuna işaret etmektedir.

4.6.2.2. Değerlendirme Kriterleri

HKE ölçeğinden elde edilen veriler, sosyal uyum ile alakalı olan maddeler uygulanarak elde edilmiştir. Yani ölçeğe ait olan 88 madde değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler ham puanlar olmakta ve kendi başlarına pek anlam ifade etmemektedir. Puanlar ancak norm gruplarından elde edilen yüzdelerle puan karşılıklarının olduğu tablo ile anlam kazanmaktadır. Ölçek içinde toplam puanın yükselmiş olması uyumluluğu, düşük olması ise uyumsuzluğa işaret etmektedir. Ölçekteki maddelerin puanlaması 1-0 olarak yapılmaktadır. Doğru cevaplanan maddelere 1, yanlış cevaplanan maddelere ise 0 puan verilmektedir. Ekler bölümünde maddelerin tamamına (EK-A) ve cevap anahtarına (EK-B) ulaşılabilmektedir.

Tablo'da gösterilen puan dağılımına göre, kritik olarak adlandırılan %25 yüzdeliğe göre 40 puan ve altı, sosyal uyumun endişe verici boyutta olduğunu ile yorumlanmaktadır.⁹⁰

Tablo-1 HKE'nin yüzdelerle normlarının ham puan karşılıkları⁹¹

TOPLAM PUAN YÜZDELİK NORMLAR	Tablo-7: HKE Toplam Puanlara Göre Norm Değerleri	
	KİŞİSEL UYUM (KU)	SOSYAL UYUM (SU)
%75	43	52
%50	36	46
%25	30	40

⁹⁰İbrahim E. Özgüven, **Hacettepe Kişilik Envanteri**.(2.Revizyon), (1992).

meb12.meb.gov.tr/meb.../20113404_24011235_hacettepekisilikenvanteri.docx

(Erişim tarihi:4.7. 2017)

⁹¹Sultan Seçkin, Ergenlerde Ebeveynlerden Algılanan İlgî/kabul ile Ergenin Sosyal Uyumu ve Dürtü Kontrol Düzeyi Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2015, s.1-62
(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

4.7. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

İki bağımsız grup arasında niceliksel süreklil verilerin karşılaştırılmasında t-testi kullanılmıştır. Gruplu değişkenler arasındaki ilişki ki-kare analizi ile test edilmiştir.

İki grup arasındaki doğrusal ilişkiyi test etmek ve varsa bu ilişkinin derecesini ölçmek için korelasyon analizi yapılmıştır.

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

5. BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde araştırma ile ilgili istatistiksel analizler ve onların sonuçlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Hipotezlerin üstün zekâlı ve normal çocukların test sonuçları arasında anlamlı bir ilişki aranmıştır.

Tablo-2 Gruplara Göre Cinsiyet Dağılımı

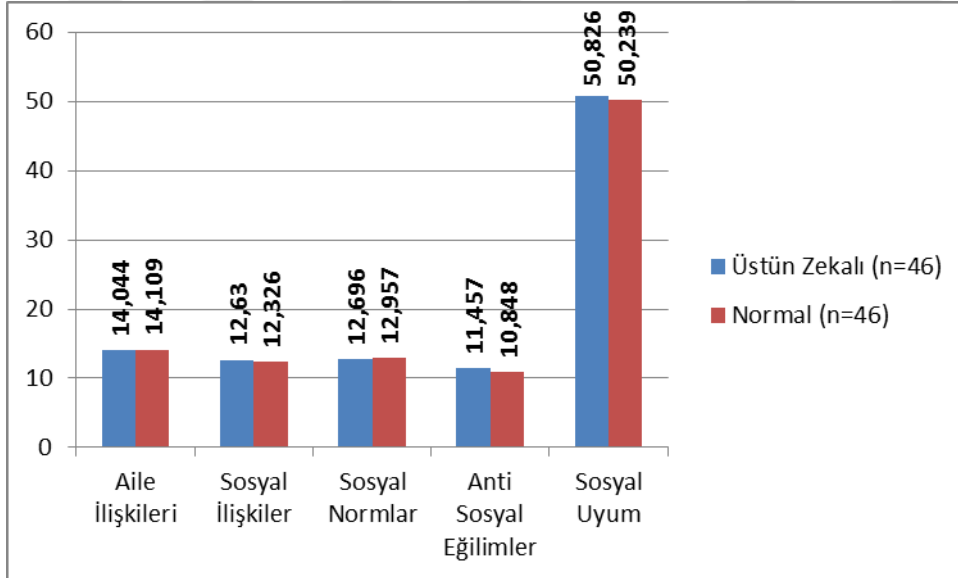
		Üstün Zekâlı		Normal		p
		n	%	n	%	
Cinsiyet	Erkek	20	%43,5	20	%43,5	$X^2=0,000$ $p=0,583$
	Kadın	26	%56,5	26	%56,5	

Cinsiyet ile grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. ($X^2=0,000$; $p=0,583>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 20'si (%43,5) erkek, 26'sinin (%56,5) kadın; normal çocukların 20'si (%43,5) erkek, 26'sinin (%56,5) kadın olduğu görülmektedir.

Tablo-3 Sosyal Uyum Puanlarının Gruplara Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Aile İlişkileri	Üstün Zekâlı	46	14,044	3,870	-0,084	0,933
	Normal	46	14,109	3,548		
Sosyal İlişkiler	Üstün Zekâlı	46	12,630	3,434	0,424	0,673
	Normal	46	12,326	3,452		
Sosyal Normlar	Üstün Zekâlı	46	12,696	3,025	-0,409	0,683
	Normal	46	12,957	3,091		
Anti Sosyal Eğilimler	Üstün Zekâlı	46	11,457	3,325	0,904	0,369
	Normal	46	10,848	3,134		
Sosyal Uyum	Üstün Zekâlı	46	50,826	9,583	0,301	0,764
	Normal	46	50,239	9,144		

Araştırmaya katılan çocukların aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, sosyal normlar, anti sosyal eğilimler, sosyal uyum puanları ortalamalarının grup değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Şekil 1. Sosyal Uyum Puanlarının Gruplara Göre Ortalamalarına İlişkin Diyagram

Tablo-4. Sosyal Uyum Boyutları İle Zekâ Düzeyi Arasında Korelasyon Analizi

		Zekâ	Aile ilişkileri	Sosyal ilişkiler	Sosyal normlar	Anti sosyal eğilimler	Sosyal uyum
Zekâ	r	1	-,009	,045	-,043	,095	,032
	p		,933	,673	,683	,369	,764
	N	92	92	92	92	92	92
Aile ilişkileri	r	-,009	1	,304**	,345**	,427**	,769**
	p	,933		,003	,001	,000	,000
	N	92	92	92	92	92	92
Sosyal ilişkiler	r	,045	,304**	1	,102	,276**	,617**
	p	,673	,003		,334	,008	,000
	N	92	92	92	92	92	92
Sosyal normlar	r	-,043	,345**	,102	1	,403**	,641**
	p	,683	,001	,334		,000	,000
	N	92	92	92	92	92	92
Anti sosyal eğilimler	r	,095	,427**	,276**	,403**	1	,749**
	p	,369	,000	,008	,000		,000
	N	92	92	92	92	92	92
Sosyal uyum	r	,032	,769**	,617**	,641**	,749**	1
	p	,764	,000	,000	,000	,000	
	N	92	92	92	92	92	92

Sosyal uyum ölçeğinin alt boyutlarından aile ilişkileri boyutunun zekâ düzeyi ile arasında negatif bir korelasyon vardır. Sosyal uyum alt ölçeğinin diğer boyutlar ile aile ilişkileri arasında pozitif bir korelasyon vardır. ($p>0,05$)

Sosyal uyum ölçeğinin alt boyutu olan sosyal ilişkilerin zekâ düzeyi ile arasında pozitif bir korelasyon vardır. Yani, sosyal uyum alt ölçeğinin alt boyutu olan sosyal ilişkilerin diğer alt boyutlarla arasındaki alınan puan artmaktadır. ($p>0,05$)

Sosyal uyum ölçeğinin alt boyutlarından sosyal normlar boyutunun zekâ düzeyi ile arasında negatif bir korelasyon vardır. Sadece sosyal normların diğer boyutlarla diğer boyutlarla arasında pozitif bir korelasyon görülmektedir. ($p>0,05$)

Sosyal uyumun alt ölçeği olan anti sosyal eğilimlerin zekâ düzeyi ile arasında pozitif bir korelasyon vardır. Sosyal uyum ölçeğinin alt boyutu olan anti sosyal eğilimlerin diğer alt boyutlar ile arasında pozitif bir korelasyon vardır. ($p>0,05$)

Sosyal uyum ölçeğinin sosyal uyum puanları ile zekâ düzeyi arasında pozitif bir korelasyon vardır. Sosyal uyumun diğer alt boyutlarla arasında da pozitif yönde bir korelasyon vardır. ($p>0,05$)

Tablo-5. Davranışlar İle Zekâ Düzeyi Arasında Korelasyon Analizi

		DAVRANIŞ
Aileniz bireyleri genellikle birbirlerine karşı sakin davranırlar mı?	r	-,378**
	p	,000
	N	92
Kendini beğenmiş oldukları için çevrenizdeki çoğu kişileri uyarmak zorunda kaldığınız oluyor mu?	r	,270**
	p	,009
	N	92
Hakkınızda dedikodu yapacaklarından kuşkulandır mısınız?	r	,291**
	p	,005
	N	92
Kapılarını açık bırakan kişilerin eşyalarının çalınmasını hakkettikleri görüşüne katılır mısınız?	r	-,269**
	p	,010
	N	92
Ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücret ödemedenden binmek bir şerefsizlik midir?	r	-,297**
	p	,004
	N	92
Yeni tanıştığınız bir kimse ile konuşmaktan çekinir misiniz?	r	,283**
	p	,006
	N	92
Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kaygısı içinde misiniz?	r	,218*
	p	,037
	N	92
Saygısızlık gösterenlere aynı şekilde cevap verir misiniz?	r	,244*
	p	,019
	N	92
Onlara aldırmamak yerine öç almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız?	r	,215*
	p	,040
	N	92

Aileniz bireyleri genellikle birbirlerine karşı sakin davranırlar mı? Sorusunun davranışlar ile zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda ($r = -0,378$) negatif yönde bir ilişki vardır. ($p > 0,05$)

Kendini beğenmiş oldukları için çevrenizdeki çoğu kişileri uyarmak zorunda kaldığınız oluyor mu? Sorusunun davranışlar ile zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda ($r = 270$) düşük ama anlamlı bir ilişki vardır. ($p > 0,05$)

Hakkınızda dedikodu yapacaklarından kuşkulandır mısınız? Sorusunun davranışlar ile zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda ($r = 291$) düşük ama anlamlı bir ilişki vardır. ($p > 0,05$)

Kapılarını açık bırakan kişilerin eşyalarının çalınmasını hakkettikleri görüşüne katılır mısınız? Sorusunun davranışlar ile zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda ($r = -269$) negatif yönde bir ilişki vardır. ($p > 0,05$)

Ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücret ödmeden binmek bir şerefsizlik midir? Sorusunun davranışlar ile zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda ($r = -297$) negatif yönde bir ilişki vardır. ($p > 0,05$)

Yeni tanıştığınız bir kimse ile konuşmaktan çekinir misiniz? Sorusunun davranışlar ile zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda ($r = 283$) düşük ama anlamlı bir ilişki vardır. ($p > 0,05$)

Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kaygısı içinde misiniz? Sorusunun davranışlar ile zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda ($r = 218$) düşük ama anlamlı bir ilişki vardır. ($p > 0,05$)

Saygısızlık gösterenlere aynı şekilde cevap verir misiniz? Sorusunun davranışlar ile zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda ($r = 244$) düşük ama anlamlı bir ilişki vardır. ($p > 0,05$)

Onlara aldırmamak yerine öç almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız? Sorusunun davranışlar ile zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda ($r = 215$) düşük ama anlamlı bir ilişki vardır. ($p > 0,05$)

Tablo-6 Aile İlişkileri İle İlgili Sosyal Uyum Durumlarının Gruplara Göre Dağılımı

		Üstün		Normal		p
		n	%	n	%	
Arkadaşlarınızla Dışarıda Çok Fazla Zaman Harcadığınız İçin Ailenizin Sizden Şikâyet Ettiği Olur mu?	Uyumsuz	6	%13,0	4	%8,7	X ² =0,449
	Uyumlu	40	%87,0	42	%91,3	p=0,370
Aile İçinde Kararlar Alınırken Sizin De Fikrinizi Alırlar mı?	Uyumsuz	13	%28,3	6	%13,0	X ² =3,250
	Uyumlu	33	%71,7	40	%87,0	p=0,060
Aileniz, Onlara Karşı Düşünceli Davrandığınız Kanısında mıdır?	Uyumsuz	17	%37,0	17	%37,0	X ² =0,000
	Uyumlu	29	%63,0	29	%63,0	p=0,585
Aileniz Bireyleri Genellikle Birbirlerine Karşı Sakin Davranırlar mı?	Uyumsuz	22	%47,8	6	%13,0	X ² =13,143
	Uyumlu	24	%52,2	40	%87,0	p=0,000
Ailenizdeki Kişilerin Bazıları Size Karşı Çok Cimri Davranıyor mu?	Uyumsuz	9	%19,6	11	%23,9	X ² =0,256
	Uyumlu	37	%80,4	35	%76,1	p=0,400
Ailenizin Çoğu Kez Herşeye İtaat Etmenizi Beklemeleri Sizi Kızdırır Mı?	Uyumsuz	24	%52,2	29	%63,0	X ² =1,113
	Uyumlu	22	%47,8	17	%37,0	p=0,199
İstekli Olduğunuz Toplantı Veya Etkinliklere Katılmanız Genellikle Engellenir mi?	Uyumsuz	9	%19,6	12	%26,1	X ² =0,555
	Uyumlu	37	%80,4	34	%73,9	p=0,310
En Az Anlayış Gördüğünüz Yerin Aileniz Olduğunu Düşündüğünüz Oluyor mu?	Uyumsuz	9	%19,6	11	%23,9	X ² =0,256
	Uyumlu	37	%80,4	35	%76,1	p=0,400
Aileniz, Yeterli Düzeyde Başarılı Olduğunuz Kanısında mıdır?	Uyumsuz	13	%28,3	18	%39,1	X ² =1,216
	Uyumlu	33	%71,7	28	%60,9	p=0,189
Akşamları Eve Dönüş Sizi Kaygılandırır mı?	Uyumsuz	14	%30,4	10	%21,7	X ² =0,902
	Uyumlu	32	%69,6	36	%78,3	p=0,238
Ailenizdeki Kişilerden Bazılarının Yakınlık Ve Sevginize Yeterince Karşılık Vermediği Oluyor mu?	Uyumsuz	15	%32,6	11	%23,9	X ² =0,858
	Uyumlu	31	%67,4	35	%76,1	p=0,244
Hoşlanmadıkları İçin Ailenizin Evde Misafir Etmek İstemedikleri Arkadaşlarınız Var mı?	Uyumsuz	16	%34,8	10	%21,7	X ² =1,930
	Uyumlu	30	%65,2	36	%78,3	p=0,123
Ailenizle Aranızdaki Değer Yargıları Ve İnanç Farkları Nedeniyle Önemli Sorunlarla Karşılaştığınız Oluyor mu?	Uyumsuz	7	%15,2	7	%15,2	X ² =0,000
	Uyumlu	39	%84,8	39	%84,8	p=0,614
Aileniz Sizden Çok Fazla Şeyler mi Bekliyor?	Uyumsuz	15	%32,6	17	%37,0	X ² =0,192
	Uyumlu	31	%67,4	29	%63,0	p=0,413
Başka Bir Aile Veya Grubun üyesi Olmayı İsteddiğiniz Zamanlar Olur mu?	Uyumsuz	10	%21,7	11	%23,9	X ² =0,062
	Uyumlu	36	%78,3	35	%76,1	p=0,500
Aile Bireylerinin Kişisel Meselelerinizi Bilmek İstemelerinden Şikâyetçi misiniz?	Uyumsuz	13	%28,3	21	%45,7	X ² =2,986
	Uyumlu	33	%71,7	25	%54,3	p=0,065
Aileniz Karşı Cinsten Olan Arkadaşlarınızı Genellikle Reddeder Mi?	Uyumsuz	6	%13,0	12	%26,1	X ² =2,486
	Uyumlu	40	%87,0	34	%73,9	p=0,094
Evden Kaçıp Başka Bir Yere Gitmeyi Düşündüğünüz Zamanlar Oluyor mu?	Uyumsuz	18	%39,1	19	%41,3	X ² =0,045
	Uyumlu	28	%60,9	27	%58,7	p=0,500
Aileniz Bireylerinin Hepsini Denk Ölçüler İçinde Seviyor musunuz?	Uyumsuz	19	%41,3	15	%32,6	X ² =0,746
	Uyumlu	27	%58,7	31	%67,4	p=0,259
Evde Sakin Olmak İçin Ya Susmak Ya Da Dışarı Çıkmak Zorunda Olduğunuz Zamanlar Oluyor mu?	Uyumsuz	19	%41,3	24	%52,2	X ² =1,092
	Uyumlu	27	%58,7	22	%47,8	p=0,202

Arkadaşlarınızla Dışarıda Çok Fazla Zaman Harcadığınız İçin Ailenizin Sizden Şikâyet Ettiği Olur mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,449$; $p=0,370>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 6'sının (%13,0) uyumsuz, 40'ının (%87,0) uyumlu; normal çocukların 4'ünün (%8,7) uyumsuz, 42'si (%91,3) uyumlu olduğu görülmektedir.

Aile İçinde Kararlar Alınırken Sizin De Fikrinizi Alırlar mı? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=3,250$; $p=0,060>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 13'ünün (%28,3) uyumsuz, 33'ünün (%71,7) uyumlu; normal çocukların 6'sının (%13,0) uyumsuz, 40'ının (%87,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Aileniz, Onlara Karşı Düşünceli Davrandığınız Kanısında mıdır? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,000$; $p=0,585>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 17'si (%37,0) uyumsuz, 29'unun (%63,0) uyumlu; normal çocukların 17'si (%37,0) uyumsuz, 29'unun (%63,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Aileniz Bireyleri Genellikle Birbirlerine Karşı Sakin Davranırlar mı? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=13,143$; $p=0,000<0.05$). Üstün zekâlı çocukların 22'si (%47,8) uyumsuz, 24'ünün (%52,2) uyumlu; normal çocukların 6'sının (%13,0) uyumsuz, 40'ının (%87,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Ailenizdeki Kişilerin Bazıları Size Karşı Çok Cimri Davranıyor mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,256$; $p=0,400>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 9'unun (%19,6) uyumsuz, 37'si (%80,4) uyumlu; normal çocukların 11'i (%23,9) uyumsuz, 35'i (%76,1) uyumlu olduğu görülmektedir.

Ailenizin Çoğu Kez Her Şeye İtaat Etmenizi Beklemeleri Sizi Kızdırır mı? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,113$; $p=0,199>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 24'ünün (%52,2) uyumsuz, 22'si (%47,8) uyumlu; normal çocukların 29'unun (%63,0) uyumsuz, 17'si (%37,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

İstekli Olduğunuz Toplantı Veya Etkinliklere Katılmanız Genellikle Engellenir mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,555$; $p=0,310>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 9'unun (%19,6) uyumsuz, 37'si (%80,4) uyumlu; normal çocukların 12'si (%26,1) uyumsuz, 34'ünün (%73,9) uyumlu olduğu görülmektedir.

En Az Anlayış Gördüğünüz Yerin Aileniz Olduğunu Düşündüğünüz Oluyor mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,256$; $p=0,400>0.05$). Üstün

zekâlı çocukların 9'unun (%19,6) uyumsuz, 37'si (%80,4) uyumlu; normal çocukların 11'i (%23,9) uyumsuz, 35'i (%76,1) uyumlu olduğu görülmektedir.

Aileniz, Yeterli Düzeyde Başarılı Olduğunuz Kanısında mıdır? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,216$; $p=0,189>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 13'ünün (%28,3) uyumsuz, 33'ünün (%71,7) uyumlu; normal çocukların 18'i (%39,1) uyumsuz, 28'i (%60,9) uyumlu olduğu görülmektedir.

Akşamları Eve Dönüş Sizi Kaygılandırır mı? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,902$; $p=0,238>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 14'ünün (%30,4) uyumsuz, 32'si (%69,6) uyumlu; normal çocukların 10'unun (%21,7) uyumsuz, 36'sının (%78,3) uyumlu olduğu görülmektedir.

Ailenizdeki Kişilerden Bazılarının Yakınlık Ve Sevginize Yeterince Karşılık Vermediği Oluyor mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,858$; $p=0,244>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 15'i (%32,6) uyumsuz, 31'i (%67,4) uyumlu; normal çocukların 11'i (%23,9) uyumsuz, 35'i (%76,1) uyumlu olduğu görülmektedir.

Hoşlanmadıkları İçin Ailenizin Evde Misafir Etmek İstemedikleri Arkadaşlarınız Var mı? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,930$; $p=0,123>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 16'sının (%34,8) uyumsuz, 30'unun (%65,2) uyumlu; normal çocukların 10'unun (%21,7) uyumsuz, 36'sının (%78,3) uyumlu olduğu görülmektedir.

Ailenizle Aranızdaki Değer Yargıları Ve İnanç Farkları Nedeniyle Önemli Sorunlarla Karşılaştığınız Oluyor mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,000$; $p=0,614>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 7'si (%15,2) uyumsuz, 39'unun (%84,8) uyumlu; normal çocukların 7'si (%15,2) uyumsuz, 39'unun (%84,8) uyumlu olduğu görülmektedir.

Aileniz Sizden Çok Fazla Şeyler mi Bekliyor? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,192$; $p=0,413>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 15'i (%32,6) uyumsuz, 31'i (%67,4) uyumlu; normal çocukların 17'si (%37,0) uyumsuz, 29'unun (%63,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Başka Bir Aile Veya Grubun üyesi Olmayı İstedığınız Zamanlar Olur mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,062$; $p=0,500>0.05$). Üstün zekâlı

çocukların 10'unun (%21,7) uyumsuz, 36'sının (%78,3) uyumlu; normal çocukların 11'i (%23,9) uyumsuz, 35'i (%76,1) uyumlu olduğu görülmektedir.

Aile Bireylerinin Kişisel Meselelerinizi Bilmek İstemelerinden Şikâyetçi misiniz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=2,986$; $p=0,065>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 13'ünün (%28,3) uyumsuz, 33'ünün (%71,7) uyumlu; normal çocukların 21'i (%45,7) uyumsuz, 25'i (%54,3) uyumlu olduğu görülmektedir.

Aileniz Karşı Cinsten Olan Arkadaşlarınızı Genellikle Reddeder mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=2,486$; $p=0,094>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 6'sının (%13,0) uyumsuz, 40'ının (%87,0) uyumlu; normal çocukların 12'si (%26,1) uyumsuz, 34'ünün (%73,9) uyumlu olduğu görülmektedir.

Evden Kaçıp Başka Bir Yere Gitmeyi Düşündüğünüz Zamanlar Oluyor mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,045$; $p=0,500>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 18'i (%39,1) uyumsuz, 28'i (%60,9) uyumlu; normal çocukların 19'unun (%41,3) uyumsuz, 27'si (%58,7) uyumlu olduğu görülmektedir.

Aileniz Bireylerinin Hepsini Denk Ölçüler İçinde Seviyor musunuz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,746$; $p=0,259>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 19'unun (%41,3) uyumsuz, 27'si (%58,7) uyumlu; normal çocukların 15'i (%32,6) uyumsuz, 31'i (%67,4) uyumlu olduğu görülmektedir.

Evde Sakin Olmak İçin Ya Susmak Ya Da Dışarı Çıkmak Zorunda Olduğunuz Zamanlar Oluyor mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,092$; $p=0,202>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 19'unun (%41,3) uyumsuz, 27'si (%58,7) uyumlu; normal çocukların 24'ünün (%52,2) uyumsuz, 22'si (%47,8) uyumlu olduğu görülmektedir.

Tablo-7 Sosyal İlişkiler Ve Sosyal Uyum Durumlarının Gruplara Göre Dağılımı

		üstün		Normal		p
		n	%	n	%	
İnsanları Birbirleri İle Tanıştırmak Size Kolay Gelir mi?	Uyumsuz	20	%43,5	14	%30,4	$X^2=1,680$
	Uyumlu	26	%56,5	32	%69,6	$p=0,140$
Olabildiğince Kalabalıktan Uzak Kalma Eğiliminiz Var mı?	Uyumsuz	23	%50,0	20	%43,5	$X^2=0,393$
	Uyumlu	23	%50,0	26	%56,5	$p=0,338$
Arkadaşlarınız Sosyal İlişkilerinizi İstenilen Düzeyde Bulurlar mı?	Uyumsuz	9	%19,6	6	%13,0	$X^2=0,717$
	Uyumlu	37	%80,4	40	%87,0	$p=0,287$
Birbiri İle Şakalaşan Kimseler Arasında Olmak İster misiniz?	Uyumsuz	21	%45,7	13	%28,3	$X^2=2,986$
	Uyumlu	25	%54,3	33	%71,7	$p=0,065$
Diğer İnsanlarla İlişki Kurmada Sizi Yetenekli Bulurlar mı?	Uyumsuz	16	%34,8	15	%32,6	$X^2=0,049$
	Uyumlu	30	%65,2	31	%67,4	$p=0,500$
Genellikle Karşı Cinsten Birisi İle Çalışmaktan Hoşlanırsınız mı?	Uyumsuz	29	%63,0	30	%65,2	$X^2=0,047$
	Uyumlu	17	%37,0	16	%34,8	$p=0,500$
Mutlu Olacağınız Sayıda Ve Nitelikte Arkadaşlarınız Var mı?	Uyumsuz	11	%23,9	5	%10,9	$X^2=2,724$
	Uyumlu	35	%76,1	41	%89,1	$p=0,084$
Gürültülü Eğlencelere Katılmaktan Hoşlanırsınız mı?	Uyumsuz	25	%54,3	22	%47,8	$X^2=0,391$
	Uyumlu	21	%45,7	24	%52,2	$p=0,338$
Sosyal Etkinlikler Sırasında Başkalarını Eğlendirmek Size Zor Gelir mi?	Uyumsuz	18	%39,1	14	%30,4	$X^2=0,767$
	Uyumlu	28	%60,9	32	%69,6	$p=0,256$
Koşulsuz Olarak Her İnsana Yardım Eder misiniz?	Uyumsuz	19	%41,3	13	%28,3	$X^2=1,725$
	Uyumlu	27	%58,7	33	%71,7	$p=0,137$
Sönük Geçmekte Olan Bir Toplantıya Öncülük Edip Canlandırmak Size Kolay Gelir mi?	Uyumsuz	19	%41,3	19	%41,3	$X^2=0,000$
	Uyumlu	27	%58,7	27	%58,7	$p=0,584$
Çabuk Arkadaş Edinen Bir Kişi misiniz?	Uyumsuz	15	%32,6	20	%43,5	$X^2=1,153$
	Uyumlu	31	%67,4	26	%56,5	$p=0,195$
Yeni Tanıştığınız Bir Kimse İle Konuşmaktan Çekinir misiniz?	Uyumsuz	15	%32,6	28	%60,9	$X^2=7,379$
	Uyumlu	31	%67,4	18	%39,1	$p=0,006$
Çevrenizdeki İnsanlar Çoğu Zaman Sizi Hayal Kırıklığına Uğrattırır mı?	Uyumsuz	21	%45,7	27	%58,7	$X^2=1,568$
	Uyumlu	25	%54,3	19	%41,3	$p=0,148$
Kız Ve Erkeklerin Birlikte Bulunduğu Durumlarda Kendinizi Rahat Hisseder misiniz?	Uyumsuz	12	%26,1	20	%43,5	$X^2=3,067$
	Uyumlu	34	%73,9	26	%56,5	$p=0,062$
İnsan İlişkilerinde Utangaç Bir Kişi misiniz?	Uyumsuz	19	%41,3	27	%58,7	$X^2=2,783$
	Uyumlu	27	%58,7	19	%41,3	$p=0,072$
Bulduğunuz Çevrede Halk Tarafından Seilmeyen Çok Kişi Var mı?	Uyumsuz	7	%15,2	14	%30,4	$X^2=3,023$
	Uyumlu	39	%84,8	32	%69,6	$p=0,068$
Topluluk İçinde Tanıştığınız İnsanlarla Çabucak Kaynaşabiliyor musunuz?	Uyumsuz	12	%26,1	21	%45,7	$X^2=3,827$
	Uyumlu	34	%73,9	25	%54,3	$p=0,041$
Taşıdığınız Sorumlulukların Ağırlığı Sizi Fazlaca Hareketsiz Hale Getiriyor mu?	Uyumsuz	17	%37,0	17	%37,0	$X^2=0,000$
	Uyumlu	29	%63,0	29	%63,0	$p=0,585$
Neşeli Arkadaşlar Arasına Katılınca Üzüntülerinizi Unutabiliyor musunuz?	Uyumsuz	11	%23,9	8	%17,4	$X^2=0,597$
	Uyumlu	35	%76,1	38	%82,6	$p=0,304$

İnsanları Birbirleri İle Tanıştırmak Size Kolay Gelir mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,680$; $p=0,140>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 20'si (%43,5) uyumsuz, 26'sının (%56,5) uyumlu; normal çocukların 14'ünün (%30,4) uyumsuz, 32'si (%69,6) uyumlu olduğu görülmektedir.

Olabildiğince Kalabalıktan Uzak Kalma Eğiliminiz Var mı? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,393$; $p=0,338>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 23'ünün (%50,0) uyumsuz, 23'ünün (%50,0) uyumlu; normal çocukların 20'si (%43,5) uyumsuz, 26'sının (%56,5) uyumlu olduğu görülmektedir.

Arkadaşlarınız Sosyal İlişkilerinizi İstenilen Düzeyde Bulurlar mı? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,717$; $p=0,287>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 9'unun (%19,6) uyumsuz, 37'si (%80,4) uyumlu; normal çocukların 6'sının (%13,0) uyumsuz, 40'ının (%87,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Birbiri İle Şakalaşan Kimseler Arasında Olmak İster misiniz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=2,986$; $p=0,065>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 21'i (%45,7) uyumsuz, 25'i (%54,3) uyumlu; normal çocukların 13'ünün (%28,3) uyumsuz, 33'ünün (%71,7) uyumlu olduğu görülmektedir.

Diğer İnsanlarla İlişki Kurmada Sizi Yetenekli Bulurlar mı? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,049$; $p=0,500>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 16'sının (%34,8) uyumsuz, 30'unun (%65,2) uyumlu; normal çocukların 15'i (%32,6) uyumsuz, 31'i (%67,4) uyumlu olduğu görülmektedir.

Genellikle Karşı Cinsten Birisi İle Çalışmaktan Hoşlanır mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,047$; $p=0,500>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 29'unun (%63,0) uyumsuz, 17'si (%37,0) uyumlu; normal çocukların 30'unun (%65,2) uyumsuz, 16'sının (%34,8) uyumlu olduğu görülmektedir.

Mutlu Olacağınız Sayıda Ve Nitelikte Arkadaşlarınız Var mı? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=2,724$; $p=0,084>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 11'i (%23,9) uyumsuz, 35'i (%76,1) uyumlu; normal çocukların 5'i (%10,9) uyumsuz, 41'i (%89,1) uyumlu olduğu görülmektedir.

Gürültülü Eğlencelere Katılmaktan Hoşlanır mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,391$; $p=0,338>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 25'i (%54,3) uyumsuz, 21'i (%45,7) uyumlu; normal çocukların 22'si (%47,8) uyumsuz, 24'ünün (%52,2) uyumlu olduğu görülmektedir.

Sosyal Etkinlikler Sırasında Başkalarını Eğlendirmek Size Zor Gelir mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,767$; $p=0,256>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 18'i (%39,1) uyumsuz, 28'i (%60,9) uyumlu; normal çocukların 14'ünün (%30,4) uyumsuz, 32'si (%69,6) uyumlu olduğu görülmektedir.

Koşulsuz Olarak Her İnsana Yardım Eder misiniz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,725$; $p=0,137>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 19'unun (%41,3) uyumsuz, 27'si (%58,7) uyumlu; normal çocukların 13'ünün (%28,3) uyumsuz, 33'ünün (%71,7) uyumlu olduğu görülmektedir.

Sönük Geçmekte Olan Bir Toplantıya Öncülük Edip Canlandırmak Size Kolay Gelir mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,000$; $p=0,584>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 19'unun (%41,3) uyumsuz, 27'si (%58,7) uyumlu; normal çocukların 19'unun (%41,3) uyumsuz, 27'si (%58,7) uyumlu olduğu görülmektedir.

Çabuk Arkadaş Edinen Bir Kişi misiniz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,153$; $p=0,195>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 15'i (%32,6) uyumsuz, 31'i (%67,4) uyumlu; normal çocukların 20'si (%43,5) uyumsuz, 26'sinin (%56,5) uyumlu olduğu görülmektedir.

Yeni Tanıştığınız Bir Kimse İle Konuşmaktan Çekinir misiniz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=7,379$; $p=0,006<0.05$). Üstün zekâlı çocukların 15'i (%32,6) uyumsuz, 31'i (%67,4) uyumlu; normal çocukların 28'i (%60,9) uyumsuz, 18'i (%39,1) uyumlu olduğu görülmektedir.

Çevrenizdeki İnsanlar Çoğu Zaman Sizi Hayal Kırıklığına Uğratırlar mı? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,568$; $p=0,148>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 21'i (%45,7) uyumsuz, 25'i (%54,3) uyumlu; normal çocukların 27'si (%58,7) uyumsuz, 19'unun (%41,3) uyumlu olduğu görülmektedir.

Kız Ve Erkeklerin Birlikte Bulunduğu Durumlarda Kendinizi Rahat Hisseder misiniz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=3,067$; $p=0,062>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 12'si (%26,1) uyumsuz, 34'ünün (%73,9) uyumlu; normal çocukların 20'si (%43,5) uyumsuz, 26'sinin (%56,5) uyumlu olduğu görülmektedir.

İnsan İlişkilerinde Utangaç Bir Kişi misiniz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=2,783$; $p=0,072>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 19'unun (%41,3)

uyumsuz, 27'si (%58,7) uyumlu; normal çocukların 27'si (%58,7) uyumsuz, 19'unun (%41,3) uyumlu olduğu görülmektedir.

Bulduğunuz Çevrede Halk Tarafından Sevilmeyen Çok Kişi Var mı? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=3,023$; $p=0,068>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 7'si (%15,2) uyumsuz, 39'unun (%84,8) uyumlu; normal çocukların 14'ünün (%30,4) uyumsuz, 32'si (%69,6) uyumlu olduğu görülmektedir.

Topluluk İçinde Tanıştığınız İnsanlarla Çabucak Kaynaşabiliyor musunuz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=3,827$; $p=0,041<0.05$). Üstün zekâlı çocukların 12'si (%26,1) uyumsuz, 34'ünün (%73,9) uyumlu; normal çocukların 21'i (%45,7) uyumsuz, 25'i (%54,3) uyumlu olduğu görülmektedir.

Taşıdığınız Sorumlulukların Ağırlığı Sizi Fazlaca Hareketsiz Hale Getiriyor mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,000$; $p=0,585>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 17'si (%37,0) uyumsuz, 29'unun (%63,0) uyumlu; normal çocukların 17'si (%37,0) uyumsuz, 29'unun (%63,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Neşeli Arkadaşlar Arasına Katılınca üzüntülerinizi Unutabiliyor musunuz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,597$; $p=0,304>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 11'i (%23,9) uyumsuz, 35'i (%76,1) uyumlu; normal çocukların 8'i (%17,4) uyumsuz, 38'i (%82,6) uyumlu olduğu görülmektedir.

Tablo-8 Sosyal Normlar İle İlgili Sosyal Uyum Durumlarının Gruplara Göre Dağılımı

		üstün		Normal		p
		n	%	n	%	
Tanışmadığınız Yeni Birisine De Dostça Davranmak Gerekir mi?	Uyumsuz	12	%26,1	15	%32,6	$X^2=0,472$
	Uyumlu	34	%73,9	31	%67,4	$p=0,324$
Yasalara Uymayan Davranışları İçin İnsanlar Haklı Görülebilir mi?	Uyumsuz	8	%17,4	6	%13,0	$X^2=0,337$
	Uyumlu	38	%82,6	40	%87,0	$p=0,386$
Sahibine Haber Vermeden Bazı Şeyleri Ödünç Almak Doğru Sayılabilir mi?	Uyumsuz	3	%6,5	3	%6,5	$X^2=0,000$
	Uyumlu	43	%93,5	43	%93,5	$p=0,662$
Kişinin Toplumdaki Adet Ve Geleneklere Uyması Sizce Önemli midir?	Uyumsuz	8	%17,4	14	%30,4	$X^2=2,151$
	Uyumlu	38	%82,6	32	%69,6	$p=0,111$
İş Ve Sorumluluklardan Kaçmak Her Zaman Hatalı mıdır?	Uyumsuz	28	%60,9	29	%63,0	$X^2=0,046$
	Uyumlu	18	%39,1	17	%37,0	$p=0,500$
İnsan Verdiği Sözü Her Zaman Yerine Getirilmeli midir?	Uyumsuz	5	%10,9	8	%17,4	$X^2=0,806$
	Uyumlu	41	%89,1	38	%82,6	$p=0,275$
Ortaya Çıkan Fırsatlarda Otobüse ücret Ödemeden Binmek Bir Şerefsizlik midir?	Uyumsuz	18	%39,1	6	%13,0	$X^2=8,118$
	Uyumlu	28	%60,9	40	%87,0	$p=0,004$
İşlerini Düze Çıkarmak İçin Pek Çok Kişinin Yalan Söylediği Kanısında mısınız?	Uyumsuz	31	%67,4	34	%73,9	$X^2=0,472$
	Uyumlu	15	%32,6	12	%26,1	$p=0,324$
Sizce Geçinilmesi Güç Kişilere De Nazik Davranılmalı mıdır?	Uyumsuz	18	%39,1	15	%32,6	$X^2=0,425$
	Uyumlu	28	%60,9	31	%67,4	$p=0,332$
Davranışınızın Çevredekilere Aykırı Düşmesi Sizi Rahatsız Eder mi?	Uyumsuz	21	%45,7	17	%37,0	$X^2=0,717$
	Uyumlu	25	%54,3	29	%63,0	$p=0,263$
Söz Dinleyip Kendisini Problemin İçine Atmakta İsrar Eden Kişiler Cezalarını Çekmeli midir?	Uyumsuz	33	%71,7	30	%65,2	$X^2=0,453$
	Uyumlu	13	%28,3	16	%34,8	$p=0,327$
Çıkarlarını Korumak İçin, Pek Doğru Olmayan Yollara Sapanları Ayıplar mısınız?	Uyumsuz	11	%23,9	8	%17,4	$X^2=0,597$
	Uyumlu	35	%76,1	38	%82,6	$p=0,304$
Bir Şeyi Bulan Kişiye Onu Saklama Hakkı Verilmeli midir?	Uyumsuz	16	%34,8	16	%34,8	$X^2=0,000$
	Uyumlu	30	%65,2	30	%65,2	$p=0,587$
İnsanların İnançlarında Kusur Etmeleri, Bir Diğere Bunu Başkalarına Yama Hakkı Verir mi?	Uyumsuz	5	%10,9	6	%13,0	$X^2=0,103$
	Uyumlu	41	%89,1	40	%87,0	$p=0,500$
Uzlaşma Kabul Etmeyen Kişilere Nazik Davranır mısınız?	Uyumsuz	23	%50,0	22	%47,8	$X^2=0,043$
	Uyumlu	23	%50,0	24	%52,2	$p=0,500$
Arkadaşlarınız Sizi, Eğriye Eğri Doğruya Doğru Diyen Bir Kişi Olarak mı Bilirler?	Uyumsuz	17	%37,0	13	%28,3	$X^2=0,791$
	Uyumlu	29	%63,0	33	%71,7	$p=0,253$
Saygısızlık Gösterenlere Aynı Şekilde Cevap Verir mısınız?	Uyumsuz	22	%47,8	33	%71,7	$X^2=5,470$
	Uyumlu	24	%52,2	13	%28,3	$p=0,016$
Sıkışık Durumlardan Kurtulmak İçin Gerçeği Söylemediğiniz Zamanlar Olur mu?	Uyumsuz	29	%63,0	27	%58,7	$X^2=0,183$
	Uyumlu	17	%37,0	19	%41,3	$p=0,416$
Bulunmuş Olan Bir Eşyayı Her Zaman İade Etmek Gerekli midir?	Uyumsuz	7	%15,2	5	%10,9	$X^2=0,383$
	Uyumlu	39	%84,8	41	%89,1	$p=0,379$
Yaşamının Bir Döneminde Her İnsanın Bir Şeyler Çalmış Olabileceği Görüşüne Katılır mısınız?	Uyumsuz	21	%45,7	17	%37,0	$X^2=0,717$
	Uyumlu	25	%54,3	29	%63,0	$p=0,263$

Tanışmadığınız Yeni Birisine De Dostça Davranmak Gerekir mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,472$; $p=0,324>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 12'si (%26,1) uyumsuz, 34'ünün (%73,9) uyumlu; normal çocukların 15'i (%32,6) uyumsuz, 31'i (%67,4) uyumlu olduğu görülmektedir.

Yasalara Uymayan Davranışları İçin İnsanlar Haklı Görülebilir mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,337$; $p=0,386>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 8'i (%17,4) uyumsuz, 38'i (%82,6) uyumlu; normal çocukların 6'sının (%13,0) uyumsuz, 40'ının (%87,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Sahibine Haber Vermeden Bazı Şeyleri Ödünç Almak Doğru Sayılabilir mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,000$; $p=0,662>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 3'ünün (%6,5) uyumsuz, 43'ünün (%93,5) uyumlu; normal çocukların 3'ünün (%6,5) uyumsuz, 43'ünün (%93,5) uyumlu olduğu görülmektedir.

Kişinin Toplumdaki Adet Ve Geleneklere Uyması Sizce Önemli midir? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=2,151$; $p=0,111>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 8'i (%17,4) uyumsuz, 38'i (%82,6) uyumlu; normal çocukların 14'ünün (%30,4) uyumsuz, 32'si (%69,6) uyumlu olduğu görülmektedir.

İş Ve Sorumluluklardan Kaçmak Her Zaman Hatalı mıdır? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,046$; $p=0,500>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 28'i (%60,9) uyumsuz, 18'i (%39,1) uyumlu; normal çocukların 29'unun (%63,0) uyumsuz, 17'si (%37,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

İnsan Verdiği Sözü Her Zaman Yerine Getirilmeli midir? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,806$; $p=0,275>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 5'i (%10,9) uyumsuz, 41'i (%89,1) uyumlu; normal çocukların 8'i (%17,4) uyumsuz, 38'i (%82,6) uyumlu olduğu görülmektedir.

Ortaya Çıkan Fırsatlarda Otobüse ücret Ödemeden Binmek Bir Şerefsizlik midir? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=8,118$; $p=0,004<0.05$). Üstün zekâlı çocukların 18'i (%39,1) uyumsuz, 28'i (%60,9) uyumlu; normal çocukların 6'sının (%13,0) uyumsuz, 40'ının (%87,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

İşlerini Düze Çıkarmak İçin Pek Çok Kişinin Yalan Söylediği Kanısında mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,472$; $p=0,324>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 31'i (%67,4) uyumsuz, 15'i (%32,6)

uyumlu; normal çocukların 34'ünün (%73,9) uyumsuz, 12'si (%26,1) uyumlu olduğu görülmektedir.

Sizce Geçinilmesi Güç Kişilere De Nazik Davranılmalı mıdır? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,425$; $p=0,332>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 18'i (%39,1) uyumsuz, 28'i (%60,9) uyumlu; normal çocukların 15'i (%32,6) uyumsuz, 31'i (%67,4) uyumlu olduğu görülmektedir.

Davranışınızın Çevredekilere Aykırı Düşmesi Sizi Rahatsız Eder mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,717$; $p=0,263>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 21'i (%45,7) uyumsuz, 25'i (%54,3) uyumlu; normal çocukların 17'si (%37,0) uyumsuz, 29'unun (%63,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Söz Dinleyip Kendisini Problemin İçine Atmakta Israr Eden Kişiler Cezalarını Çekmeli midir? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,453$; $p=0,327>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 33'ünün (%71,7) uyumsuz, 13'ünün (%28,3) uyumlu; normal çocukların 30'unun (%65,2) uyumsuz, 16'sının (%34,8) uyumlu olduğu görülmektedir.

Çıkarlarını Korumak İçin, Pek Doğru Olmayan Yollara Sapanları Ayıplar mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,597$; $p=0,304>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 11'i (%23,9) uyumsuz, 35'i (%76,1) uyumlu; normal çocukların 8'i (%17,4) uyumsuz, 38'i (%82,6) uyumlu olduğu görülmektedir.

Bir Şeyi Bulan Kişiyi Onu Saklama Hakkı Verilmeli midir? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,000$; $p=0,587>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 16'sının (%34,8) uyumsuz, 30'unun (%65,2) uyumlu; normal çocukların 16'sının (%34,8) uyumsuz, 30'unun (%65,2) uyumlu olduğu görülmektedir.

İnsanların İnançlarında Kusur Etmeleri, Bir Diğeri Bunu Başkalarına Yayma Hakkı Verir mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,103$; $p=0,500>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 5'i (%10,9) uyumsuz, 41'i (%89,1) uyumlu; normal çocukların 6'sının (%13,0) uyumsuz, 40'ının (%87,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Uzlaşma Kabul Etmeyen Kişilere Nazik Davranır mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,043$; $p=0,500>0.05$). Üstün zekâlı çocukların

23'ünün (%50,0) uyumsuz, 23'ünün (%50,0) uyumlu; normal çocukların 22'si (%47,8) uyumsuz, 24'ünün (%52,2) uyumlu olduğu görülmektedir.

Arkadaşlarınız Sizi, Eğriye Eğri Doğruya Doğru Diyen Bir Kişi Olarak mı Bilirler? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,791$; $p=0,253>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 17'si (%37,0) uyumsuz, 29'unun (%63,0) uyumlu; normal çocukların 13'ünün (%28,3) uyumsuz, 33'ünün (%71,7) uyumlu olduğu görülmektedir.

Saygısızlık Gösterenlere Aynı Şekilde Cevap Verir misiniz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=5,470$; $p=0,016<0.05$). Üstün zekâlı çocukların 22'si (%47,8) uyumsuz, 24'ünün (%52,2) uyumlu; normal çocukların 33'ünün (%71,7) uyumsuz, 13'ünün (%28,3) uyumlu olduğu görülmektedir.

Sıkışık Durumlardan Kurtulmak İçin Gerçeği Söylemediğiniz Zamanlar Olur mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,183$; $p=0,416>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 29'unun (%63,0) uyumsuz, 17'si (%37,0) uyumlu; normal çocukların 27'si (%58,7) uyumsuz, 19'unun (%41,3) uyumlu olduğu görülmektedir.

Bulunmuş Olan Bir Eşyayı Her Zaman İade Etmek Gerekli midir? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,383$; $p=0,379>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 7'si (%15,2) uyumsuz, 39'unun (%84,8) uyumlu; normal çocukların 5'i (%10,9) uyumsuz, 41'i (%89,1) uyumlu olduğu görülmektedir.

Yaşamının Bir Döneminde Her İnsanın Bir Şeyler Çalmış Olabileceği Görüşüne Katılır mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,717$; $p=0,263>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 21'i (%45,7) uyumsuz, 25'i (%54,3) uyumlu; normal çocukların 17'si (%37,0) uyumsuz, 29'unun (%63,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Tablo-9 Anti Sosyal Eğilimler İle İlgili Sosyal Uyum Durumlarının Gruplara Göre Dağılımı

		üstün		Normal		p
		n	%	n	%	
Başkalarına Sır Vermek Size Güç Gelir mi?	Uyumsuz	30	%65,2	24	%52,2	$X^2=1,614$
	Uyumlu	16	%34,8	22	%47,8	$p=0,145$
Saygısız Oluşlarından Dolayı Gençlerden Öç Almak İsteddiğiniz Zamanlar Oluyor mu?	Uyumsuz	28	%60,9	30	%65,2	$X^2=0,187$
	Uyumlu	18	%39,1	16	%34,8	$p=0,415$
Çoğu Zaman Yanlış Veya Kötü Bir Şey Yapacağınızdan Kaygılanır mısınız?	Uyumsuz	35	%76,1	37	%80,4	$X^2=0,256$
	Uyumlu	11	%23,9	9	%19,6	$p=0,400$
Kendini Beğenmiş Oldukları İçin Çevrenizdeki Çoğu Kişileri Uymak Zorunda Kaldığınız Oluyor mu?	Uyumsuz	23	%50,0	35	%76,1	$X^2=6,718$
	Uyumlu	23	%50,0	11	%23,9	$p=0,008$
Hakkınızda Dedikodu Yapacaklarından Kuşkulandır mısınız?	Uyumsuz	22	%47,8	35	%76,1	$X^2=7,793$
	Uyumlu	24	%52,2	11	%23,9	$p=0,005$
Zararsız Yalanlar Söyleyerek Zor Durumdan Kurtulmak Size Kolay Gelir mi?	Uyumsuz	18	%39,1	17	%37,0	$X^2=0,046$
	Uyumlu	28	%60,9	29	%63,0	$p=0,500$
Kapılarını Açık Bırakan Kişilerin Eşyalarının Çalınmasını Hakkettikleri Görüşüne Katılır mısınız?	Uyumsuz	18	%39,1	7	%15,2	$X^2=6,646$
	Uyumlu	28	%60,9	39	%84,8	$p=0,009$
Karşıt Cinsten Birisi İle Birlikte Olunca Genellikle Onun Cinsiyeti İle İlgili Şeyler mi Düşünürsünüz?	Uyumsuz	10	%21,7	10	%21,7	$X^2=0,000$
	Uyumlu	36	%78,3	36	%78,3	$p=0,600$
Bulduğunuz Çevrede Çok Fazla Konu Komşu Dedikoduları Yapılıyor mu?	Uyumsuz	15	%32,6	13	%28,3	$X^2=0,205$
	Uyumlu	31	%67,4	33	%71,7	$p=0,411$
Sosyal Kurallardan Oldukça Bağımsız Bir Yaşantı İçinde misiniz?	Uyumsuz	12	%26,1	10	%21,7	$X^2=0,239$
	Uyumlu	34	%73,9	36	%78,3	$p=0,404$
Çevrenizdeki Çoğu Kişilerin Politik Görüşleri Sizinkine Ters Düşer mi?	Uyumsuz	23	%50,0	22	%47,8	$X^2=0,043$
	Uyumlu	23	%50,0	24	%52,2	$p=0,500$
Başkalarının Saflığını Kendi Çıkarlarına Kullanan Kimseleri Ayıplar mısınız?	Uyumsuz	11	%23,9	8	%17,4	$X^2=0,597$
	Uyumlu	35	%76,1	38	%82,6	$p=0,304$
Bazı Konularda Kendi Kendinizle Kavga İçinde misiniz?	Uyumsuz	30	%65,2	34	%73,9	$X^2=0,821$
	Uyumlu	16	%34,8	12	%26,1	$p=0,249$
İnatçı Kişilere Biraz Zor Kullanmanın Onları İkna Etmede Yararlı Olacağı Kanısında mısınız?	Uyumsuz	17	%37,0	24	%52,2	$X^2=2,156$
	Uyumlu	29	%63,0	22	%47,8	$p=0,104$
Yaptığınız Şeylerin Yanlış Anlaşılacağı Kaygısı İçinde misiniz?	Uyumsuz	19	%41,3	29	%63,0	$X^2=4,356$
	Uyumlu	27	%58,7	17	%37,0	$p=0,030$
İnsanların Koşulsuz Olarak Serbest Davranmalarına İzin Verilse Toplumun İyi Olacağı Kanısında mısınız?	Uyumsuz	11	%23,9	6	%13,0	$X^2=1,804$
	Uyumlu	35	%76,1	40	%87,0	$p=0,141$
Onlara Aldırmamak Yerine Öç Almanın Daha İyi Olduğu Kanısında mısınız?	Uyumsuz	9	%19,6	18	%39,1	$X^2=4,246$
	Uyumlu	37	%80,4	28	%60,9	$p=0,033$
Yasalara Aykırı Davranmadan Yasanın Bir Açığından Yararlanmada Bir Sakınca Görür müsünüz?	Uyumsuz	21	%45,7	19	%41,3	$X^2=0,177$
	Uyumlu	25	%54,3	27	%58,7	$p=0,417$
Bazı İnsanların Mal Ve Mülklerinin Tahrip Etmeyi Hak Ettiklerini Düşündüğünüz Olur mu?	Uyumsuz	14	%30,4	14	%30,4	$X^2=0,000$
	Uyumlu	32	%69,6	32	%69,6	$p=0,589$
Size Kötü Davrandıkları İçin Öç Almayı İsteddiğiniz Kişiler Oldu mu?	Uyumsuz	27	%58,7	29	%63,0	$X^2=0,183$
	Uyumlu	19	%41,3	17	%37,0	$p=0,416$

Başkalarına Sır Vermek Size Güç Gelir mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,614$; $p=0,145>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 30'unun (%65,2) uyumsuz, 16'sinin (%34,8) uyumlu; normal çocukların 24'ünün (%52,2) uyumsuz, 22'si (%47,8) uyumlu olduğu görülmektedir.

Saygısız Oluşlarından Dolayı Gençlerden Öç Almak İsteddiğiniz Zamanlar Oluyor mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,187$; $p=0,415>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 28'i (%60,9) uyumsuz, 18'i (%39,1) uyumlu; normal çocukların 30'unun (%65,2) uyumsuz, 16'sinin (%34,8) uyumlu olduğu görülmektedir.

Çoğu Zaman Yanlış Veya Kötü Bir Şey Yapacağınızdan Kaygılanır mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,256$; $p=0,400>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 35'i (%76,1) uyumsuz, 11'i (%23,9) uyumlu; normal çocukların 37'si (%80,4) uyumsuz, 9'unun (%19,6) uyumlu olduğu görülmektedir.

Kendini Beğenmiş Oldukları İçin Çevrenizdeki Çoğu Kişileri Uyarmak Zorunda Kaldığınız Oluyor mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=6,718$; $p=0,008<0.05$). Üstün zekâlı çocukların 23'ünün (%50,0) uyumsuz, 23'ünün (%50,0) uyumlu; normal çocukların 35'i (%76,1) uyumsuz, 11'i (%23,9) uyumlu olduğu görülmektedir.

Hakkınızda Dedikodu Yapacaklarından Kuşkulandır mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=7,793$; $p=0,005<0.05$). Üstün zekâlı çocukların 22'si (%47,8) uyumsuz, 24'ünün (%52,2) uyumlu; normal çocukların 35'i (%76,1) uyumsuz, 11'i (%23,9) uyumlu olduğu görülmektedir.

Zararsız Yalanlar Söyleyerek Zor Durumdan Kurtulmak Size Kolay Gelir mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,046$; $p=0,500>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 18'i (%39,1) uyumsuz, 28'i (%60,9) uyumlu; normal çocukların 17'si (%37,0) uyumsuz, 29'unun (%63,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Kapılarını Açık Bırakan Kişilerin Eşyalarının Çalınmasını Hakkettikleri Görüşüne Katılır mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=6,646$; $p=0,009<0.05$). Üstün zekâlı çocukların 18'i (%39,1) uyumsuz, 28'i (%60,9) uyumlu; normal çocukların 7'si (%15,2) uyumsuz, 39'unun (%84,8) uyumlu olduğu görülmektedir.

Karşıt Cinsten Birisi İle Birlikte Olunca Genellikle Onun Cinsiyeti İle İlgili Şeyler mi Düşünürsünüz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,000$; $p=0,600>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 10'unun (%21,7) uyumsuz, 36'sının (%78,3) uyumlu; normal çocukların 10'unun (%21,7) uyumsuz, 36'sının (%78,3) uyumlu olduğu görülmektedir.

Bulduğunuz Çevrede Çok Fazla Konu Komşu Dedikoduları Yapılıyor mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,205$; $p=0,411>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 15'i (%32,6) uyumsuz, 31'i (%67,4) uyumlu; normal çocukların 13'ünün (%28,3) uyumsuz, 33'ünün (%71,7) uyumlu olduğu görülmektedir.

Sosyal Kurallardan Oldukça Bağımsız Bir Yaşantı İçinde misiniz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,239$; $p=0,404>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 12'si (%26,1) uyumsuz, 34'ünün (%73,9) uyumlu; normal çocukların 10'unun (%21,7) uyumsuz, 36'sının (%78,3) uyumlu olduğu görülmektedir.

Çevrenizdeki Çoğu Kişilerin Politik Görüşleri Sizinkine Ters Düşer mi? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,043$; $p=0,500>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 23'ünün (%50,0) uyumsuz, 23'ünün (%50,0) uyumlu; normal çocukların 22'si (%47,8) uyumsuz, 24'ünün (%52,2) uyumlu olduğu görülmektedir.

Başkalarının Saflığını Kendi Çıkarlarına Kullanan Kimseleri Ayıplar mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,597$; $p=0,304>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 11'i (%23,9) uyumsuz, 35'i (%76,1) uyumlu; normal çocukların 8'i (%17,4) uyumsuz, 38'i (%82,6) uyumlu olduğu görülmektedir.

Bazı Konularda Kendi Kendinizle Kavga İçinde misiniz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,821$; $p=0,249>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 30'unun (%65,2) uyumsuz, 16'sının (%34,8) uyumlu; normal çocukların 34'ünün (%73,9) uyumsuz, 12'si (%26,1) uyumlu olduğu görülmektedir.

İnatçı Kişilere Biraz Zor Kullanmanın Onları İkna Etmede Yararlı Olacağı Kanısında mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=2,156$; $p=0,104>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 17'si (%37,0) uyumsuz, 29'unun (%63,0) uyumlu; normal çocukların 24'ünün (%52,2) uyumsuz, 22'si (%47,8) uyumlu olduğu görülmektedir.

Yaptığınız Şeylerin Yanlış Anlaşılacağı Kaygısı İçinde misiniz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=4,356$; $p=0,030<0.05$). Üstün zekâlı

çocukların 19'unun (%41,3) uyumsuz, 27'si (%58,7) uyumlu; normal çocukların 29'unun (%63,0) uyumsuz, 17'si (%37,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

İnsanların Koşulsuz Olarak Serbest Davranmalarına İzin Verilse Toplumun İyi Olacağı Kanısında mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=1,804$; $p=0,141>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 11'i (%23,9) uyumsuz, 35'i (%76,1) uyumlu; normal çocukların 6'sının (%13,0) uyumsuz, 40'ının (%87,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Onlara Aldırmamak Yerine Öç Almanın Daha İyi Olduğu Kanısında mısınız? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=4,246$; $p=0,033<0.05$). Üstün zekâlı çocukların 9'unun (%19,6) uyumsuz, 37'si (%80,4) uyumlu; normal çocukların 18'i (%39,1) uyumsuz, 28'i (%60,9) uyumlu olduğu görülmektedir.

Yasalara Aykırı Davranmadan Yasanın Bir Açığından Yararlanmada Bir Sakınca Görür müsünüz? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,177$; $p=0,417>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 21'i (%45,7) uyumsuz, 25'i (%54,3) uyumlu; normal çocukların 19'unun (%41,3) uyumsuz, 27'si (%58,7) uyumlu olduğu görülmektedir.

Bazı İnsanların Mal Ve Mülklerinin Tahrip Etmeyi Hak Ettiklerini Düşündüğünüz Olur mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,000$; $p=0,589>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 14'ünün (%30,4) uyumsuz, 32'si (%69,6) uyumlu; normal çocukların 14'ünün (%30,4) uyumsuz, 32'si (%69,6) uyumlu olduğu görülmektedir.

Size Kötü Davrandıkları İçin Öç Almayı İsteddiğiniz Kişiler Oldu mu? İle grup arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($X^2=0,183$; $p=0,416>0.05$). Üstün zekâlı çocukların 27'si (%58,7) uyumsuz, 19'unun (%41,3) uyumlu; normal çocukların 29'unun (%63,0) uyumsuz, 17'si (%37,0) uyumlu olduğu görülmektedir.

Tablo-10 Üstün Zekâlılarda Sosyal Uyum Puanlarının Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Aile İlişkileri	Erkek	20	14,450	3,426	0,621	0,538
	Kadın	26	13,731	4,220		
Sosyal İlişkiler	Erkek	20	13,000	3,685	0,636	0,528
	Kadın	26	12,346	3,273		
Sosyal Normlar	Erkek	20	12,200	3,122	-0,974	0,335
	Kadın	26	13,077	2,952		
Anti Sosyal Eğilimler	Erkek	20	11,250	3,259	-0,366	0,716
	Kadın	26	11,615	3,430		
Sosyal Uyum	Erkek	20	50,900	10,218	0,045	0,964
	Kadın	26	50,769	9,271		

Araştırmaya katılan çocukların aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, sosyal normlar, anti sosyal eğilimler, sosyal uyum puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo-11 Normal Çocuklarda Sosyal Uyum Puanlarının Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Aile İlişkileri	Erkek	20	14,000	3,179	-0,180	0,858
	Kadın	26	14,192	3,868		
Sosyal İlişkiler	Erkek	20	11,900	3,553	-0,731	0,469
	Kadın	26	12,654	3,405		
Sosyal Normlar	Erkek	20	12,350	3,329	-1,172	0,247
	Kadın	26	13,423	2,873		
Anti Sosyal Eğilimler	Erkek	20	10,550	2,800	-0,561	0,578
	Kadın	26	11,077	3,405		
Sosyal Uyum	Erkek	20	48,800	8,703	-0,935	0,355
	Kadın	26	51,346	9,487		

Araştırmaya katılan çocukların aile ilişkileri, sosyal ilişkiler, sosyal normlar, anti sosyal eğilimler, sosyal uyum puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın örneklem gruplarını oluşturan doksan iki kişi üzerinde yürütülen bu çalışmanın temel amacı, üstün zekalı çocukların sosyal uyum durumlarını, sosyal uyum ölçeği uygulayarak incelemektir. Yürütülen çalışmada kavramların birbirleri ile olan korelasyonel değerlerine bakılmış aynı zamanda söz konusu örneklem gruplarını oluşturan katılımcıların demografik özellikleri arasında bir ilişki olup olmadığına bakılmıştır.

Araştırmanın, sosyal uyum ölçeğinin alt boyutu olan aile ilişkilerinin zekâ durumları ile arasında negatif bir korelasyon ortaya çıkmıştır. Aile tutumlarının, çocukların sosyal ve kültürel hayata hazırlanmaları açısından önemi büyüktür. Olumlu ya da olumsuz örnek davranışlar çocukların, toplumsal davranışlarına da direkt etki etmektedir. Araştırmalarda ortaya çıkan genel sonuç çocukların zekâ durumlarının, onların sosyal uyumları ve davranışlarıyla alakalı olamadığıdır⁹². Anne-babadan öğrenilen değerler davranışların ortaya çıkmasında önemli role sahiptir. Çalışmanın sonucu da araştırmaları destekler niteliktedir.

Sosyal uyum ölçeğinin alt boyutu olan sosyal ilişkilerin zekâ ile arasında pozitif bir ilişkiye rastlanmıştır. Sosyal ilişkileri sosyal beceriler olarak yorumlayan Goleman, sosyal becerinin çok sayıda alt katmanından bahsetmektedir. Bunlar; İletişim, etki yaratma ve etkileme, çatışma çözme, iş birliği, ekip çalışmasına yatkınlık, liderlik, ilişki kurma, gücün farkında olmadır⁹³. Bu bağlamda literatür analizlerinden elde edilen sonuç sosyal ilişkilerin zekâ ile doğru orantılı olduğudur. Yani zekâ arttıkça, sosyal ilişkilerin seviyesi artmaktadır.

Sosyal uyum ölçeğinin bir diğer alt boyutu olan sosyal normların, zekâ ile arasında negatif bir korelasyon ortaya çıkmıştır. Toplumsal hayatta bireyler, içinde yaşadıkları çevrenin belirlediği kurallara uymak zorundadır. Bu kurallara, sosyal norm denmektedir⁹⁴. Bu normlara uyulması, insanların birbirlerini anlayabilmeleri açısından kolaylıktır. Dolayısıyla kimse kimsenin davranışını kestirmek zorunda kalmaz. Bu normlara, toplumda yaşayan her bireyin uyması beklenmektedir. Önceden yapılmış

---

⁹² Bahar Keçeli-Kaysılı, "Akademik Başarının Arttırılmasında Aile Katılımı", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, Cilt:9 No:1, 2008, s.69-83

⁹³ Hasan Bacanlı, *Sosyal Beceri Eğitimi*, Pegem Akademi yayınları, Ankara, 2014, s.1-12

⁹⁴ Doğan Cüceloğlu, *İnsan Ve Davranışı*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2012, s.546-549

çalışmalar da gösteriyor ki, zekâ, sosyal kuralların uygulanmasında etkili bir faktör değildir. Araştırmamızda da aynı sonuca ulaşılmıştır.

Sosyal uyum ölçeğinin bir diğer alt boyutu olan anti-sosyal eğilimlerin zekâ ile arasında pozitif bir korelasyona rastlanmıştır. Anti-sosyal davranışlar, sosyal kuralları dikkate almayan, diğerlerinin haklarını ihlal eden, aile, okul, akran gibi sosyal çevreyi olumsuz etkileyen ya da etkileme potansiyeline sahip her türlü davranış olarak ifade edilmektedir⁹⁵. Antisosyal davranışların ortaya çıkması biyolojik faktörler, zor mizah özelliği, düşük zekâ, çevresel faktörler gibi durumlarla ilişkilendirilmektedir. Çalışmalar göstermektedir ki; bireylerin davranışlarında meydana gelen anti sosyal eğilimlerin giderilmesinde, akademik başarının artması önemli rol oynamaktadır. İyi bir akademik performans, davranışların değişmesinde ve düzelmesinde etkili rol oynamaktadır⁹⁶. Literatür çalışmaları da araştırmada çıkan sonucu destekleyerek, zekâ ile davranışın doğru orantılı olduğunu ortaya koymuştur.

Sosyal uyum ölçeği ile sosyal uyum puanları arasında pozitif bir korelasyon vardır. Yukarıda ki maddelerden de anlaşıldığı gibi zekâ arttıkça davranış da değişmektedir. Zekâ ne kadar yüksekse davranışlar o kadar insani ve toplumsaldır.

Davranışlar ile zekâ düzeyleri arasında yapılan korelasyon incelemesine göre, "aileniz bireyleri genellikle birbirlerine sakın davranır mı?" sorusuyla zekâ düzeyi arasında negatif bir ilişki ortaya çıkmıştır. Bireyin zekâ durumunun yüksek olması, aile ilişkilerini etkilememektedir. Bu soruya, üstün zekâlı öğrencilerin %52'si, normal zekâlı çocuklarında %87'si olumsuz olarak cevaplamıştır. Literatür araştırmalarında ebeveyn tutumlarının, aile bireylerinin birbirine olan saygılarının çocukların duygusal ve sosyal dünyalarına etki ettiği çalışmalarla ortaya çıkmıştır. Baskıcı ve zorlu aile tutumlarında, çocukların her şekilde istenilen kurallara uymaları ve saygılı olmaları beklenmektedir. Bu durum, çocuklarda yetersiz sosyal gelişime neden olmaktadır. Çocuğun isteklerine ve düşüncelerine gereken saygı gösterilmezse, çocuklar sosyal anlamda kendilerini güvensiz hissederler.⁹⁷ Bu bilgi ışığında hem üstün zekâlı çocukların hem normal çocukların, sosyal anlamda kendilerini yetersiz hissetmelerinin ya da düşünmelerinin arkasında olan sebeplerden birisi de aile tutumlarıdır. Bu durum onların sosyal yaşantılarına ve davranışlarına direkt etki etmektedir.

---

⁹⁵ Nilay Pekel Uludağlı, *Ergenlerde Anti Sosyal Davranış*, Başkent Üniversitesi Psikoloji Bölümü, <http://www.baskent.edu.tr/~npekel/guncel/antisocial.html> (Erişim tarihi: 15.09.2017)

⁹⁶ Uludağlı, a.g.e., (Erişim tarihi:15.09.2017)

⁹⁷Haluk Yavuzer, *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2003, s.82-96.

Sosyal ilişkiler alt başlık sorularını incelerken zekâ ile ilişkisi ortaya çıkan bir bulgu tespit edilmiştir. “Yeni tanıştığınız bir kimse ile konuşmaktan çekinir misiniz?” sorusu ile zekâ arasında düşük ama anlamlı bir sonuç elde edilmiştir. Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların %32 i, normal çocukların da %60 ında olumsuz davranışa rastlanmıştır. Üstün vasıflı çocuklar diğer insanlara nazaran daha farklı sosyal ve duygusal duyarlılıklara sahiptirler. Yaşadıklarının birçoğunu içselleştirerek deneyimlemektedirler. Bu durumda onların hayata karşı biraz daha farklı bir bakış açısı geliştirmelerine neden olmaktadır⁹⁸. Ancak çıkan sonuç, normal zekadaki çocukların daha çekingen davrandıklarını ortaya çıkarmıştır. Bu durum onları içlerine kapanık olduğunu, başkalarının dikkatini çekmek istemeyip, yalnızlaştıklarını göstermektedir⁹⁹. Literatür araştırmaların çıkan sonuç, normal zekalı çocukların uyumsuz davranışlar gösterme olasılığının daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ancak üstün zekalı çocuklarında kendi içlerinde istisnai bireyleri bulunmaktadır. Yeni bireylerle tanışmaktan çekince duyan çocukların, dünyayı ve etrafında olup bitenleri olduğu gibi kabul edememe ve yüksek farkındalık yaşamaları, kişiler arası ilişkilerde adaptasyon sorunu yaşama oranlarını yükseltmektedir¹⁰⁰.

Üçüncü bölüm olan sosyal normlar başlığında iki soruda uyumsuz davranış fark edilmiştir. Yapılan korelasyon analizine göre ilk bulgu, “ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücretsiz binmek bir şerefsizlik midir?” bu sorudur. Bu soruyla zekâ arasında negatif bir ilişki ortaya çıkmıştır. Üstün zekalı çocukların %39 u, normal çocukların da %13 ü uyumsuz cevap vermiştir. Üstün vasıflı çocukların en belirgin özellikleri de ahlaki olarak güçlü bir duyarlılığa sahip olmalarıdır.¹⁰¹ Ancak çocuklar ahlaki eğitimden uzak kaldıklarında ya da yeterli alamadıklarında kendi doğrularını ve ahlaki değerlerini oluşturmaktadırlar. Gündüz’ün (2010) çalışmasında bahsettiği duyarlılık eğitimi ile çocuklar, hayatta karşılıklarına çıkacak fırsatları, öğrendikleri ahlaki normlara ve hassasiyetlere göre yöneteceklerdir. Böylece kendi özgün kurallarının haricinde genel toplum kurallarına da uyacaklardır. Bu maddede de görüldüğü gibi çocukların çoğunluğu ahlaki kurallara hâkim olmakta ve onlara göre hareket etmektedir.

Davranış ile zekâ arasında düşük ama pozitif olarak ortaya çıkan ikinci bulgu ise: “saygısızlık gösterenlere aynı şekilde cevap verir misiniz?” sorusudur. Bu soruda Üstün zekalı çocukların %47 si, normal çocuklarında %71’i uyumsuz cevap vermiştir.

---

⁹⁸ Yaşar Özbay ve Mehmet Palancı, “Üstün Yetenekli Çocuk ve Ergenlerin Psikososyal Özellikleri”, **Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi**, 2011, s. 89-107.

⁹⁹ Güler Okman Fişek ve Serap Maktav Yıldırım, **Çocuk Gelişimi**, MEB. İstanbul, 1983, s.97-98

¹⁰⁰ Özbay ve Palancı, a.g.e., S.87-107

¹⁰¹ Turgay Gündüz, “Üstün Zekâ lı Çocuklarda Ahlak Gelişimi ve Eğitimi”, **İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2010, Cilt:1, Sayı:1, , s. 157-177.

Çocuklar genel anlamda pozitif sosyal ve ahlaki özelliklere sahiptirler. Ancak gerekli özveri gösterilmeyip bu çocuklara gerekli eğitimler verilmediğinde ya da ciddiye alınmadıklarında insanlık için ciddi birer tehlike kaynağı olabilirler.¹⁰² Ortaya çıkmış olan bulguda çocukların benlik saygı durumlarının etkisi bulunmaktadır. Benlik saygısı yüksek olan bir birey karşılaştığı durumları sakinlikle karşılar ve duruma adapte olarak kendi lehine çevirebilir. Ancak düşük benlik saygısına sahip bir birey sosyal, ailevi, toplumsal, fiziksel ve duygusal alanlarda sorunlar yaşayabilmektedirler.¹⁰³ Bu maddeden çıkarılan sonuç, çocukların karşılaştıkları durumlara negatif ya da pozitif cevap vermeleri onların benlik durumları ve ahlaki eğitimleri ile alakalıdır.

Son bölüm olan dördüncü bölümde, korelasyon analizlerin de beş bulguya erişilmiştir. İlki “kendini beğenmiş oldukları için çevrenizdeki çoğu kişiyi uyarmak zorunda kaldınız mı?” sorusudur. Bu sorunun zekâ düzeyi ile arasında düşük ama anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu soruya üstün vasıflı öğrencilerin %50 si, normal öğrencilerinde %76 sı uyumsuz bir davranış olarak cevaplandırmıştır. Bu durum literatürde narsistik kişilik bozukluğu ile anlamlandırılmaktadır. Bireylerin kendini beğenmesi, başkalarının düşüncelerini ve isteklerini göz ardı etmesi gibi durumlarla ifade edilmektedir. Benlik saygısı düşük olan bu bireyler, kendilerine özel birtakım hakların tanınmış olduklarını düşünmektedirler ve sosyal normları görmezden gelebilmektedirler¹⁰⁴. Normal zekalı çocukların üstün zekalı çocuklardan daha çok ortaya çıkardıkları bu özellikleri, onların diğerlerinden daha fazla narsistik duygularıyla hareket etmesine sebep olmaktadır. Bu maddede de netleştiği gibi başkalarının duygularına aldırmadan, kendi doğrularını ortaya koymaları, onların kendilerine ne kadar önem verdiklerini göstermektedir.

Korelasyon analizindeki ikinci bulgu ise “hakkınızda dedikodu yapacaklardan kuşkulandır mıydınız?” sorusudur. Bu soruda zekâ ile arasında düşük ama anlamlı bir ilişki barındırmaktadır. Üstün zekâlıların %47 si, normal çocukların %76 sında durum uyumsuz çıkmıştır. Gündelik yaşantıda, insan en çok değer verdiği kişilerin düşüncelerine önem vermektedir. Düşmanca duygular taşıyan bir insan bilinçli olarak insanlardan kabul görmeyi beklerken bilinçaltı ise bunun gerçekleşmesini istememektedir. Düşmanca duygular barındıran bir kişi düşüncelerinin doğruluğunda ben haklıyım derken, yanlış çıkması sonucunda ise büyük pişmanlık yaşamaktadır.

---

¹⁰²Turgay Gündüz, “Üstün Zekâ lı Çocuklarda Ahlak Gelişimi ve Eğitimi”, *J.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2010, Cilt:1, Sayı:1, , s. 157-177.

¹⁰³Zeynep Avanoğlu, *Eğitim Psikolojisine Çağdaş Bir Yaklaşım*, Ofset Yayınları, İstanbul, 2004, s. 57.

¹⁰⁴Ertuğrul Köroğlu, *Psikiyatri El Kitabı*, HYB Basım Yayın, Ankara, 2011, s.199.

Zira pişmanlık noktasında kendi hatalarını görmekte ve onlarla yüzleşmektedir. Birey bu durumda kendi olumsuz düşüncesi ile karşılaşmak için kendi hikayesini oluşturmaya başlar ve onu yaşamayı hedefler. Bu mekanizma da bilinçdışıında gerçekleştiğinden kendisinin bu süreci kurguladığını fark etmez¹⁰⁵. Burada da normal zekalı çocukların ve üstün zekalı çocukların önemli bir kısmının, bilinçdışı halleriyle kendilerini tuzağa düşürdüklerini görülmektedir.

Üçüncü soru “kapılarını açık bırakan kişilerin eşyalarının çalınmasını hakkettikleri görüşüne katılır mısınız?” sorusunun korelasyon analizinde zekâ ile davranış arasında negatif bir ilişki görülmüştür. Üstün zekalı çocukların %39’u ve normal çocukların %15’i olumsuz cevap vermiştir. Bu durum bireyin gerçeklik algısı ile alakalıdır. Genel olarak kimlik oluşumunun başarıyla sağlanması, kişide gerçeklik olgusunun başarıyla sağlandığına işaret etmektedir.¹⁰⁶ Başarılı bir kimlik oluşumu, toplumsal kurallara, ahlaki normlara, sosyal olaylara karşı mantıklı düşünebilmeyi ve hareket etmeyi sağlar.

“Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kaygısı içinde misiniz?” sorusunun korelasyon analizi düşük ama anlamlı çıkmıştır. Üstün zekâlı çocukların %41 i, normal çocukların %63 ü uyumsuz davranış örneği göstermiştir. Kaygı gündelik hayatta her insanın karşılaştığı sorunlar arasında yer almaktadır. Bir işi yetiştirmeye çalışırken, sınava hazırlanırken vs. gibi durumlarda herkes kendince kaygı duymaktadır.¹⁰⁷ Üstün yetenekli çocukların normalden fazla olan hayal güçleri, çocuklarda anksiyete, endişe ve korkuların açığa çıkmasına sebep olmaktadır.¹⁰⁸ Üstün vasıflı çocukların karşılaştığı bu kaygı durumu onların cesaretlerini kaybederek hayattan ve insanlardan uzaklaşmalarına sebebiyet verebilir. Bu durumda çocuklarla kaygı verici durumlar hakkında konuşulmalı ve endişelerinin önüne geçilmeye çalışılmalıdır.¹⁰⁹

---

¹⁰⁵Engin Gençtan, “Öfke Ve Düşmanlık” *Psikoloji*,

<https://www.aymavisi.org/psikoloji/Ofke%20Ve%20Dusmanlik%20-%20Engin%20Gectan.html> (Erişim tarihi: 25.05.2017).

¹⁰⁶William Glasser, “Gerçeklik Terapisi”. *Psikoloji*,

<https://www.aymavisi.org/psikoloji/gerceklik%20terapisi.html> (Erişim tarihi: 25.05. 2017).

¹⁰⁷TPD, “Yaygın Anksiyete Bozukluğu”, *Türkiye Psikiyatri Derneği*, <http://www.psikiyatri.org.tr/halka-yonelik/25/yaygin-anksiyete-bozuklugu> (Erişim tarihi: 25.05.2017).

¹⁰⁸Franklin Smutny, *Stand Up for Your Gifted Child*, Free Split Publishing, Minneapolis, 2001, s. 35-60

¹⁰⁹Çağla Gür, “Üstün Yetenekli çocukların Karşılaştığı Sosyal ve Duygusal Problemler ve Bu Problemlerin Çözümüne İlişkin Öneriler: Arkadaş Edinme Sorunu, Alay Edilme, Anksiyete-Endişeler ve Aşırı Mükemmeliyetçilik Üzerine Bir Çalışma”, *International Conference on New Trends in Education on Their Implications*, Antalya, Siyasal Kitabevi, 2011, s. 1319-1325.

“Onlara aldirmamak yerine o almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız?” sorusunun zekâ ile korelasyon analizi düşük ama anlamlı çıkmıştır. Üstün zekalı çocukların %19 u normal çocukların da %39’u olumsuz cevap vermiştir. Alay edilme sözel şiddetin bir ürünüdür.¹¹⁰ Çoğu çocuk alay edilmeye, dikkate alınmayla birlikte ortaya çıkabilen durumlarla mücadele etme yetisine sahip değildir. Diğer insanlar tarafından kaale alınmadığını ve saygısızlık gördüğünü düşünen, farkedem çocuklarda ortaya çıkan his izole edilmişlik duygusudur.¹¹¹ Bu durumda onların zamanla kendi otoritelerini oluşturarak o alma duygularını geliştirmektedir.

Araştırmamızdan çıkan sonuç üstün zekalı çocukların genel anlamda farkındalıklarından ve yaşamlarından kaynaklı olarak sosyal uyumlarının ne kadar yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu durumda genel var olan “üstün vasıflı çocuklar sosyal anlamda başarısızdır.” Ön yargısını çürüterek, yanlış bir bilgiye sahip olduğumuzu ortaya çıkarmıştır.

Elde edilen tüm veriler ışığında üstün zekalı ve normal zekalı çocuklar arasında yapılan karşılaştırmalar sonucunda, normal çocuklar üstün zekalı çocuklardan daha yüksek oranda davranış bozukluğu göstermektedir.

---

¹¹⁰Gür, a.g.e., s. 1319-1325.

¹¹¹Franklin J. Smutny, **Stand Up for Your Gifted Child**, Free Split Publishing, Minneapolis, 2001, s. 35-60.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın yapılabilmesi için veri toplanmasında çeşitli sorunlarla karşılaşmıştır.

- Üstün zekâlı çocuklara hizmet veren kurumlarla anlaşmazlıklar yaşanmış ve bu da ancak küçük bir üstün zekâlı gruba ulaşmamıza neden olmuştur.
  - Az sayıda öğrenciye ulaşılmıştır.
  - Çalışma kısıtlı bir zaman diliminde gerçekleştirilmiştir.
  - Test öğrencilerin normal ders saatlerinde ve öğretmenleri eşliğinde yaptırılmıştır.
  - Bazı soruların zorluğu ve anlaşılabilmesi çocuklarda sıkıntılara sebep olmuştur.
  - Ayrıca kontrol grubunu oluşturan normal çocukların da özel bir okuldan seçilmesi, çıkan verilerin birbirine yakın olmasına neden olduğu düşünülmektedir.
  - Tek bir test uygulanması ve bu testin yaş aralığının olmayışı soruları cevaplandıran bireyler için zorluk oluşturmuştur.
- Tüm bunlar da çalışma verilerini etkileyebilecek durumlardandır.

Öneriler

Araştırma uzun vadede, çok katılımcı ile yapıldığında farklı sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir.

Normal öğrencileri seçildiği okul değiştirilerek devlet okullarının seçilmesi sonucu değiştirecektir.

Türkiye'nin farklı bir ilinde uygulanması durumunda verilerin değişeceği ve daha farklı sonuçlar çıkacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

ADDERHOLT-ELLIOT Miriam, Perfectionism: What's So Bad About Being Good?, Free Spirit, Minneapolis, 1989.

AKARSU Füsün, Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları, Eduser Yayınları, Ankara, 2001.

AKARSU Füsün, Enderun: Üstün Yetenekliler İçin Saray Okulu, Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004

AKARSU Füsün, Üstün Yetenekliler, Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004

AKKANAT Hulusi. "Türkiye'de Özel Yetenekli Çocuklar İçin Ne Yapılıyor?", World Council For Gifted And Talented Children Tarafından Düzenlenen "Gifted And Talented: A Challenge For The New Millenium" Başlıklı 13. Dünya Konferansına Sunulan Bildiri. İstanbul: 2-6 Ağustos, 1999.

AKKANAT Hulusi, Üstün veya Özel Yetenekliler. Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004

AVANOĞLU Zeynep, Eğitim Psikolojisine Çağdaş Bir Yaklaşım, Ofset Yayınları, İstanbul, 2004.

AVCI Neslihan, Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekliler., Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004

Bee Helen ve Boyd Denise, Çocuk Gelişim Psikolojisi, Kaknüs Psikoloji, İstanbul, 2009

Burger Jerry, Kişilik, Kaknüs Psikoloji, İstanbul, 2006

BRODY Nathan, History of Theories and Measurements of Intelligence, Handbook of Intelligence, Cambridge University, NewYork, 2000.

COLEMAN, Laurance and CROSS, Tracy, Being Gifted in School: an Introduction to Development Guidance and Teaching., Prufrock Press, WACO, TX, (2001).

Cüceloğlu Doğan, İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2012

ÇAĞLAR Doğan, Üstün Zekâlı Çocukların Eğitim Modelleri, Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2004

DAVASLIGİL Ümit, Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklara İlişkin Alt Komisyonu, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000

DAVIS Gary and Rimm, Sylvia and SIEGLE, Del, Education of the Gifted and Talented, Allyn&Bacon, Massachusetts, 1998.

DELİSLE James R., Üstün Yetenekli Çocuklara Ebeveynlik, Referans Çeviri ve Yayıncılık Ltd., İstanbul, 2006.

FREUD Anna, Çocuklukta Normallik ve Patoloji: Gelişim Değerlendirilmesi, Çev., A.N. Babaoğlu, Metis Yayıncılık, İstanbul, 1965.

Fişek Güler ve Yıldırım Serap, Çocuk Gelişimi, MEB. İstanbul, 1983,

Giddens Anthony, Sociology, Polity Press, Cambridge, 2006

FREUD, Sigmunt, Totem ve Tabu, Çev: N. Berkes, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1971.

HARTMANN Heinz, Ben Psikolojisi ve Uyum Sorunu, Çev. B. Büyükkal, Metis Yayınları, İstanbul, 2004.

GARDNER Howard, Multiple Intelligences: The Theory in Practice, Basic Books, New York, 1993.

Kırkpınar İsmet, Genç Psikiyatristin El Kitabı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2013

Köroğlu Ertuğrul, Psikiyatri El Kitabı, HYB Basım Yayın, Ankara, 2011

MARTİN Micheal and GREENWOOD Cynthia, Çocuğunuzun Okulla İlgili Sorunlarını Çözebilirsiniz. Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2000.

MEB, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Üstün Zekâ ve Özel Yetenekli Çocuklar, MEB, Ankara, 2007.

Milller Barnett, The Palace School of The Muhammed The Congueror, Harvard University, Cambridge, 1941.

Sayar Kemal ve Dinç Mehmet, Psikolojiye Giriş, Dem Yayınları, İstanbul, 2016

SMUTNY Franklin Joan, Stand Up for Your Gifted Child, Free Split Publishing, Minneapolis, 2001.

YAVUZER Haluk, Çocuğu Tanımak ve Anlamak, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2003.

WATSON David L., and TARP, Roland G., Self-directed Behavior. Self Modification for Personal Adjustment, Brooks/Cole, Pacific Grove, 1993.

WHITEMORE Joanne Rank and MAKER, June C. Intellectual Giftedness in Disable Person. MO, Apsen, Rockville, 1985.

WHITEMORE Joanne, Giftedness, Conflict and Underachievement, Allyn&Bacon, Boston, 1980.

WINNER Ellen, Gifted Children. Basic Books, New York, 1996.

PLOTNİK Rod, Zekâ , Psikolojiye Giriş, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2009.

MAKALELER

BENSON Etienne, "İntelligent İntellige Testing", Monitor on Psychology, Cilt:34, Sayı:2, 2003, s. 48-53.

BİLGİLİ Ahmet Emre, "Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Sorunu", M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı:12, 2000

BUDAK, İbrahim, "Üstün Yeteneklilik Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci", Kafkas Üniversitesi Dergisi, 2008, No:22, s.164-172

CALLARD-SZULGİT Rosemary, Perfectionism and Gifted Children, Scarecrow Education, Lanham, 2003, s18-40

ÇAĞLAR Doğan, "Üstün Zekâ lı Çocukların Özellikleri", Ankara Eğitim Fakültesi Dergisi , Cilt:5, Sayı:3, 1972, s.111-125.

GENÇÖZ Faruk, "Uyum Psikolojisi", Kriz Dergisi, Cilt:6, Sayı:2, 1998, s. 1-7.

GÜNDÜZ Turgay, "Üstün Zekâ lı Çocuklarda Ahlak Gelişimi ve Eğitimi", İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, 2010, s. 157-177.

GÜR Çağla, "Do Gifted Children Have Similar Characteristics?: Observation of Three Gifted Children", International Conference on Education and Educational Psychology (ICEEPSY), Girne, KKTC, 2010

GÜR Çağla, "Üstün Yetenekli çocukların Karşılaştığı Sosyal ve Duygusal Problemler ve Bu Problemlerin Çözümüne İlişkin Öneriler: Arkadaş Edinme Sorunu, Alay Edilme, Anksiyete-Endişeler ve Aşırı Mükemmeliyetçilik Üzerine Bir Çalışma", International Conference on New Trends in Education on Their Implications, Antalya, Siyasal Kitabevi, 2011, s. 1319-1325

HAENSLY Patricia A, "The Young Gifted Child: Potential and Promise, an Anthology", Roeper Review, Cilt: 23, Sayı: 1, 2000, s. 48

HOUSE Peggy, Providing Opportunities for teh Mathematically Gifted K-12. National Council of Teachers of Mathematics, Reston, Virginia, 1987, s.4-15

KARAKUŞ Fazilet., "Üstün Yetenekli Çocukların Anne Babalarının Karşılaştıkları Güçlükler", Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:6, Sayı:1, 2010, s. 127-144.

KHALFA Jean, What is Intelligence?, Cambridge University Press, Cambridge, 1994, s.1-12

MARLAND J., "Education of the gifted and talented", Report to the Congress of the United, 1972, Cilt:1, Washington: U.S., Government Printing Office.

OĞURLU Üzeyir, "Üstün Zekâ lı ve Yeteneklilerde Sosyal Uyum ve Arkadaşlık İlişkileri: Literatür Taraması", Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:3, 2010, s. 90-99.

ÖZBAY Yaşar, & PALANCI Mehmet, "Üstün Yetenekli Çocuk ve Ergenlerin Psikososyal Özellikleri", Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2011, s. 89-107.

RENZULLİ Joseph, What is This Thing Called Giftedness and How Do We Develop It? A Twenty-Five Year Perspective, Journal for the Education of the Gifted, Cilt:23, No:1,1999, s. 3-54

ROEPER Annemarie., "Giftedness is Heart and Soul", Gifted Education Communicator, Cilt:31, Sayı:4, 2000, s. 32-33.

STERNBERG Robert, "İntelligence Acroos Cultures", Monitor of Psychology, Cilt:2, 2003, s. 56

ROSS Pato'Connel, National Excellence: A Case for Deceloping American's Talnet, U.S. Dept. Of Education: Office of Educational Research and Improvement, Washington DC., 1993, s. 5-18

VANTASSEL-BASKA Joyce and HUBBARD, Gail Fischer, "Classroom-Based Strategies for Advanced Learners in Rural Settings", Journal of Advanced Academics, Cilt:27, Sayı:4, 2016, s.285-310

SEÇKİN Sultan, Ergenlerde Ebeveynlerden Algılanan İlgi/kabul ile Ergenin Sosyal Uyum ve Dürtü Kontrol Düzeyi Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2015, s.1-62 (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

SCHMİTT Maribeth ve NEWBY Timonity, Motecognition: Relevance to Instructional Design, Journal of Instructional Development, Cilt:9, No:4, 1986, s. 29-33

STENBERG Robert ve BEN-ZEEV Talia, Complex Cognition, Oxford University Press, New York, 2001, s.310-325

İNTERNET

<http://www.bilsemnedir.com/> (Erişim tarihi: 21.03.2017)

<http://www.ncme.org/NCME> (Erişim tarihi: 15.02.2017).

<https://www.aymavisi.org/psikoloji/Ofke%20Ve%20Dusmanlik%20-%20Engin%20Gectan.html> (Erişim tarihi: 25.05.2017).

<https://www.aymavisi.org/psikoloji/gerceklik%20terapi.html> (Erişim tarihi: 25.05.2017).

http://docs.neu.edu.tr/staff/beria.gokaydin/2.Zekâ_ile_İlgili_Zekâ_Kuramları_5.pdf (Erişim tarihi: 05.03.2017)

http://www.tavsiyeeuyorum.com/makale_6669.html (Erişim tarihi: 16.04.2017)

mebk12.meb.gov.tr/meb.../20113404_24011235_hacettepekisilikenvanteri.docx (Erişim tarihi: 4.7.2017)

<http://www.nedirnedemek.com/toplumsal-uyum-nedir-toplumsal-uyum-ne-demek> (Erişim tarihi: 24.04.2017)

<http://www.psikolojik.gen.tr/narsistik-kisilik-bozuklugu.html> (Erişim tarihi: 25.05.2017).

<https://www.aymavisi.org/psikoloji/maslow%20ihtiyaclar%20hiyerarsisi.html> (Erişim tarihi: 05.5.2017)

http://stanfordbinetzekâ_testi.com/stanford-binet-zekâ_testi-puanlama.html (Erişim tarihi: 17.04.2017)

https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/11093901_bilim_ve_sanat_merkezleri__20162017_kilavuzu.pdf (Erişim tarihi: 17.05.2017).

<http://www.baskent.edu.tr/~npekeli/guncel/antisocial.html> (Erişim tarihi: 15.09.2017)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58fe262b8072f4.89634904 (Erişim tarihi: 24.04.2017)

<http://www.psikiyatri.org.tr/halka-yonelik/25/yaygin-anksiyete-bozuklugu> (Erişim tarihi: 25.05.2017).

https://ustunzekâ_lilar.org/tr/Makaleler/Icerik/134-Renzullinin-Uclu-Cember-Modeli (Erişim tarihi: 03.05.2017)

https://ustunzekâ_lilar.org/tr/Makaleler/Icerik/1255-Zekâ_-Nedir-Ustun-Zekâ_-Nedir-Ustun-Yetenek-Nedir (Erişim tarihi: 06.04.2017)

<http://wisc-rtesti.com/wisc-r-testi-puan-aralıkları.html> (Erişim tarihi: 17.04.2017)

EKLER

EK-A

HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ (HKE) SOSYAL UYUM ALT ÖLÇEĞİ

(Takım A)

(İKİNCİ REVİZYON) Prof. Dr. İbrahim Ethem ÖZGÜVEN

AÇIKLAMA :

Envanter içinde EVET ya da HAYIR olarak cevaplandırılacak sorular vardır. Bu sorular çeşitli durumlarda sizin genellikle ne düşündüğünüz, nasıl uygulandığınız ve ne şekilde davranışta bulunduğunuz ile ilgilidir.

Her soruyu cevaplandırırken önce sizin için cevabın “Evet” mi yoksa “Hayır” mı olduğunu kararlaştırınız sonra da size uygun yeri işaretleyiniz.

Cevaplandırırken bir kişi olarak sadece kendi gerçek durumunuzu ifade ediniz. Bir soru üzerinde fazla zaman harcamayınız. İlk aklınıza gelen cevabı işaretleyiniz. Lütfen atlamadan, soruların hepsini cevaplandırınız.

		Evet	Hayır
1.	Arkadaşlarınızla dışarıda çok fazla zaman harcadığınız için ailenizin sizden şikâyet ettiği olur mu?		
2.	Aile içinde kararlar alınırken sizin de fikrinizi alırlar mı?		
3.	İnsanları birbirleri ile tanıştırmak size kolay gelir mi?		
4.	Olabildiğince kalabalıktan uzak kalma eğiliminiz var mı?		
5.	Arkadaşlarınız sosyal ilişkilerinizi istenilen düzeyde bulurlar mı?		
6.	Tanışmadığınız yeni birisine de dostça davranmak gerekir mi?		
7.	Yasalara uymayan davranışları için insanlar haklı görülebilir mi?		
8.	Başkalarına sır vermek size güç gelir mi?		
9.	Saygısız oluşlarından dolayı gençlerden öç almak istediğiniz zamanlar oluyor mu?		
10.	Çoğu zaman yanlış veya kötü bir şey yapacağınızdan kaygılanır mısınız?		

11.	Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?		
12.	Aileniz, onlara karşı düşünceli davrandığınız kanısında mıdır?		
13.	Aileniz bireyleri genellikle birbirlerine karşı sakın davranırlar mı?		
14.	Birbiri ile şakalaşan kimseler arasında olmak ister misiniz?		
15.	Diğer insanlarla ilişki kurmada sizi yetenekli bulurlar mı?		
16.	Genellikle karşı cinsten birisi ile çalışmaktan hoşlanır mısınız?		
17.	Sahibine haber vermeden bazı şeyleri ödünç almak doğru sayılabilir mi?		
18.	Kişinin toplumdaki adet ve geleneklere uyması sizce önemli midir?		
19.	Kendini beğenmiş oldukları için çevrenizdeki çoğu kişileri uyarmak zorunda kaldığınız oluyor mu?		
20.	Hakkınızda dedikodu yapacaklarından kuşkulanırsınız mı?		
21.	Zararsız yalanlar söyleyerek zor durumdan kurtulmak size kolay gelir mi?		
22.	Arkadaşlarınız sizi, "eğriye eğri, doğruya doğru" diyen bir kişi olarak mı bilirler?		
23.	Ailenizdeki kişilerin bazıları size karşı çok cimri davranıyor mu?		
24.	Ailenizin çoğu kez herşeye itaat etmenizi beklemeleri sizi kızdırır mı?		
25.	Mutlu olacağınız sayıda ve nitelikte arkadaşlarınız var mı?		
26.	Gürültülü eğlencelere katılmaktan hoşlanır mısınız?		
27.	Sosyal etkinlikler sırasında başkalarını eğlendirmek size zor gelir mi?		
28.	İş ve sorumluluklardan kaçmak her zaman hatalı mıdır?		
29.	İnsan verdiği sözü her zaman yerine getirilmeli midir?		
30.	Kapılarını açık bırakan kişilerin eşyalarının çalınmasını hakkettikleri görüşüne katılır mısınız?		
31.	Karşıt cinsten birisi ile birlikte olunca genellikle onun cinsiyeti ile ilgili şeyler mi düşünürsünüz?		
32.	Bulduğunuz çevrede çok fazla konu komşu dedikoduları yapılıyor mu?		
33.	İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?		

34.	İstekli olduğunuz toplantı veya etkinliklere katılmanız genellikle engellenir mi?		
35.	En az anlayış gördüğünüz yerin aileniz olduğunu düşündüğünüz oluyor mu?		
36.	Koşulsuz olarak her insana yardım eder misiniz?		
37.	Sönük geçmekte olan bir toplantıya öncülük edip canlandırmak size kolay gelir mi?		
38.	Çabuk arkadaş edinen bir kişi misiniz?		
39.	Ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücret ödmeden binmek bir şerefsizlik midir?		
40.	İşlerini düze çıkarmak için pek çok kişinin yalan söylediği kanısında mısınız?		
41.	Sosyal kurallardan oldukça bağımsız bir yaşantı içinde misiniz?		
42.	Çevrenizdeki çoğu kişilerin politik görüşleri sizinkine ters düşer mi?		
43.	Başkalarının saflığını kendi çıkarlarına kullanan kimseleri ayıplar mısınız?		
44.	Aileniz, sizin başarılı olduğunuz kanısında mıdır?		
45.	Aileniz, yeterli düzeyde başarılı olduğunuz kanısında mıdır?		
46.	Akşamları eve dönüş sizi kaygılandırır mı?		
47.	Ailenizdeki kişilerden bazılarının yakınlık ve sevginize yeterince karşılık vermediği oluyor mu?		
48.	Yeni tanıştığınız bir kimse ile konuşmaktan çekinir misiniz?		
49.	Çevrenizdeki insanlar çoğu zaman sizi hayal kırıklığına uğrattırlar mı?		
50.	Sizce geçinilmesi güç kişilere de nazik davranılmalı mıdır?		
51.	Davranışınızın çevredekilere aykırı düşmesi sizi rahatsız eder mi?		
52.	Söz dinleyip kendisini problemin içine atmakta ısrar eden kişiler cezalarını çekmeli midir?		
53.	Bazı konularda kendi kendinizle kavga içinde misiniz?		
54.	İnatçı kişilere biraz zor kullanmanın onları ikna etmede yararlı olacağı kanısında mısınız?		
55.	Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?		

56.	Hoşlanmadıkları için ailenizin evde misafir etmek istemedikleri arkadaşlarınız var mı?		
57.	Ailenizle aranızdaki değer yargıları ve inanç farkları nedeniyle önemli sorunlarla karşılaştığınız oluyor mu?		
58.	Aileniz sizden çok fazla şeyler mi bekliyor?		
59.	Kız ve erkeklerin birlikte bulunduğu durumlarda kendinizi rahat hissediyor musunuz?		
60.	İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?		
61.	Çıkarlarını korumak için, pek doğru olmayan yollara sapanları ayıplar mısınız?		
62.	Bir şeyi bulan kişiye onu saklama hakkı verilmeli midir?		
63.	İnsanların inançlarında kusur etmeleri, bir diğerine bunu başkalarına yayma hakkı verir mi?		
64.	Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kaygısı içinde misiniz?		
65.	İnsanların koşulsuz olarak serbest davranmalarına izin verilse toplumun iyi olacağı kanısında mısınız?		
66.	İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?		
67.	Başka bir aile veya grubun üyesi olmayı istediğiniz zamanlar olur mu?		
68.	Aile bireylerinin kişisel meselelerinizi bilmek istemelerinden şikâyetçi misiniz?		
69.	Aileniz karşı cinsten olan arkadaşlarınızı genellikle reddeder mi?		
70.	Bulduğunuz çevrede halk tarafından seilmeyen çok kişi var mı?		
71.	Topluluk içinde tanıştığınız insanlarla çabucak kaynaşabiliyor musunuz?		
72.	Uzlaşma kabul etmeyen kişilere nazik davranır mısınız?		
73.	Arkadaşlarınız sizi, eğriye eğri doğruya doğru diyen bir kişi olarak mı bilirler?		
74.	Saygısızlık gösterenlere aynı şekilde cevap verir misiniz?		
75.	Onlara aldırılmamak yerine öç almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız?		

76.	Yasalara aykırı davranmadan yasanın bir açığından yararlanmada bir sakınca görür müsünüz?		
77.	Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?		
78.	Evden kaçıp başka bir yere gitmeyi düşündüğünüz zamanlar oluyor mu?		
79.	Aileniz bireylerinin hepsini denk ölçüler içinde seviyor musunuz?		
80.	Evde sakin olmak için ya susmak ya da dışarı çıkmak zorunda olduğunuz zamanlar oluyor mu?		
81.	Taşıdığınız sorumlulukların ağırlığı sizi fazlaca hareketsiz hale getiriyor mu?		
82.	Neşeli arkadaşlar arasına katılınca üzüntülerinizi unutabiliyor musunuz?		
83.	Sıkışık durumlardan kurtulmak için gerçeği söylemediğiniz zamanlar olur mu?		
84.	Bulunmuş olan bir eşyayı her zaman iade etmek gerekli midir?		
85.	Yaşamının bir döneminde her insanın bir şeyler çalmış olabileceği görüşüne katılır mısınız?		
86.	Bazı insanların mal ve mülklerinin tahrip etmeyi hak ettiklerini düşündüğünüz olur mu?		
87.	Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?		
88.	Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?		

EK-B

HKE CEVAP ANAHTARI																
ADI VE SOYADI:				MEDENİ DURUMU:				TEST TARİHİ:					GU			
DOĞUM TARİHİ:				SINIF/MESLEĞİ:				ADRES:					SU			
CİNSİYETİ:				GENEL SAĞLIĞI:				TELEFON:								
E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H		KU	B
1. // █	22. // █	43. █ //	64. █ //	85. // █	106. █ //	127. █ //	148. // █									
2. █ //	23. // █	44. █ //	65. █ //	86. // █	107. // █	128. █ //	149. // █								KG	
3. // █	24. // █	45. // █	66. // █	87. // █	108. // █	129. // █	150. // █									
4. // █	25. █ //	46. // █	67. // █	88. // █	109. █ //	130. // █	151. // █								DK	
5. // █	26. // █	47. // █	68. // █	89. // █	110. // █	131. // █	152. // █									
6. // █	27. // █	48. // █	69. // █	90. // █	111. // █	132. // █	153. // █								NE	
7. // █	28. // █	49. // █	70. // █	91. // █	112. // █	133. // █	154. // █									
8. // █	29. // █	50. // █	71. // █	92. █ //	113. // █	134. // █	155. // █									
9. // █	30. // █	51. // █	72. // █	93. // █	114. // █	135. // █	156. // █								PB	
10. // █	31. // █	52. // █	73. // █	94. // █	115. // █	136. █ //	157. // █									
11. // █	32. █ //	53. // █	74. // █	95. █ //	116. // █	137. // █	158. // █									
12. █ //	33. █ //	54. // █	75. // █	96. // █	117. // █	138. // █	159. █ //								Aİ	
13. █ //	34. █ //	55. █ //	76. █ //	97. // █	118. // █	139. // █	160. // █									
14. // █	35. █ //	56. █ //	77. █ //	98. // █	119. █ //	140. // █	161. // █								Si	
15. █ //	36. █ //	57. // █	78. █ //	99. // █	120. // █	141. █ //	162. █ //									
16. █ //	37. // █	58. █ //	79. █ //	100. █ //	121. █ //	142. █ //	163. // █									
17. // █	38. █ //	59. █ //	80. // █	101. █ //	122. // █	143. █ //	164. █ //								SN	
18. // █	39. // █	60. // █	81. // █	102. // █	123. // █	144. // █	165. // █									
19. // █	40. // █	61. // █	82. // █	103. // █	124. // █	145. // █	166. // █									
20. // █	41. // █	62. // █	83. █ //	104. // █	125. // █	146. █ //	167. // █								AE	
21. // █	42. █ //	63. // █	84. █ //	105. // █	126. // █	147. █ //	168. // █								G	

Ayşe Elif Öğretici

Eğitim Durumu :

Lisans Eğitimi 2009-2014 İstanbul Bilgi Üniversitesi, İngilizce Sosyoloji Bölümü

Yüksek Lisans Eğitimi

1. 2014-2016 İstanbul Üniversitesi, Sosyal Hizmetler Bölümü (Tezsiz)

***Proje** : Üstün zekalı Çocukların Çevre ve Akran Adaptasyonu İçin Uygun Hizmet (Disiplin/Eğitim) Modeli Oluşturmak*

2. 2014-2017 İstanbul Gelişim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü (Tezli)

***Tez** : Bir Grup Üstün Zekalı/Yetenekli Çocuğun Sosyal Uyum Durumlarının İncelenmesi*

Eğitimler : Zeka Belirleme Testleri

- Wisc-r 3
- Wisconsin
- Stroop
- Kişilik Testleri

Yayımlanan Makaleler:

- Öğretici A.Elif, Demirbaş, Elif “Uyuşturucu Yarattığı Problemler ve Çözüme Yönelik Uygulamalar” , **Addicta**, S (2014), s (119-122)